

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ - ΤΟΜΕΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΜΣ «Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Ευρωπαϊκοί φορείς ελέγχου του εγκλήματος
στο πλαίσιο της αλληλόδρασης εθνικού και
υπερεθνικού επιπέδου εξουσίας:**

Η περίπτωση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής»

Ευαγγελία Μ. Ανδρουλάκη

(Α.Μ. 3212Μ002)

Επιβλέπων:

Καθηγητής Γεώργιος Νικολόπουλος

Μέλη Τριμελούς Επιτροπής:

Ομ. Καθηγητής Ιάκωβος Φαρσεδάκης

Επ. Καθηγήτρια Όλγα Τσόλκα

Αθήνα, Φεβρουάριος 2015

**Στους γονείς και τον αδερφό μου,
που βρίσκονται πάντοτε δίπλα μου...**

«...Περισσότεροι νόμοι, λιγότερη δικαιοσύνη...»,

Κικέρων, 106-43 π.Χ.

**«...Κανένας δεν αντιστέκεται, όταν ηξεύρη πως θα λάβη
το δίκαιόν του με την συνδρομήν του Νόμου...»,**

Ρήγας Φεραίος, «Τα Δίκαια του Ανθρώπου», άρθρο 33.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ	5
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	6
A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
B. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	9
1) Μεταβλητές διαμόρφωσης της εθνικής αντεγκληματικής πολιτικής	9
2) «Διεθνικότητα» στις διαδικασίες σχεδιασμού και εφαρμογής της αντεγκληματικής πολιτικής ενός κράτους.....	12
3) Ευρωπαϊκός δικαιοκός πλουραλισμός – πολλαπλότητα δικαιοκών θεσμών	16
4) «Εξευρωπαϊσμός» της αντεγκληματικής πολιτικής.....	17
Γ. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	20
1) Ευρωπαϊκή Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας (European Union's Judicial Cooperation Unit - Eurojust)	21
α) Αρμοδιότητες Eurojust.....	23
β) Συνεργασία εθνικών αρχών και Eurojust.....	26
2) Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (European Police Office - Europol) ..	30

α) Αρμοδιότητες Europol	32
β) Συνεργασία με Eurojust.....	37
3) Ευρωπαϊκές Υπηρεσίες Καταπολέμησης της Απάτης: Unité de Coordination de lutte antifraude (UCLAF) - Office européen de lutte antifraude (OLAF).....	40
α) Αρμοδιότητες OLAF	42
β) Συνεργασία με Eurojust.....	47
Δ. ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ.....	50
1) «Διασυνοριακή εγκληματικότητα».....	50
2) Οικονομικές προσβολές σε βάρος της ΕΕ	54
3) Έννοια διακρατικής συνεργασίας	58
4) Η εξέλιξη του Ευρωπαϊκού Ποινικού Δικαίου	60
5) Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο σε ποινικές υποθέσεις.....	72
6) Η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις στη Συνθήκη της Λισαβόνας	74
7) Αρχή αμοιβαίας αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων και διαταγών (αρθρ. 82 ΣΛΕΕ).....	83
Ε. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ: Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΡΧΗ (ΑΡΘΡ. 86 ΣΛΕΕ).	91
1) Φύση Εισαγγελικού Θεσμού.....	91

2) «Σύμβαση ΡΙΦ» (1995) και «Corpus Juris Penalís Europaei» (1997) για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ.....	94
3) «Πράσινη Βίβλος» της Επιτροπής της 11-12-2001 για την ποινική προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής	104
4) Συνθήκη Λισαβόνας (αρθρ. 86 ΣΛΕΕ και 325 ΣΛΕΕ): Δημιουργία σχετικής νομικής βάσης στις Συνθήκες για τη μελλοντική σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής (European Public Prosecutor's Office, EPPO) εκ της Eurojust.....	109
5) Σχέδιο Κανονισμού της 21ης Μαΐου 2014 σχετικά με την καθιέρωση του Ευρωπαίου Εισαγγελέα	122
6) Επιχειρήματα υπέρ της δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής	127
7) Επιχειρήματα κατά της δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής	133
ΣΤ. ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	137
Ζ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	143

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ

ΕΕ = Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΕΑ = Ευρωπαϊκή Εισαγγελική Αρχή

ΕΚ = Ευρωπαϊκή Κοινότητα

ΕΟΚ = Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

ΕΣΔΑ = Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών

ΚΠΔ = Κώδικας Ποινικής Δικονομίας

ΠΚ = Ποινικός Κώδικας

ΠτΧ = Πρόγραμμα της Χάγης για την ενδυνάμωση της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση

ΣΕΕ = Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση

ΣΕΚ = Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας

ΣΛΕΕ = Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Eurojust = European Union's Judicial Cooperation Unit (Ευρωπαϊκή Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας)

Europol = European Police Office (Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία)

UCLAF = Unité de Coordination de lutte antifraude (Μονάδα Συντονισμού Καταπολέμησης της Απάτης)

OLAF = Office européen de lutte antifraude (Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με το άρθρο 86 της ΣΛΕΕ προβλέπεται η σύσταση και λειτουργία της ΕΕΑ προκειμένου να προστατευθούν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ, καθώς ούτε τα υφιστάμενα όργανά της (OLAF, Eurojust και Europol) αλλά ούτε οι εθνικές αρχές των κρατών-μελών δρώντας μεμονωμένα μπόρεσαν μέχρι σήμερα να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά την εγκληματικότητα αυτή. Ειδικότερα, η ΕΕΑ θα είναι αποκλειστικά αρμόδια για τη διεξαγωγή ερευνών και την άσκηση ποινικής δίωξης για αδικήματα σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Ως εκ τούτου, δημιουργείται μια αλληλόδραση μεταξύ του θεσμού αυτού τόσο με εθνικές αρχές ελέγχου όσο και με άλλους φορείς της ΕΕ. Απ' αυτή την άποψη, ο νέος θεσμός της ΕΕΑ εισάγει νέα δεδομένα στην προβληματική του «εξευρωπαϊσμού» («europeanisation») της αντεγκληματικής πολιτικής και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Με δεδομένη την έντονη ανησυχία που έχει αναπτυχθεί διεθνώς για το συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον της οικονομικής παραβατικότητας και την αντίστοιχη δημιουργία ευρωπαϊκών, διεθνών αλλά και εθνικών φορέων για την καταπολέμησή της, η παρούσα διπλωματική εργασία αποβλέπει στη μελέτη των νέων θεσμών πρόληψης και καταστολής που προτείνεται να δημιουργηθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως ο «Ευρωπαίος Εισαγγελέας».

Ειδικότερα, θα αναλυθεί η ευρωπαϊκή αντεγκληματική πολιτική, ως αποτέλεσμα αλληλοδράσεων ανάμεσα σε εθνικές και ευρωπαϊκές/ενωσιακές βαθμίδες εξουσίας, καθώς και οι έννοιες της «διεθνικότητας» στις διαδικασίες σχεδιασμού και εφαρμογής της αντεγκληματικής πολιτικής ενός κράτους, του «ευρωπαϊκού δικαίου πλουραλισμού» και του «εξευρωπαϊσμού» της αντεγκληματικής πολιτικής. Στη συνέχεια, θα αναφερθούμε στην ευρωπαϊκή δικαστική συνεργασία, στην ανάπτυξη του ευρωπαϊκού ποινικού δικαίου και στις επιδράσεις της Συνθήκης της Λισαβόνας στη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις. Επίσης, θα αναλυθούν οι ευρωπαϊκοί φορείς ελέγχου του εγκλήματος (Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο, Eurojust, Europol, OLAF) και η μεταξύ τους συνεργασία. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στο θεσμό της ΕΕΑ από το «Corpus juris» μέχρι τη Συνθήκη της Λισαβόνας, οι αρμοδιότητές της, ο τρόπος λειτουργίας της και τα πλεονεκτήματα και τυχόν προβλήματα που εμφανίζει, όπως όλα αυτά έχουν διαμορφωθεί έως τις 31 Οκτωβρίου 2014. Η μεθοδολογία της έρευνας που θα ακολουθηθεί είναι η ανάλυση περιεχομένου επίσημων τεκμηρίων της ΕΕ (νομοθετικών και de lege ferenda) και σχετικών επιστημονικών μελετών.

Λέξεις κλειδιά: Ευρωπαϊκή Αντεγκληματική πολιτική, «Εξευρωπαϊσμός», «Διεθνικότητα» Αντεγκληματικής Πολιτικής, Eurojust, Europol, OLAF, Ευρωπαίος Εισαγγελέας, Ευρωπαϊκή Εισαγγελική Αρχή.

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι πρόσφατες εξαγγελίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την υλοποίηση της πρόβλεψης του άρθρου 86 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ σχετικά με την ίδρυση μιας ΕΕΑ εισάγουν καινούργια δεδομένα στην προβληματική του «εξευρωπαϊσμού» («europeanisation») της αντεγκληματικής πολιτικής και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η τελευταία παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον για την εγκληματολογία, η οποία στρέφεται πλέον στη μελέτη και αντιμετώπιση εγκλημάτων που τελούνται σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο πέραν του εθνικού. Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση έχει δώσει και νέα διάσταση στο έγκλημα αλλά και νέα διάσταση στην αντιμετώπισή του. Συνεπώς, κάθε σύγχρονη εγκληματολογική μελέτη, ειδικά σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση του εγκλήματος πρέπει να προσεγγίζεται μέσα από μία ευρωπαϊκή οπτική και σε άμεση συνάρτηση με τη συνεργασία των ευρωπαϊκών κρατών για τα θέματα αυτά στο πλαίσιο της Ένωσης.

Ο «Ευρωπαίος Εισαγγελέας» αποτελεί μια αποκεντρωμένη εισαγγελική αρχή με αποκλειστική αρμοδιότητα τη διεξαγωγή ερευνών και την άσκηση ποινικής δίωξης για εγκλήματα σε βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ. Οι λόγοι της θέσπισής του αφορούν στην ανεπαρκή προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ από τα υφιστάμενα όργανά της - όπως η OLAF (Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης), η Eurojust (Ευρωπαϊκή Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας) και η Europol (Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία) - τα οποία δεν έχουν καμία αρμοδιότητα άσκησης ποινικής δίωξης

για υποθέσεις κοινοτικών απατών. Επομένως, παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον να μελετηθεί ο σχεδιασμός της λειτουργίας αυτού του νέου θεσμού στο πλαίσιο της αλληλόδρασής του τόσο με εθνικές αρχές ελέγχου όσο και με άλλους φορείς της ΕΕ.

Η μεθοδολογία της έρευνας που θα ακολουθηθεί είναι η ανάλυση περιεχομένου επίσημων τεκμηρίων της ΕΕ (νομοθετικών και *de lege ferenda*) και σχετικών επιστημονικών μελετών. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι μέσω της μελέτης της ευρωπαϊκής αντεγκληματικής πολιτικής, των ευρωπαϊκών φορέων ελέγχου του εγκλήματος και ιδιαίτερα του θεσμού της ΕΕΑ, να διατυπωθούν τα πλεονεκτήματα της τελευταίας και όποια τυχόν προβλήματα εμφανίζει, καθώς και αντίστοιχες προτάσεις. Προσδοκώμενο αποτέλεσμα της παρούσας είναι οι προτάσεις που θα διατυπωθούν να είναι αποτελεσματικές, ώστε να δύναται να υιοθετηθούν και να συνδράμουν στην πρόληψη και αντιμετώπιση του εγκλήματος σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

B. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1) Μεταβλητές διαμόρφωσης της εθνικής αντεγκληματικής πολιτικής

Στην έννοια της αντεγκληματικής πολιτικής αρχικά περιλαμβάνονταν κυρίως κατασταλτικές κρατικές πολιτικές¹, στη συνέχεια όμως υιοθετήθηκαν ευρύτεροι ορισμοί, οι οποίοι λόγω της εξέλιξης της εγκληματολογικής θεωρίας και της κοινωνικής αναγκαιότητας για την αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου συμπεριέλαβαν τις διευρυμένες κοινωνικές πολιτικές του κράτους². Ειδικότερα, η M. Delmas-Marty ορίζει την αντεγκληματική πολιτική ως *«το σύνολο των διαδικασιών, μέσω των οποίων το κοινωνικό σώμα οργανώνει τις απαντήσεις του στο εγκληματικό φαινόμενο»*³. Ο Η. Δασκαλάκης ορίζει την αντεγκληματική πολιτική ως *«την επιστήμη και την τέχνη που ανακαλύπτει και οργανώνει ορθολογικά τις καλύτερες δυνατές λύσεις στα προβλήματα που θέτει το εγκληματικό φαινόμενο»* και αναφέρει ότι *«για αντεγκληματική πολιτική μπορεί να μιλήσει κανείς από τη στιγμή κατά την οποία η αντίδραση κατά του εγκλήματος παύει να υπακούει σε τυφλούς συγκινησιακούς μηχανισμούς και να εκδηλώνεται αποκλειστικά με τη χρήση της δύναμης και αρχίζει να διαπλάσσεται ορθολογικά, ως σκόπιμη δράση που*

¹ Delmas-Marty M., *Πρότυπα και τάσεις αντεγκληματικής πολιτικής*, μτφρ. Χ. Ζαραφωνίτου, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2005, σελ. 27.

² Αλεξιάδης Στ., «Η αντεγκληματική πολιτική, προσεγγίσεις και προβληματισμοί», στο: Κουράκης Ν. (επιμ.), *Αντεγκληματική πολιτική*, Αθήνα – Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1994, σελ. 22-23.

³ Delmas-Marty M., *Πρότυπα και τάσεις αντεγκληματικής πολιτικής*, μτφρ. Χ. Ζαραφωνίτου, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2005, σελ. 28.

αποβλέπει στην επίτευξη ορισμένων στόχων»⁴. Επίσης, η αντεγκληματική πολιτική σύμφωνα με εισήγηση του Συμβουλίου της Ευρώπης ορίζεται ως «το σύνολο των μέτρων που τείνουν στην προστασία της κοινωνίας από την εγκληματικότητα, στη φροντίδα για τη μελλοντική εξέλιξη του εγκληματία και στη διασφάλιση των δικαιωμάτων του θύματος», ορισμός που δίνει έμφαση στην πρόληψη του εγκλήματος, τον εγκληματία και το θύμα. Ο Marc Ancel στην πρώτη σύσκεψη αντεγκληματικής πολιτικής του Συμβουλίου της Ευρώπης, το 1975, διατύπωσε ότι «μία πραγματική αντεγκληματική πολιτική είναι ένα σύστημα συναρτημένο και λογικό αντεγκληματικής κοινωνικής αντίδρασης»⁵, δηλαδή θεωρεί ότι μεμονωμένες απαντήσεις στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας δεν συνιστούν αντεγκληματική πολιτική.

Κατά τον Γ. Νικολόπουλο, η αντεγκληματική πολιτική «αναφέρεται αφενός μεν στον καθορισμό των κοινωνικών καταστάσεων και γεγονότων που υπάγονται στη δικαιοδοσία του συστήματος απονομής ποινικής δικαιοσύνης και αφετέρου στα μέτρα που λαμβάνονται για την πρόληψη και την καταστολή τους» και αποτελεί ευρύ πεδίο εντός του οποίου αναπτύσσονται οι εξής διαδικασίες⁶:

- Η διαδικασία ορισμού των εγκλημάτων (πρωτογενής εγκληματοποίηση/criminalization ή απεγκληματοποίηση/decriminalization) και των ποινών (πρωτογενής ποινικοποίηση/penalization ή αποποινικοποίηση/depinalization).

⁴ Δασκαλάκης Η., *Μεταχείριση του εγκληματία*, Αθήνα- Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1985, σελ. 21.

⁵ Τσήτσουρα Α., «Σχέσεις μεταξύ αντεγκληματικής πολιτικής και εγκληματολογικής έρευνας», στο: Κουράκης Ν. (επιμ.), *Αντεγκληματική πολιτική*, Αθήνα-Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1994, σελ. 63.

⁶ Νικολόπουλος Γ., *Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής – Το «πρόγραμμα της Χάγης» και η εφαρμογή του*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2008, σελ. 9-13.

- Οι διαδικασίες πρόληψης και καταστολής, στις οποίες περιλαμβάνονται: α) Η διαδικασία πρωτογενούς πρόληψης, δηλαδή η θέσπιση και εφαρμογή μέτρων και πολιτικών σε διάφορους τομείς με σκοπό την αποδυνάμωση των εγκληματογόνων παραγόντων και την αποτροπή της εκδήλωσης εγκληματικών κοινωνικών καταστάσεων και συμπεριφορών, β) Η διαδικασία δευτερογενούς πρόληψης, η οποία περιλαμβάνει μέτρα αποτροπής της εξέλιξης των προβληματικών καταστάσεων, ώστε να μην μονιμοποιηθούν, έχει δηλαδή ενταξιακό χαρακτήρα και γ) Η διαδικασία τριτογενούς πρόληψης, κατά την οποία λαμβάνονται μέτρα (είτε ποινικά είτε εξωποινικά) για την παύση εγκληματικών δραστηριοτήτων και αφορά την επίσημη κοινωνική αντίδραση συνολικά).

Κάθε σύστημα αντεγκληματικής πολιτικής αναδιαμορφώνεται συνεχώς ως αποτέλεσμα αλληλοδράσεων μεταξύ των σταθερών στοιχείων της δομής του, δηλαδή της «απόρριψης των κανόνων» και της «οργάνωσης των απαντήσεων», σύμφωνα με τον ορισμό της M. Delmas-Marty⁷. Εν τούτοις, οι μεταβλητές που επηρεάζουν τη διαμόρφωση της αντεγκληματικής πολιτικής ενός κράτους δεν προέρχονται μόνο από το εσωτερικό του κοινωνικού σχηματισμού, όπου αυτό κυριαρχεί, αλλά δύναται να αφορούν επιταγές ή περιορισμούς προερχόμενους από φορείς εξουσίας «πάνω» και «πέρα» από αυτό⁸, στις περιπτώσεις ένταξης του κράτους σε διεθνείς οργανισμούς και προσχώρησής του σε διεθνή συμβατικά κείμενα, τα οποία προβλέπουν τη

⁷ Delmas-Marty M., *Πρότυπα και τάσεις αντεγκληματικής πολιτικής*, μτφρ. Χ. Ζαραφωνίτου, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2005, σελ. 77 επ.

⁸ Νικολόπουλος Γ., *Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής – Το «πρόγραμμα της Χάγης» και η εφαρμογή του*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2008, σελ. 28.

δυνατότητα υπερκρατικών και διακρατικών παρεμβάσεων στο πεδίο της αντεγκληματικής πολιτικής. Ωστόσο το ίδιο το κράτος είναι εκείνο που σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες (π.χ. όπως στο άρθρο 28 του Συντάγματος), αποφασίζει, κατ' αρχήν, τον τρόπο που θα εσωτερικεύσει ή όχι στην έννομη τάξη του τις «επιταγές» ή τους «περιορισμούς» που προβλέπονται από διεθνείς συμβάσεις, στις οποίες έχει προσχωρήσει. Επομένως, το στοιχείο της διεθνικότητας υπάρχει σε σημαντικό βαθμό στη διαδικασία σχεδιασμού, οργάνωσης και εφαρμογής της αντεγκληματικής πολιτικής ενός κράτους και τούτο διότι συμμετέχουν σ' αυτή φορείς εξουσίας όχι μόνο εθνικού επιπέδου αλλά και υπερκρατικού, καθώς και διακρατικού⁹.

2) «Διεθνικότητα» στις διαδικασίες σχεδιασμού και εφαρμογής της αντεγκληματικής πολιτικής ενός κράτους

Οι σύγχρονες τάσεις διεθνοποίησης της αντεγκληματικής πολιτικής έχουν ως αφετηρία την κρίση που διέπει τα τελευταία χρόνια την κανονιστική ηγεμονία του κράτους και τις κοινωνικές και αξιακές ισορροπίες που υπήρχαν στην απόλυτη κυριαρχία των κρατικών κανόνων μέσα στα εδαφικά όρια της ισχύος τους, χωρίς όμως αυτό να επιφέρει εξαφάνιση των κρατών και των κανόνων τους¹⁰. Η θέση και ο ρόλος των κρατών στη ρύθμιση των

⁹ Νικολόπουλος Γ., *Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής – Το «πρόγραμμα της Χάγης» και η εφαρμογή του*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2008, σελ. 29.

¹⁰ Νικολόπουλος Γ., *Διακρατικές μετακινήσεις κρατουμένων και κοινωνική επανένταξη*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014, σελ. 29.

κοινωνικών σχέσεων επαναξιολογούνται ως συνέπεια της ευρύτερης διαδικασίας, της «παγκοσμιοποίησης». Το κράτος στρέφεται ολοένα και περισσότερο στο πεδίο της ποινικής πολιτικής και αναζητά νέες πηγές ισχύος και νομιμοποίησης, η τάση δε αυτή συνδέεται με την υποχώρηση των φορέων κοινωνικού ελέγχου σε εθνικό επίπεδο. Το φαινόμενο αυτό εμφανίζεται στην εγκληματολογία με την υπόθεση της «ποινικοποίησης του κοινωνικού» («*rénalisation du social*»). Ειδικότερα, στην εγκληματολογία η ποινική πολιτική μελετάται από την ποινολογία (*penology*), η οποία ασχολείται με το φαινόμενο της τιμώρησης ή «ποινικότητας» (*penalty*): α) στο μικροκοινωνικό επίπεδο των ποινικών πρακτικών, που αφορούν τις ποινές και συγκεκριμένα την επιβολή και την έκτισή τους, β) στο μακροκοινωνικό επίπεδο, όπου οι μεταβολές στην κοινωνική δομή έχουν ως συνέπεια αλλαγές στο είδος και στην ένταση της ποινικής καταστολής και γ) σε μια θεωρητική και ιδεολογική βαθμίδα ανάλυσης των σκοπών της ποινής και των συνεπειών από την επιβολή της, που εξαρτώνται από τις κοινωνικές αντιλήψεις για την εγκληματικότητα και τους εγκληματίες, με σκοπό να ενισχυθεί η νομιμοποίηση της ποινικής εξουσίας μέσω της κοινωνικής συναίνεσης¹¹.

Βασικοί φορείς διαμόρφωσης της αντεγκληματικής πολιτικής εξακολουθούν να είναι τα κράτη τόσο στο κρατικό όσο και στο εξωκρατικό επίπεδο. Χαρακτηριστική είναι η σύσταση που υιοθετήθηκε από την Επιτροπή των Υπουργών στις 5 Σεπτεμβρίου 1996 για την «Αντεγκληματική πολιτική στην Ευρώπη σε μία εποχή αλλαγής» με βάση τις πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές, νομικές και θεσμικές αλλαγές, που είχαν λάβει χώρα στην

¹¹ Νικολόπουλος Γ., *Διακρατικές μετακινήσεις κρατουμένων και κοινωνική επανένταξη*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014, σελ. 28-29.

Ευρώπη εκείνη την περίοδο και ιδίως από το 1989, με την πτώση των απολυταρχικών καθεστώτων στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη, καθώς επίσης και τη δημιουργία ενιαίας αγοράς στη δυτική Ευρώπη¹². Πρωταρχικός στόχος της αντεγκληματικής πολιτικής είναι η αποτελεσματικότερη διαχείριση διαφόρων μορφών συλλογικής διακινδύνευσης («risk management») και όχι η κοινωνική ένταξη εξατομικευμένων παραβατών. Η μεταστροφή αυτή της αντεγκληματικής πολιτικής αποδίδεται στην εγκληματολογική βιβλιογραφία με τους όρους «νέα ποινολογία» («new penology»), «νέα τιμωρητικότητα» («new punitiveness»), «αναλογιστική δικαιοσύνη» («actuarial justice»)¹³.

Οι νέες αυτές τάσεις της αντεγκληματικής πολιτικής οφείλονται στα «πλήγματα», κατά τον Γ. Νικολόπουλο, που δέχεται η κανονιστική ηγεμονία του κράτους τόσο από «πάνω», εξαιτίας της ευρωπαϊκής οικοδόμησης, όσο και από «κάτω», δηλαδή από την περιφριοποίηση ή αποκέντρωση:

α) Τα «πλήγματα από πάνω» αποτελούν τις περιπτώσεις που τα κράτη αναγνωρίζουν εξουσία ελέγχου στο εσωτερικό τους από υπερκρατικούς και διακρατικούς οργανισμούς, με διακύβευμα τη διάσταση της κρατικής εξουσίας ως προς την αποκλειστικότητα της ποινικής καταστολής και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και

β) Τα «πλήγματα από κάτω» αφορούν την επανοριοθέτηση των αρμοδιοτήτων μεταξύ της κεντρικής κρατικής εξουσίας και των περιφερειακών εξουσιών ενός κράτους σε σχέση με την κοινωνική αντίδραση στην

¹² Αλεξιάδης Στ., *Κείμενα Αντεγκληματικής Πολιτικής, Ευρωπαϊκή Αντεγκληματική Πολιτική*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2006, σελ. 311-318.

¹³ Νικολόπουλος Γ., *Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής – Το «πρόγραμμα της Χάγης» και η εφαρμογή του*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2008, σελ. 29-30.

παρέκκλιση και στο έγκλημα («επιστροφή στο τοπικό», «κοινοτικοποίηση», «κοινοτική πρόληψη», «διαιτερικότητα»). Στην περίπτωση αυτή αναδεικνύονται στο εσωτερικό κάθε κράτους μικροκοινωνικές ενότητες, όπως η κοινότητα, η γειτονιά, η περιφέρεια, οι οποίες έχουν προεξέχουσα θέση στην καταπολέμηση της εγκληματικότητας και την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης¹⁴.

Πρόκειται, τελικά, για το αποτέλεσμα της ανάπτυξης δύο αλληλένδετων διαδικασιών που αφορούν το ίδιο διακύβευμα - το εύρος των ορίων της κρατικής εξουσίας. Στην περίπτωση, λοιπόν, της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης η παραγωγή συστημάτων κοινωνικού ελέγχου επιτυγχάνεται μέσω αλληλοδράσεων ανάμεσα στο επίπεδο της ευρωπαϊκής βαθμίδας εξουσίας και τις κατασταλτικές δομές των κρατών-μελών της ΕΕ. Η μέθοδος αυτών των αλληλοδράσεων βασίζεται στην απόσπαση τμημάτων της εθνικής κρατικής κυριαρχίας των κρατών-μελών από την υπερκρατική ευρωπαϊκή βαθμίδα εξουσίας. Το περιεχόμενο δε των αλληλοδράσεων καλύπτει ένα ευρύ φάσμα αντικειμένων που απαρτίζονται από δύο θεματικές: πρώτον από τον έλεγχο της εισόδου και της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων στα εδαφικά όρια της ΕΕ και δεύτερον από την καταπολέμηση της «σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση», με ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ¹⁵.

¹⁴ Νικολόπουλος Γ., *Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής – Το «πρόγραμμα της Χάγης» και η εφαρμογή του*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2008, σελ. 30-31.

¹⁵ Νικολόπουλος Γ., *Κατασκευάζοντας έναν ευρωπαϊκό χώρο «ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης»: το «Πρόγραμμα της Χάγης» και τα διακυβεύματα μιας υπερκρατικής βαθμίδας κοινωνικού ελέγχου*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 3, 2005, σελ. 323-332.

3) Ευρωπαϊκός δικαιοκός πλουραλισμός – πολλαπλότητα δικαιοκών θεσμών

Στην Ευρώπη κυριαρχεί η πολλαπλότητα των δικαιοκών της θεσμών τόσο ανάμεσα στα κράτη, λόγω των διαφορών που υπάρχει μεταξύ των δικαιοκών συστημάτων της ηπειρωτικής Ευρώπης και των χωρών της αγγλοσαξονικής επιρροής («common law»/«κοινοδίκαιο») όσο και σε υπερεθνικό επίπεδο, καθώς υπάρχουν διαφορετικές ομάδες χωρών που εντάσσονται στους δύο κυριότερους υπερεθνικούς ευρωπαϊκούς θεσμούς, το Συμβούλιο της Ευρώπης με 47 μέλη¹⁶ και την ΕΕ με 28 μέλη πλέον μετά και την προσχώρηση της Κροατίας το 2013¹⁷, αλλά και ομάδες χωρών που εμφανίζονται στο εσωτερικό των θεσμών αυτών, όπως η ομάδα των «χωρών Σέγκεν» που εντάσσεται μεν στο πλαίσιο της ΕΕ, αλλά είναι μικρότερη από το σύνολο των κρατών-μελών της, αφού περιλαμβάνει και κράτη που δεν είναι μέλη της Ένωσης όπως η Νορβηγία, η Ισλανδία, η Ελβετία και το Λιχτενστάιν. Περαιτέρω, στο Συμβούλιο της Ευρώπης υπάρχουν κράτη-μέλη του που δεν έχουν υπογράψει ή επικυρώσει το σύνολο των συμβατικών του κειμένων. Επομένως, το στοιχείο της διεθνικότητας στην αντεγκληματική πολιτική των ευρωπαϊκών κρατών, μπορεί να οφείλεται σε υπερκρατικές παραμέτρους και επιταγές: α) του Συμβουλίου της Ευρώπης (ιδίως στη Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών – ΕΣΔΑ, και στις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των

¹⁶ Council of Europe, <http://www.coe.int/en/web/about-us/who-we-are>, 10-6-2014.

¹⁷ Ευρωπαϊκή Ένωση, Τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/index_el.htm, 10-6-2014.

Δικαιωμάτων του Ανθρώπου – ΕΔΔΑ), β) των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ιδίως του Συμβουλίου των Υπουργών, της Επιτροπής και του Δικαστηρίου) και γ) των διάφορων διακρατικών δομών συνεργασίας που συγκροτούν τα κράτη-μέλη της¹⁸. Η επέμβαση της ΕΕ σε ζητήματα αντεγκληματικής πολιτικής προέκυψε ως «παράπλευρη συνέπεια» και «παρενέργεια» του βασικού στόχου της που ήταν η δημιουργία μιας «μεγάλης ευρωπαϊκής αγοράς χωρίς σύνορα»¹⁹.

4) «Εξευρωπαϊσμός» της αντεγκληματικής πολιτικής²⁰

Το κράτος στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης υποβάλλεται στη διαδικασία «εξευρωπαϊσμού» («europeanisation ή europeanization»²¹) της αντεγκληματικής πολιτικής, δηλαδή στην υποχρέωσή του να ενσωματώσει στις πολιτικές του τους κανόνες, τις αντιλήψεις και τα πρότυπα πολιτικής δράσης που έχουν εμπεδωθεί στο υπερκρατικό επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά τη διαδικασία του «εξευρωπαϊσμού» εμφανίζεται διαντίδραση ανάμεσα στο εθνοκρατικό και το ευρωπαϊκό κοινοτικό επίπεδο και συγκεκριμένα το πρώτο ανταποκρίνεται στις επιταγές του δεύτερου, χωρίς να αποκλείονται οι αντιδράσεις και αποκλίσεις του πρώτου.

¹⁸ Νικολόπουλος Γ., *Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής – Το «πρόγραμμα της Χάγης» και η εφαρμογή του*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2008, σελ. 33.

¹⁹ Νικολόπουλος Γ., *Διακρατικές μετακινήσεις κρατουμένων και κοινωνική επανένταξη*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014, σελ. 14.

²⁰ Νικολόπουλος Γ., *Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής – Το «πρόγραμμα της Χάγης» και η εφαρμογή του*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2008, σελ. 35-37.

²¹ Wikipedia, *Europeanisation*, <http://en.wikipedia.org/wiki/Europeanisation>, 4-8-2014.

Η έννοια του «εξευρωπαϊσμού» διαφοροποιείται από τις συναφείς έννοιες της σύγκλισης, της εναρμόνισης και της ολοκλήρωσης και τούτο διότι οι διαδικασίες «εξευρωπαϊσμού» καταλήγουν συχνά σε αποκλίνουσες πολιτικές ανάμεσα στα κράτη-μέλη. Περαιτέρω, η έννοια αυτή αναφέρεται περισσότερο στη διαδικασία, σε αντίθεση με τις έννοιες της σύγκλισης, της εναρμόνισης και της ολοκλήρωσης, οι οποίες αναφέρονται στον τελικό στόχο.

Πιο συγκεκριμένα, η διαδικασία «εξευρωπαϊσμού» στα πλαίσια της αντεγκληματικής πολιτικής έχει ως στόχο την αντιμετώπιση του ζητήματος της ασφάλειας όχι ως εθνικό ζήτημα αλλά ως ευρωπαϊκό, για το λόγο αυτό καθίστανται απαραίτητες οι κοινές πρωτοβουλίες και η συνεργασία των κρατών-μελών προς το σκοπό αυτό. Επίσης, για την επίτευξη της κοινοτικής ασφάλειας απαιτείται ισορροπία μεταξύ της πρόληψης, του κοινωνικού ελέγχου και της καταστολής, μέσω ολοκληρωμένων πολιτικών αντιμετώπισης του εγκλήματος, ενίσχυσης της κοινωνικής αλληλεγγύης και εμβάθυνσης της δημοκρατίας²². Ωστόσο, δημιουργούνται ζητήματα σχετικά με την αποκλειστικότητα της ποινικής αρμοδιότητας του κράτους και την προστασία των θεμελιωδών ελευθεριών και για το λόγο αυτό εκδηλώνονται συχνά αντιστάσεις από τα κράτη στη μονόπλευρη αντεγκληματική λειτουργία του ευρωπαϊκού επιπέδου εξουσίας. Ειδικότερα, εμφανίζονται συχνά τριβές κατά τη διαδικασία μεταφοράς στο εσωτερικό των κρατών-μελών αποφάσεων και μέτρων που έχουν ληφθεί σε υπερκρατικό και διακρατικό επίπεδο, καθώς και σύγκρουση της εκτελεστικής εξουσίας του κράτους με τη νομοθετική και τη δικαστική. Επίσης, κατά τη διαδικασία «εξευρωπαϊσμού» της αντεγκληματικής

²² Παπαθεοδώρου Θ., *Δημόσια ασφάλεια & αντεγκληματική πολιτική-Συγκριτική προσέγγιση*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, σελ. 369.

πολιτικής εκδηλώνονται και κοινωνικές αντιδράσεις, οι οποίες εξελίσσονται σε πανευρωπαϊκής κλίμακας συλλογικές αμφισβητήσεις των επιταγών του ευρωπαϊκού επιπέδου εξουσίας. Επίσης, μέσω της διαδικασίας του «εξευρωπαϊσμού» μπορεί να επιτευχθεί μεγαλύτερη διαλεκτική ισορροπία ανάμεσα στους φορείς που συμμετέχουν στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, δηλαδή στους κοινωνικούς, τους κρατικούς και τους υπερκρατικούς φορείς. Επίσης, η διαδικασία αυτή του «εξευρωπαϊσμού» της αντεγκληματικής πολιτικής τείνει στην υπέρβαση των χωρικών ορίων της αρμοδιότητας του κράτους και λαμβάνει υπερκρατικές και διακρατικές διαστάσεις, επιτρέποντας παρεμβάσεις και ελέγχους από επίπεδα εξουσίας που βρίσκονται έξω από τα όρια της εθνικής κυριαρχίας του κράτους. Αρχικά οι παρεμβάσεις αυτές αφορούσαν την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών και μεταγενέστερα το πρόταγμα της ασφάλειας. Στο πεδίο της αντεγκληματικής και της ποινικής πολιτικής παρατηρείται ότι στις περιπτώσεις «εξευρωπαϊσμού» εμφανίζεται περισσότερο κάμψη της αποκλειστικής κανονιστικής αρμοδιότητας των κρατών-μελών παρά η κατάργηση ή υποκατάστασή τους²³.

²³ Νικολόπουλος Γ., *Διακρατικές μετακινήσεις κρατουμένων και κοινωνική επανένταξη*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014, σελ. 36.

Γ. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η ΕΕ θέσπισε ειδικά όργανα για να διευκολυνθεί η αμοιβαία συνδρομή στον ποινικό τομέα, προκειμένου να ενισχυθεί ο διάλογος και η δράση μεταξύ των δικαστικών αρχών των διάφορων κρατών-μελών στον τομέα αυτό και να επιτευχθεί η καταπολέμηση του εγκλήματος. Οι ευρωπαϊκοί φορείς ελέγχου του εγκλήματος είναι το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο (ΕΔΔ), η Eurojust – Ευρωπαϊκή Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας, η Europol – Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία και η OLAF (Office européen de lutte antifraude) - Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης. Ειδικά, η Eurojust και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο στηρίζουν τη συνεργασία μεταξύ των δικαστικών αρχών. Η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις βασίζεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των αποφάσεων και της νομολογίας από τα κράτη-μέλη και αφορά την προσέγγιση των σχετικών εθνικών νόμων και την εφαρμογή ελάχιστων κοινών κανόνων, οι οποίοι αφορούν κυρίως την αποδοχή αποδεικτικών στοιχείων και τα δικαιώματα των θυμάτων αξιόποινων πράξεων καθώς και των ατόμων που εμπλέκονται σε ποινικές διαδικασίες. Η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, που καθιερώθηκε από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1993, εμπίπτει στον τίτλο V της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁴.

²⁴ Ευρωπαϊκή Ένωση, Δικαστική Συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_criminal_matters/index_el.htm, 12-8-2014.

1) Ευρωπαϊκή Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας (European Union's Judicial Cooperation Unit - Eurojust)

Η Eurojust ιδρύθηκε την 28-2-2002 με την Απόφαση 2002/187/ΔΕΥ του Συμβουλίου, όπως τροποποιήθηκε από την Απόφαση 2009/426/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 16^{ης} Δεκεμβρίου 2008, με αποστολή την υποστήριξη και την ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των εθνικών αρχών για την καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος που επηρεάζει την ΕΕ και με απαραίτητο όρο το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων²⁵. Ειδικότερα, σκοπός της Eurojust είναι η βελτίωση της αποδοτικότητας των εθνικών δικαστικών και διωκτικών αρχών κατά την αντιμετώπιση του σοβαρού διασυνοριακού και οργανωμένου εγκλήματος και η γρήγορη και αποτελεσματική παραπομπή των εγκληματιών στη δικαιοσύνη²⁶. Επίσης, όραμα της Eurojust είναι να αποτελέσει τον κύριο δρώντα και το κέντρο εμπειρογνωμοσύνης για την αποτελεσματική δράση κατά του διασυνοριακού εγκλήματος στην ΕΕ και η ίδρυσή της αποτελεί σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση. Η Eurojust φιλοξενεί τις γραμματείες του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου, του Δικτύου των σημείων επαφής για τη γενοκτονία, τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και τα εγκλήματα πολέμου και του Δικτύου των Κοινών Ομάδων Έρευνας²⁷.

²⁵ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., *Συντονιστικά όργανα για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος στην ΕΕ: Από τον αστυνομικό (Europol) στο δικαστικό (Eurojust) συντονισμό- Η προοπτική της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 2, 2003, σελ. 165-177.

²⁶ House of Lords European Union Committee, *Judicial Co-operation in the EU: The Role of Eurojust* HL 138, 23rd Report of Session 2003-04, Great Britain, TSO (The Stationery Office), 2004, p. 10-11.

²⁷ Eurojust, <http://www.eurojust.europa.eu/Pages/languages/el.aspx>, 12-8-2014.

Ήδη από τον Οκτώβριο του 1999, οπότε έλαβε χώρα ειδική σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Τάμπερε, με θέμα τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην ΕΕ, το Συμβούλιο δήλωσε τη σταθερή του απόφαση να ενισχύσει την καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος με τη δημιουργία της μονάδας Eurojust²⁸. Στη συνέχεια το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ίδρυσε με την Απόφασή του της 14-12-2000, την προσωρινή Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας - Pro-Eurojust (Provisional Judicial Cooperation Unit), ώστε να επισπεύσει τις διαδικασίες εφαρμογής του νέου μορφώματος της Eurojust στον ευρωπαϊκό δικαστικό χώρο και η νομική πράξη σύστασης της Μονάδας αυτής να στηρίζεται σε πρακτικά δεδομένα. Η Pro-Eurojust λειτούργησε στις Βρυξέλλες, από την 1^η Μαρτίου 2001 και για ένα περίπου έτος μέχρι την ισχύ της πράξης ίδρυσης της οριστικής Μονάδας Δικαστικής Συνεργασίας – Eurojust²⁹.

Η προσωρινή Μονάδα είχε ως στόχο τη βελτίωση της συνεργασίας και του συντονισμού μεταξύ των αρμοδίων εθνικών αρχών των κρατών-μελών στον τομέα των ανακριτικών πράξεων και των διώξεων, εφόσον αυτές αφορούσαν δύο ή περισσότερα κράτη. Στο πλαίσιο αυτό, κάθε αίτηση αρμόδιας εθνικής αρχής καθώς και κάθε πληροφορία που παρείχαν τα αρμόδια ευρωπαϊκά όργανα, σύμφωνα με τις διατάξεις που θεσπίζονταν στο

²⁸ Παπαθανασόπουλος Ευστρ., *Νέες προοπτικές δικαστικής συνεργασίας στην ΕΕ για την καταπολέμηση του σοβαρού εγκλήματος*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 6, 2001, σελ. 670-672.

²⁹ Νικολόπουλος Γ., *Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής – Το «πρόγραμμα της Χάγης» και η εφαρμογή του*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2008, σελ. 290-291.

πλαίσιο των συνθηκών (Europol, OLAF, Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο), τα επιλαμβάνονταν η προσωρινή Μονάδα³⁰.

α) Αρμοδιότητες Eurojust

Οι στόχοι, οι αρμοδιότητες και τα καθήκοντα της Eurojust αναφέρονται στα άρθρα 3, 4 και 5 αντίστοιχα, της Απόφασης 2002/187/ΔΕΥ του Συμβουλίου ίδρυσής της. Πιο συγκεκριμένα, στόχοι της Eurojust στο πλαίσιο ερευνών και διώξεων σοβαρών εγκληματικών πράξεων, που αφορούν δύο ή περισσότερα κράτη-μέλη είναι³¹ :

- Η προώθηση και βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των αρμοδίων αρχών των κρατών-μελών, σχετικά με τις έρευνες και τις διώξεις εντός των κρατών-μελών. Η Eurojust λαμβάνει υπόψη κάθε αίτηση αρμόδιας αρχής κράτους-μέλους και κάθε πληροφορία από αρμόδιο όργανο δυνάμει διατάξεων που έχουν θεσπισθεί στο πλαίσιο των συνθηκών.
- Η βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των αρμοδίων αρχών των κρατών-μελών, η διευκόλυνση της υλοποίησης της διεθνούς δικαστικής συνδρομής και η εκτέλεση αιτήσεων έκδοσης.
- Η υποστήριξη των αρμοδίων αρχών των κρατών-μελών, για την ενίσχυση των ερευνών και των διώξεων που λαμβάνουν χώρα σε αυτά.

³⁰ Παπαθανασόπουλος Ευστρ., *Νέες προοπτικές δικαστικής συνεργασίας στην ΕΕ για την καταπολέμηση του σοβαρού εγκλήματος*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 6, 2001, σελ. 670-672.

³¹ Βλ. άρθρο 3 της Απόφασης 2002/187/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

Η Eurojust προκειμένου να επιτύχει τους ανωτέρω στόχους της εκτελεί τα καθήκοντά της είτε μέσω ενός ή περισσότερων εθνικών της μελών είτε λειτουργεί ως συλλογικό όργανο, σύμφωνα με το άρθρο 5 της ανωτέρω Απόφασης του Συμβουλίου. Στην πρώτη περίπτωση³² η Eurojust μπορεί να καλεί τις αρμόδιες αρχές των κρατών-μελών να προβούν σε έρευνα ή δίωξη για συγκεκριμένες πράξεις, να δεχθούν να προβεί ένα από τα κράτη-μέλη, ως προτιμότερο, σε έρευνα ή δίωξη για συγκεκριμένες πράξεις, να αναλάβουν τον συντονισμό μεταξύ των αρμόδιων αρχών των οικείων κρατών-μελών, να συστήσουν κοινή ομάδα έρευνας και να παράσχουν στην Eurojust κάθε απαραίτητη πληροφορία που θα τη βοηθήσει στην αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων της. Επίσης, η Eurojust όταν ενεργεί μέσω ενός ή περισσότερων εθνικών μελών είναι υπεύθυνη για την αμοιβαία ενημέρωση των αρμοδίων αρχών των κρατών-μελών σχετικά με τις έρευνες και τις διώξεις, για τις οποίες έχει γνώση και έπειτα από αίτηση των αρμοδίων αρχών των κρατών εξασφαλίζει τον καλύτερο δυνατό συντονισμό ερευνών και διώξεων, παρέχει υποστήριξη για τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των αρμοδίων αρχών των κρατών μελών, συνεργάζεται με το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο και διαβιβάζει αιτήσεις αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής. Στη δεύτερη περίπτωση που η Eurojust λειτουργεί ως συλλογικό όργανο³³, δηλαδή ύστερα από αίτηση ενός ή περισσότερων εμπλεκόμενων εθνικών μελών, καθώς και σε περιπτώσεις όπου οι έρευνες ή οι διώξεις έχουν επιπτώσεις για την ίδια την ΕΕ, ή αφορούν και σε άλλα κράτη μέλη, εκτός των άμεσα ενεχομένων (άρθρο 5 παρ. 1 περ. β' ανωτέρω Απόφασης), εκτός από

³² Βλ. άρθρο 6 της Απόφασης 2002/187/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

³³ Βλ. άρθρο 7 της Απόφασης 2002/187/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

τα πιο πάνω καθήκοντα παρέχει βοήθεια στη μετάφραση, τη διερμηνεία και τη διοργάνωση συντονιστικών συναντήσεων. Η Eurojust ασχολείται με περίπου 1400 υποθέσεις και διεξάγει περίπου 140 συντονιστικές συναντήσεις ετησίως, στις οποίες συμμετέχουν οι εθνικές δικαστικές και διωκτικές αρχές των κρατών-μελών και σε ορισμένες περιπτώσεις και τρίτων χωρών. Στις συντονιστικές συναντήσεις επιλύονται ζητήματα σχετικά με υποθέσεις εγκληματικών πράξεων και αναπτύσσονται σχέδια επιχειρησιακών δράσεων, όπως ταυτόχρονες συλλήψεις και έρευνες³⁴.

Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας αναγνωρίστηκε ο σημαντικός ρόλος της Eurojust στη λειτουργία του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης και αποτελεί πλέον αποφασιστικό παράγοντα στη λειτουργία της Δικαστικής Συνεργασίας στις Ποινικές Υποθέσεις. Ειδικότερα, η αποστολή και τα καθήκοντα της Eurojust περιγράφονται αναλυτικά στο άρθρο 85 ΣΛΕΕ, και σε αυτά περιλαμβάνονται η ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των εθνικών αρχών για την έρευνα και τη δίωξη σοβαρών εγκλημάτων, τα οποία έχουν διασυνοριακό χαρακτήρα, η έναρξη ποινικών ερευνών, η εισήγηση για την κίνηση ποινικών διώξεων, η ενίσχυση της δικαστικής συνεργασίας³⁵ και σύμφωνα με το άρθρο 85 παρ. 1 στοιχ. γ' ΣΛΕΕ η Eurojust είναι αρμόδια για την επίλυση συγκρούσεων δικαιοδοσίας σε ποινικές υποθέσεις. Ωστόσο, η αρμοδιότητα αυτή της Eurojust συνιστά έλλειμμα του οργανισμού αυτού ως προς την τήρηση των αρχών του κράτους δικαίου, καθώς το διαφορετικό «status» των μελών της Eurojust στα

³⁴ Eurojust, <http://www.eurojust.europa.eu/Pages/languages/el.aspx>, 12-8-2014.

³⁵ Παπαδοπούλου Ρ.-Ε., *Το Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 38-39.

επιμέρους κράτη-μέλη δεν επιτρέπει να αποδίδεται σε αυτήν ο χαρακτήρας δικαστικού οργάνου³⁶.

β) Συνεργασία εθνικών αρχών και Eurojust

Σύμφωνα με το άρθρ. 2 της ανωτέρω απόφασης του Συμβουλίου για την ίδρυση της Eurojust, η τελευταία απαρτίζεται από ένα εθνικό μέλος, που αποσπάται από κάθε κράτος-μέλος, σύμφωνα με την έννομη τάξη του, και που μπορεί να επικουρείται από έναν ή περισσότερους βοηθούς. Δηλαδή κάθε ένα από τα 28 κράτη μέλη αποσπά ένα ανώτερο εκπρόσωπο, ο οποίος είναι έμπειρος εισαγγελέας, δικαστής ή και αξιωματικός της αστυνομίας (ο εν λόγω αξιωματικός πρέπει να έχει αντίστοιχες αρμοδιότητες με εκείνες του δικαστή ή του εισαγγελέα³⁷), στην έδρα της Eurojust στη Χάγη και είναι αρμόδιοι για την εκπλήρωση των εντολών της Eurojust σχετικά με το συντονισμό των εθνικών αρχών σε κάθε στάδιο της έρευνας και της δίωξης εγκλημάτων. Οι εκπρόσωποι αυτοί υπόκεινται στο εθνικό δίκαιο του κράτους-μέλους που τα διόρισε και η διάρκεια της θητείας τους είναι τουλάχιστον τετραετής. Περαιτέρω, είναι υπεύθυνοι για την επίλυση των πρακτικών προβλημάτων που προκύπτουν από τις διαφορές μεταξύ των νομικών συστημάτων των κρατών-μελών. Τα Εθνικά Μέλη υποστηρίζονται από Αναπληρωτές, Βοηθούς και Αποσπασμένους Εθνικούς Εμπειρογνώμονες.

³⁶ Παρασκευόπουλος Ν., *Η επίδραση της σύγχρονης αντεγκληματικής πολιτικής στο ποινικό δικονομικό δίκαιο*, Ποινικά Χρονικά, τευχ. 7, 2002, σελ. 587.

³⁷ Νικολόπουλος Γ., *Κράτος, Ποινική εξουσία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Μία Εγκληματολογική προσέγγιση*, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική, 2002, σελ. 124.

Στις περιπτώσεις συμφωνίας συνεργασίας Eurojust και τρίτης χώρας, μπορούν να εργάζονται στη Eurojust Δικαστές-Σύνδεσμοι από τη συγκεκριμένη τρίτη χώρα. Σήμερα, υπάρχουν αποσπασμένοι Δικαστές-Σύνδεσμοι στη Eurojust από τη Νορβηγία και τις ΗΠΑ. Επίσης, από τη νομοθεσία της ΕΕ προβλέπεται ότι η Eurojust μπορεί να τοποθετήσει Δικαστές-Συνδέσμους σε τρίτες χώρες. Το προσωπικό της Eurojust ανέρχεται περίπου σε 200 άτομα, που διασφαλίζουν τη γρήγορη απόκριση σε αιτήματα βοήθειας από τις εθνικές αρχές και άλλα όργανα της ΕΕ³⁸.

Ειδικότερα, η Eurojust συνεργάζεται με πολλούς φορείς και οργανισμούς στο χώρο της δικαιοσύνης, εθνικούς και διεθνείς. Βασικός συνεργάτης της είναι η εκάστοτε αρμόδια εθνική αρχή, δηλαδή η εισαγγελία κάθε κράτους-μέλους. Οι εθνικές αρχές μεταφέρουν τα σχετικά τους αιτήματα στο αρμόδιο εθνικό τους μέλος που τις εκπροσωπεί στην Eurojust, το οποίο επικοινωνεί με τα εθνικά μέλη των άλλων εμπλεκόμενων κρατών-μελών, που του παρέχουν τις πληροφορίες που είναι χρήσιμες για να επιτελέσει το έργο του. Ως εκ τούτου το εύρος των δραστηριοτήτων της Eurojust εξαρτάται από την προθυμία των εθνικών εισαγγελικών αρχών. Επίσης, η Eurojust μπορεί να εκτελεί τα καθήκοντά της τόσο μέσω ενός ή περισσότερων εθνικών μελών όσο και ως συλλογικό όργανο, κατά τα αναλυτικά εκτεθέντα. Η Eurojust μπορεί να ζητήσει, μεταξύ άλλων, από τις αρμόδιες αρχές των οικείων κρατών-μελών να προβούν σε έρευνα ή δίωξη, να συστήσουν κοινή ομάδα έρευνας και να υιοθετήσουν ειδικά ή άλλα μέτρα για τη διεξαγωγή της

³⁸ Eurojust, <http://www.eurojust.europa.eu/Pages/languages/el.aspx>, 12-8-2014.

έρευνας. Οι εθνικές δε αρχές οφείλουν να απαντούν αμελλητί σε αυτές τις αιτήσεις³⁹.

Αξίζει να σημειωθεί, σχετικά με τις αρμοδιότητες της Eurojust όταν λειτουργεί ως συλλογικό όργανο, ότι υπάρχουν περιπτώσεις που προϋποθέτουν περιορισμό της εθνικής κυριαρχίας ενός κράτους-μέλους. Δηλαδή όταν η Eurojust ζητά από τις αρμόδιες αρχές ενός κράτους-μέλους να δεχθούν ότι είναι προτιμότερο να προβεί κάποιο άλλο κράτος-μέλος σε έρευνα ή δίωξη για συγκεκριμένες πράξεις, ενώ το κράτος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα έχει δικαιοδοσία, τότε το κράτος-μέλος αν δεχθεί το αίτημα περιορίζει την άσκηση της εθνικής του κυριαρχίας⁴⁰. Σε αυτή την αποδοχή του αιτήματος το κράτος-μέλος προβαίνει αυτοδεσμευόμενο με τους όρους που προβλέπει το Σύνταγμά του και βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων. Επίσης, μορφή σχετικοποίησης της κρατικής κυριαρχίας, η οποία μόνο ως αυτοδέσμευση των κρατών-μελών μπορεί να νοηθεί, αποτελεί και το ότι η Eurojust, όταν δρα ως συλλογικό όργανο, ζητά από τα κράτη-μέλη την άσκηση δίωξης ή την αποχή από αυτήν ή πληροφορίες απαραίτητες για το έργο της, με συνέπεια να μην περιορίζονται τα καθήκοντά της μόνο στο συντονισμό των αρμόδιων αρχών των διαφόρων κρατών-μελών και στην διευκόλυνση της εκτέλεσης αιτήσεων και αποφάσεων σχετικών με την

³⁹ Ευρωπαϊκή Ένωση, Απόφαση για τη σύσταση της Eurojust, http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_criminal_matters/l33188_el.htm, 12-8-2014.

⁴⁰ Καϊάφα-Γμπάντι Μ., *Το ποινικό Δίκαιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Σημαντικές όψεις και προοπτικές εξέλιξης*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2003, σελ. 202.

δικαστική συνεργασία, αλλά να επεκτείνονται σε θέματα που άπτονται του πυρήνα της εθνικής κυριαρχίας ενός κράτους⁴¹.

Η Eurojust μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας αναβαθμίστηκε και εντάσσεται στο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της Ένωσης (αρθρ. 85 ΣΛΕΕ), αποτελεί δε κεντρικό οργανισμό, που συντονίζει την κοινή δράση των εθνικών αρχών των κρατών-μελών με σκοπό την καταπολέμηση σοβαρών εγκλημάτων και δεν αποτελεί απλά ένα forum συνεργασίας των εθνικών αρχών. Ειδικότερα, η Eurojust με τη Συνθήκη της Λισαβόνας αποκτά αποφασιστική αρμοδιότητα, η οποία ξεπερνά την απλή εισήγηση στα κράτη-μέλη για κίνηση ποινικών διώξεων. Το όργανο αυτό της ΕΕ καθίσταται πλέον αρμόδιο να επιλύσει τις συγκρούσεις δικαιοδοσίας σε ποινικές υποθέσεις. Η Eurojust επικουρεί τις εθνικές ερευνητικές και διωκτικές αρχές να συνεργάζονται και να συντονίζουν τις ενέργειές τους σχετικά με 1.500 περίπου διασυνοριακές υποθέσεις κάθε χρόνο⁴². Έτσι ενισχύεται η επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα της Eurojust και προωθούνται οι στόχοι της Ένωσης στον τομέα της Δικαστικής Συνεργασίας σε Ποινικές Υποθέσεις.

Όμως, με τη διεύρυνση αυτή των αρμοδιοτήτων της Eurojust προκύπτει σοβαρό έλλειμμα σχετικά με την τήρηση των αρχών του κράτους δικαίου, αφού το διαφορετικό status των μελών της Eurojust στα κράτη-μέλη δεν επιτρέπει να αποδίδεται σ' αυτήν ο χαρακτήρας δικαστικού οργάνου. Η Συνθήκη της Λισαβόνας δεν προβλέπει δικαστικό έλεγχο των αποφάσεων

⁴¹ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., *Συντονιστικά όργανα για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος στην ΕΕ: Από τον αστυνομικό (Europol) στον δικαστικό (Eurojust) συντονισμό – Η προοπτική της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 2, 2003, σελ. 165-177.

⁴² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Κάθε ευρώ μετράει - Συχνές ερωτήσεις για την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία*, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-693_el.htm, 24-8-2014.

επίλυσης συγκρούσεων δικαιοδοσίας⁴³. Όμως, με την αναβάθμιση του ρόλου της Eurojust με την ανωτέρω Συνθήκη προβλέφθηκε και μηχανισμός αξιολόγησης των δραστηριοτήτων της από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά Κοινοβούλια, ώστε να μην τίθενται ζητήματα έλλειψης διαφάνειας και λογοδοσίας του οργανισμού αυτού⁴⁴.

2) Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (European Police Office - Europol)

Ήδη από το άρθρο Κ.1.9. της Συνθήκης του Μάαστριχτ προβλεπόταν η ίδρυση μιας «Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας», η οποία άρχισε τη λειτουργία της τον Ιανουάριο του 1994 ως «Ευρωπαϊκή Μονάδα Ναρκωτικών» («Europol Drugs Unit»)⁴⁵. Η Europol ιδρύθηκε με σύμβαση στις 26 Ιουνίου 1995 με Πράξη του Συμβουλίου και απόφαση⁴⁶ και άρχισε να λειτουργεί από την 1-7-1999⁴⁷. Το άρθρο 45 των συμπερασμάτων της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε προέβλεπε ενίσχυση του ρόλου της Europol με την ανάθεση επιχειρησιακών αρμοδιοτήτων και την παροχή δυνατότητας να ζητά από τα κράτη-μέλη να αρχίζουν, να διεξάγουν ή

⁴³ Καϊάφα-Γμπάντι Μ., *Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο και Συνθήκη της Λισαβώνας*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2011, σελ. 46-47.

⁴⁴ Παπαδοπούλου Ρ.-Ε., *Το Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβώνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 39.

⁴⁵ Νικολόπουλος Γ., *Κράτος, Ποινική εξουσία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Μία Εγκληματολογική προσέγγιση*, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική, 2002, σελ. 123.

⁴⁶ Ευρωπαϊδεία, *Αστυνομική και Δικαστική Συνεργασία σε Ποινικές Υποθέσεις στην ΕΕ*, http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/8/1/2/?lang=gr&all=1&s=1&e=10, 4-8-2014.

⁴⁷ Καϊάφα-Γμπάντι Μ., *Το ποινικό Δίκαιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Σημαντικές όψεις και προοπτικές εξέλιξης*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2003, σελ. 187.

να συντονίζουν έρευνες ή να δημιουργούν κοινές ερευνητικές ομάδες σε ορισμένους τομείς εγκληματικών δραστηριοτήτων, ενώ δεν θα θιγούν τα συστήματα δικαστικού ελέγχου στα κράτη-μέλη. Επίσης, από το πιο πάνω Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προβλέφθηκε η δημιουργία μιας «Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Ακαδημίας» για την εκπαίδευση των ανώτερων ιεραρχικά υπαλλήλων των αρμοδίων για την επιβολή του νόμου, με την προοπτική εγκαθίδρυσης ενός μόνιμου οργανισμού⁴⁸. Στη συνέχεια με την Απόφαση 2009/371/ΔΕΥ του Συμβουλίου ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (Europol) ως οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία αντικατέστησε την ανωτέρω Σύμβαση Europol. Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας και συγκεκριμένα με το άρθρο 88 ΣΛΕΕ, το οποίο αντικατέστησε το άρθρο 30 της ΣΕΕ, καθορίζονται η δομή, η λειτουργία, το πεδίο δράσης και τα καθήκοντα της Europol.

Από την 1^η Ιανουαρίου 2010, η Europol αποτελεί ευρωπαϊκό οργανισμό ο οποίος χρηματοδοτείται από τον κοινοτικό προϋπολογισμό και απασχολεί περισσότερους από 700 εργαζόμενους (συμπεριλαμβανομένων και 130 αξιωματικών συνδέσμων) στην έδρα της στη Χάγη. Στις 27 Μαρτίου 2013, η Επιτροπή υπέβαλε νομοθετική πρόταση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, με την οποία τροποποιείται η σημερινή απόφαση για την Europol. Στην τελική του θέση σχετικά με την πρόταση που εγκρίθηκε στις 25 Φεβρουαρίου 2014, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απορρίπτει τη συγχώνευση της Europol και της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Ακαδημίας (Cepol), που προτάθηκε από την Επιτροπή. Επίσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρότεινε

⁴⁸ Νικολόπουλος Γ., *Κράτος, Ποινική εξουσία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Μία Εγκληματολογική προσέγγιση*, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική, 2002, σελ. 124.

την ενίσχυση του καθεστώτος προστασίας των δεδομένων από τον οργανισμό, τη βελτίωση της διοίκησής του μέσω της προσπάθειας για μεγαλύτερη αποδοτικότητα και την αύξηση της ευθύνης λογοδοσίας του προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια με τη δημιουργία μιας μικτής ομάδας κοινοβουλευτικού ελέγχου⁴⁹.

α) Αρμοδιότητες Europol

Με την ίδρυση της Europol στις αρμοδιότητές της συγκαταλέγονταν η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των αρμοδίων αρχών των κρατών-μελών και της συνεργασίας τους για την πρόληψη και καταπολέμηση μιας ευρύτατης κατηγορίας αξιόποινων πράξεων⁵⁰. Έπειτα με την Απόφαση του Συμβουλίου της 6-12-2001 στην αρμοδιότητα της Europol εντάχθηκε η αντιμετώπιση όλων των σοβαρών μορφών διεθνούς εγκληματικότητας, δηλαδή διευρύνθηκε το πλαίσιο αξιόποινων πράξεων που οφείλει να αντιμετωπίσει ο ανωτέρω οργανισμός της ΕΕ⁵¹. Ειδικότερα, με την ίδια απόφαση η κυριότερη αρμοδιότητα της Europol ήταν η παροχή πληροφοριών στις αρμόδιες αρχές των κρατών-μελών καθώς και η ανάλυση στοιχείων για τη διακρατική

⁴⁹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Αστυνομική Συνεργασία, http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/el/displayFtu.html?ftuld=FTU_5.12.7.html, 23-8-2014.

⁵⁰ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., *Οι πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 2, 2004, σελ. 191-192.

⁵¹ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., *Συντονιστικά όργανα για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος στην ΕΕ: Από τον αστυνομικό (Europol) στον δικαστικό (Eurojust) συντονισμό – Η προοπτική της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 2, 2003, σελ. 165-177.

εγκληματικότητα⁵². Περαιτέρω, η Ευροπολ με την απόφαση του Συμβουλίου της 27^{ης} Μαρτίου 2000 έχει εξουσιοδοτηθεί να συμμετέχει σε διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμφωνιών με τρίτα κράτη και οργανισμούς που δεν συνδέονται με την ΕΕ. Οι επιχειρησιακές αρμοδιότητες της Ευροπολ έχουν αυξηθεί με αργούς ρυθμούς: για παράδειγμα η πράξη του Συμβουλίου της 28ης Νοεμβρίου 2002 έδωσε τη δυνατότητα στην Ευροπολ να συμμετέχει σε κοινές ομάδες έρευνας και της επέτρεψε να ζητεί από τα κράτη μέλη την έναρξη ποινικής έρευνας. Στο πλαίσιο αυτό, η Ευροπολ υπέγραψε συμφωνίες συνεργασίας με την Interpol και τις Ηνωμένες Πολιτείες⁵³. Επίσης, η Απόφαση 2009/371/ΔΕΥ του Συμβουλίου προέβλεπε επέκταση των αρμοδιοτήτων της Ευροπολ στην αντιμετώπιση του διασυνοριακού εγκλήματος, μεγαλύτερη επιχειρησιακή ευελιξία και ευκολότερη τροποποίησή της. Η σημαντικότερη πρόβλεψη ήταν η ενίσχυση της στενής συνεργασίας των εθνικών υπηρεσιών επιβολής του νόμου με τη Ευροπολ⁵⁴.

Στη συνέχεια οι αρμοδιότητες και η λειτουργία της Ευροπολ καθορίστηκαν με το άρθρο 88 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 30 της ΣΕΕ) κατά το οποίο: «...1. Αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η στήριξη και η ενίσχυση της δράσης των αστυνομικών αρχών και των άλλων αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών, καθώς και της αμοιβαίας συνεργασίας τους στην πρόληψη και καταπολέμηση των σοβαρών εγκλημάτων που έχουν επιπτώσεις σε δύο ή

⁵² Καϊάφα-Γμπάντι Μ., *Το ποινικό Δίκαιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Σημαντικές όψεις και προοπτικές εξέλιξης*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2003, σελ. 189.

⁵³ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Αστυνομική Συνεργασία, http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/el/displayFtu.html?ftuld=FTU_5.12.7.html, 23-8-2014.

⁵⁴ Ανάγνου Μ., *Ο Ευρωπαϊκός χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (1999-2013), Αποτιμώντας τα προγράμματα δράσης του : Τάμπερε – Χάγη – Στοκχόλμη*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2014, σελ. 126-127.

περισσότερα κράτη μέλη, της τρομοκρατίας και των μορφών εγκληματικότητας που θίγουν ένα κοινό συμφέρον το οποίο αποτελεί αντικείμενο πολιτικής της Ένωσης.

2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία μέσω κανονισμών, μπορούν να καθορίζουν τη δομή, τη λειτουργία, το πεδίο δράσης και τα καθήκοντα της Ευρωπόλ. Τα καθήκοντα αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν:

α) τη συλλογή, αποθήκευση, επεξεργασία, ανάλυση και ανταλλαγή πληροφοριών που διαβιβάζονται ιδίως από τις αρχές των κρατών μελών ή τρίτων χωρών, ή οργανισμών,

β) τον συντονισμό, τη διοργάνωση και τη διεξαγωγή ερευνών και επιχειρησιακών δράσεων, από κοινού με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών ή στο πλαίσιο κοινών ομάδων ερευνών, ενδεχομένως σε σύνδεση με την Eurojust.

Οι εν λόγω κανονισμοί καθορίζουν επίσης τους όρους ελέγχου των δραστηριοτήτων της Ευρωπόλ από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με τη συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων.

3. Κάθε επιχειρησιακή δράση της Ευρωπόλ πρέπει να διεξάγεται σε συνεργασία και σε συμφωνία με τις αρχές του κράτους μέλους ή των κρατών μελών στο έδαφος του οποίου ή των οποίων διεξάγονται. Η εφαρμογή μέτρων καταναγκαστικού χαρακτήρα εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των εθνικών αρχών...».

Επομένως, ο ρόλος της Eurropol είναι να συμβάλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της δράσης των εθνικών αστυνομικών αρχών και των άλλων αρχών επιβολής του νόμου μέσω της διευκόλυνσης της συνεργασίας τους για την πρόληψη και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της διακίνησης ναρκωτικών και των άλλων σοβαρών μορφών διεθνούς εγκληματικότητας. Η βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αστυνομικών αρχών συνεχίζει να αποτελεί την κύρια δραστηριότητα του ως άνω ευρωπαϊκού οργανισμού, χωρίς όμως να διαθέτει εξουσία καταναγκασμού, όπως για παράδειγμα να προβαίνει σε συλλήψεις ή να διενεργεί έρευνες⁵⁵.

Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της αστυνομικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ η Eurropol⁵⁶:

- διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ
- προβαίνει σε συγκέντρωση και ανάλυση πληροφοριών
- κοινοποιεί άμεσα, μέσω των εθνικών μονάδων, στις αρμόδιες υπηρεσίες των κρατών-μελών, πληροφορίες που τις αφορούν και σχετίζονται με εγκληματικές πράξεις
- διευκολύνει τις έρευνες για το διασυνοριακό έγκλημα στα κράτη-μέλη

⁵⁵ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Αστυνομική Συνεργασία, http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/el/displayFtu.html?ftuld=FTU_5.12.7.html, 23-8-2014.

⁵⁶ Ευρωπαϊκή Ένωση, *Eurropol: Ευρωπαϊκή αστυνομική υπηρεσία*, http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/police_customs_cooperation/l140_05b_el.htm, 24-8-2014.

- διαχειρίζεται τις ηλεκτρονικές πληροφορίες που τηρεί και αφορούν εγκληματικές πράξεις. Κύριος στόχος του Συστήματος Πληροφοριών της Europol (Europol Information System - EIS) είναι να αποτελεί το σύστημα αναφοράς για τα αδικήματα, τα άτομα που εμπλέκονται σε αυτά, και άλλα συναφή στοιχεία. Με το σύστημα πληροφοριών της η Europol υποστηρίζει τα κράτη μέλη και τους εταίρους με τους οποίους συνεργάζεται για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας και άλλων μορφών σοβαρού εγκλήματος⁵⁷.
- επικουρεί τα κράτη-μέλη στην κατάρτιση των αρμοδίων αρχών
- διευκολύνει την τεχνική στήριξη μεταξύ των κρατών-μελών
- αποτελεί σημείο επαφής στην καταστολή της παραχάραξης του ευρώ.

Ωστόσο έχει ασκηθεί κριτική για τις αρμοδιότητες της Europol, η οποία συνίσταται στο ότι υφίσταται έλλειψη πρόβλεψης δικαστικού ελέγχου του οργανισμού αυτού σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αφού το άρθρο 88 παρ. 2 στοιχ. β και παρ. 3 ΣΛΕΕ, αναγνωρίζει ευθέως στην Europol αρμοδιότητα για διοργάνωση και διεξαγωγή ερευνών και επιχειρησιακών δράσεων, από κοινού με τις αρμόδιες αρχές των κρατών-μελών και σε συμφωνία με αυτές. Ως εκ τούτου δημιουργείται σοβαρό κενό επαρκούς προστασίας των θιγόμενων από τη δράση της πολιτών, με δεδομένες τις ασυλίες των μελών της Europol, και έτσι καθίσταται δυσχερής ο δικαστικός έλεγχος που τυχόν μπορεί να διενεργηθεί από τα κράτη-μέλη. Η έλλειψη αυτή δικαστικού ελέγχου των υπερκρατικών οργάνων, μεταξύ των οποίων και της Europol μπορεί να θίγει

⁵⁷ Europol – *Europol Information System (EIS)*, <https://www.europol.europa.eu/content/page/europol-information-system-eis-1850>, 24-8-2014.

άμεσα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών, τα οποία πρέπει να διασφαλίζονται με την καθιέρωση ειδικών μηχανισμών. Η πρόβλεψη από τη Συνθήκη της Λισαβόνας ελέγχου της Europol από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια (άρθρα 85 παρ. 1 και 88 παρ. 1 ΣΛΕΕ), παρότι αποτελεί σημαντική βελτίωση, εν τούτοις δεν αίρει την ανωτέρω έλλειψη και τους εξ αυτής κινδύνους⁵⁸.

β) Συνεργασία με Eurojust

Η στενή συνεργασία της Europol με τη Eurojust αποτυπώνεται για πρώτη φορά στο άρθρο 26 παρ. 1 της ιδρυτικής Συνθήκης της τελευταίας (Απόφαση 2002/187/ΔΕΥ του Συμβουλίου), σύμφωνα με το οποίο η Eurojust συνάπτει και διατηρεί στενή συνεργασία με την Europol⁵⁹, στο βαθμό που χρειάζεται για την άσκηση των καθηκόντων της Eurojust, και για την επίτευξη των στόχων της, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη να αποφεύγεται περιττή αλληλοεπικάλυψη. Ήδη στο προοίμιο (στοιχείο 12) της Απόφασης αυτής εξαγγέλλεται η στενή συνεργασία των δύο οργανισμών και σε αυτή αποσκοπεί και το άρθρο 7 της Απόφασης, κατά το οποίο η Eurojust κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της ως Συλλογικό Όργανο βασίζεται κυρίως σε αναλύσεις της Europol, με σκοπό να βελτιώσει τη συνεργασία μεταξύ των

⁵⁸ Καϊάφα-Γμπάντι Μ., *Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο και Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2011, σελ. 47-49.

⁵⁹ Megie A., "Mapping the Actors of European Judicial Cooperation", Collection Cultures & Conflits, *The field of the EU Internal Security Agencies*, L' Harmattan / Centre d' Etudes sur les Conflits, 2007, p. 67-96.

αρμοδίων αρχών των κρατών-μελών (άρθρο 7δ'), και συνδράμει τη Europol, παρέχοντάς της ιδίως γνώμες, βασιζόμενες στις αναλύσεις της (άρθρο 7στ').

Επομένως, το 2002, βασικός στόχος των δύο οργανισμών ήταν η εκμετάλλευση των πόρων τους, για την συντονισμένη αντιμετώπιση των μορφών εγκληματικότητας που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές τους, καθώς και για την ανάπτυξη κοινών στρατηγικών ενάντια στο οργανωμένο έγκλημα, με την αποφυγή οποιασδήποτε περιττής αλληλοεπικάλυψης. Οι οργανισμοί αυτοί δεσμεύονται ότι αμφότεροι θα συμμετέχουν στις συνεδριάσεις που πραγματοποιούνται για υποθέσεις που τους αφορούν, όταν αυτό κρίνεται χρήσιμο. Παρατηρούμε λοιπόν ότι μεταξύ των δύο οργανισμών υφίσταται μία αμφίδρομη σχέση καθώς ανταλλάσσουν στοιχεία και πληροφορίες που έχουν στη διάθεσή τους, λαμβάνοντας υπόψη ο καθένας από αυτούς τις αναλύσεις του άλλου⁶⁰.

Το 2004 οι σχέσεις της Europol με τη Eurojust έγιναν στενότερες με την υπογραφή την 9-6-2004 συμφωνίας συνεργασίας μεταξύ τους. Με τη συμφωνία αυτή, όχι μόνο ισχυροποιήθηκαν οι δεσμοί μεταξύ των δύο οργανισμών, αλλά δημιουργήθηκε και η προοπτική για τη σύναψη μιας ισχυρότερης και ουσιαστικότερης μελλοντικής συμφωνίας. Κατά το χρονικό αυτό διάστημα έλαβαν χώρα τακτικές συναντήσεις μεταξύ εκπροσώπων των δύο οργανισμών, με κοινή προσέγγιση στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και η ικανοποίηση του αιτήματος της Eurojust προς τη Europol, για τη χρησιμοποίηση ενός Αναλυτικού Φακέλου Εργασίας, από τα οποία προκύπτει η προθυμία των οργανισμών αυτών να συνεργαστούν

⁶⁰ Νικολόπουλος Γ., *Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής – Το «πρόγραμμα της Χάγης» και η εφαρμογή του*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2008, σελ. 292.

στενότερα και ουσιαστικότερα σε πρακτικό επίπεδο. Ωστόσο, η συνεργασία αυτή συνάντησε εμπόδια εξαιτίας των διαφορετικών εθνικών νομικών συστημάτων των κρατών-μελών και των διαφορετικών αρμοδιοτήτων και σχέσεων της αστυνομίας και του δικαστικού σώματος σε καθένα από αυτά⁶¹. Στη συνέχεια, την 7-6-2007 οι δύο οργανισμοί υπέγραψαν «μνημόνιο συμφωνίας» για τη σύσταση ενός ασφαλούς δικτύου επικοινωνιών με στόχο την ανάπτυξη ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ τους. Όμως, τέθηκαν ζητήματα σχετικά με τη νομιμότητα του περιεχομένου και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων που τηρούνται στο σύστημα πληροφοριών της Europol και αναπαράγονται στο πλαίσιο συνεργασίας με τη Eurojust⁶².

Μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας οι στενές σχέσεις της Europol με τη Eurojust ορίζονται στο άρθρο 85 παρ. 1 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 31 ΣΕΕ), από το οποίο προκύπτει ότι η Europol διεξάγει επιχειρήσεις και παρέχει πληροφορίες στη Eurojust προκειμένου να ενισχύσει το έργο της τελευταίας, δηλαδή τη στήριξη του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων εθνικών αρχών για την έρευνα και τη δίωξη σοβαρών εγκλημάτων που έχουν επιπτώσεις σε δύο ή περισσότερα κράτη-μέλη ή απαιτούν δίωξη σε κοινές βάσεις. Επίσης και στο άρθρο 88 παρ. 2 στοιχ. β' (πρώην άρθρο ΣΕΕ) αποτυπώνεται η στενή συνεργασία των δύο οργανισμών, αφού αυτό προβλέπει τη σύνδεση της Europol με τη Eurojust στο συντονισμό, τη διοργάνωση και τη διεξαγωγή ερευνών και επιχειρησιακών δράσεων, από

⁶¹ Βλ. Ετήσια έκθεση της Eurojust για το έτος 2004, σελ. 14-15.

⁶² Νικολόπουλος Γ., *Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής – Το «πρόγραμμα της Χάγης» και η εφαρμογή του*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2008, σελ. 292-293.

κοινού με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών ή στο πλαίσιο κοινών ομάδων ερευνών.

Πιο συγκεκριμένα, στη συνεργασία μεταξύ των δύο οργανισμών περιλαμβάνεται μεταξύ άλλων η συμμετοχή της Europol σε διάφορες συναντήσεις συντονισμού ερευνών που πραγματοποιεί η Eurojust. Ένας σημαντικός αριθμός από αυτές τις συναντήσεις ασχολούνται με τη δημιουργία Κοινών Ομάδων Ερευνών, στον τομέα της εκπαίδευσης των οποίων έχουν εποικοδομητική συνεργασία οι δύο ευρωπαϊκοί οργανισμοί. Επίσης, η Europol βρίσκεται σε τακτική επαφή με τη γραμματεία των Ομάδων αυτών, που φιλοξενεί η Eurojust και συνδιοργανώνει με την τελευταία τις ετήσιες συνόδους εθνικών εμπειρογνομόνων Κοινών Ομάδων Ερευνών. Με συμφωνίες που έχουν υπογράψει οι οργανισμοί αυτοί υποστηρίζουν 17 Κοινές Ομάδες Ερευνών. Περαιτέρω, μια κοινή ομάδα εργασίας της Europol και της Eurojust έχει αναλάβει τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ τους και κάθε μήνα πραγματοποιούνται ανταλλαγές προσωπικού των δύο οργανισμών⁶³.

3) Ευρωπαϊκές Υπηρεσίες Καταπολέμησης της Απάτης: Unité de Coordination de lutte antifraude (UCLAF) - Office européen de lutte antifraude (OLAF)

Τον Ιούλιο του 1988 η Επιτροπή συνέστησε την Μονάδα Συντονισμού για την Καταπολέμηση της Απάτης (Unité de Coordination de lutte antifraude -

⁶³ Europol – EU Agencies, <https://www.europol.europa.eu/content/page/eu-agencies-135>, 24-8-2014.

UCLAF), η οποία συνεργάστηκε με τις αρμόδιες υπηρεσίες των κρατών-μελών για την καταπολέμηση της απάτης και παρείχε τον απαραίτητο συντονισμό και βοήθεια για την αντιμετώπιση της διακρατικής οργανωμένης απάτης. Περί το έτος 1993 παρουσιάστηκε σταδιακή επέκταση των αρμοδιοτήτων της UCLAF μετά από σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και το 1995 εξουσιοδοτήθηκε να προβαίνει σε έρευνες με δική της πρωτοβουλία, βάσει πληροφοριών που θα ελάμβανε. Επίσης, επιβλήθηκε σε όλες τις υπηρεσίες της Επιτροπής η υποχρέωση να ενημερώνουν την UCLAF όταν πληροφορούνται περιπτώσεις απάτης σε τομείς της αρμοδιότητάς τους⁶⁴.

Όμως, η UCLAF θεωρήθηκε ανεπαρκής⁶⁵ και σε αντικατάστασή της η Επιτροπή, βασισμένη στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, συνέστησε την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) [Επίσημη Εφημερίδα L 136 της 31.05.1999], με την απόφαση αριθμ. 1999/352/EK, ΕΚΑΧ της 28-4-1999, και τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, με έναρξη λειτουργίας την 1^η Ιουνίου 1999 και έδρα τις Βρυξέλλες⁶⁶. Η OLAF, όπως ήδη εκτέθηκε, αντικατέστησε την Μονάδα Συντονισμού για την Καταπολέμηση της Απάτης (UCLAF) της Γενικής Γραμματείας της Επιτροπής, η οποία ιδρύθηκε το 1988. Η ανωτέρω απόφαση ίδρυσης της OLAF τροποποιήθηκε με την απόφαση

⁶⁴ Stefanou C., White S., Xanthaki H., *OLAF at the Crossroads: Action against EU Fraud*, Oxford, Hart Publishing, 2011, p. 2-5.

⁶⁵ Νικολόπουλος Γ., *Κράτος, Ποινική εξουσία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Μία Εγκληματολογική προσέγγιση*, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική, 2002, σελ. 106.

⁶⁶ Europa-Summaries of EU legislation, *European Anti-Fraud Office (OLAF)*, http://europa.eu/legislation_summaries/fight_against_fraud/antifraud_offices/l34008_en.htm, 5-8-2014.

2013/478/ΕΕ της Επιτροπής, της 27ης Σεπτεμβρίου 2013, και έναρξη ισχύος την 1^η Οκτωβρίου 2013. Το άρθρο 325 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), το οποίο αντικατέστησε το άρθρο 280 της Συνθήκης ΕΚ, αποτελεί τη νομική βάση για την καταπολέμηση της απάτης⁶⁷. Η ονομασία «OLAF» προέρχεται από τα αρχικά της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης στη γαλλική γλώσσα, ήτοι «Office européen de lutte anti-fraude»⁶⁸.

α) Αρμοδιότητες OLAF

Η OLAF διερευνά περιπτώσεις απάτης σε βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ, διαφθοράς και σοβαρών παραπτώμων στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και χαράσσει την πολιτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την καταπολέμηση της απάτης. Επίσης, η OLAF αξιοποιεί τις γνώσεις και την εμπειρία της και βοηθά τις αρχές που είναι υπεύθυνες για τη διαχείριση κονδυλίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – εντός και εκτός αυτής – να κατανοήσουν τις μορφές απάτης καθώς και τις απειλές και τους κινδύνους, καθώς και να προστατεύσουν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ προλαμβάνοντας την απάτη σε όλες της τις μορφές. Δύο κανονισμοί και μία διοργανική συμφωνία καθορίζουν τις λεπτομέρειες λειτουργίας της OLAF:

⁶⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης*, http://ec.europa.eu/anti_fraud/about-us/legal-framework/index_el.htm, 5-8-2014.

⁶⁸ Wikipedia, *European Anti-Fraud Office*, http://en.wikipedia.org/wiki/European_Anti-fraud_Office, 5-8-2014.

- Ο Κανονισμός (ΕΚ) 1073/99 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25^{ης} Μαΐου 1999 σχετικά με τις έρευνες που διεξάγονται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία καταπολέμησης της απάτης (OLAF).
- Ο Κανονισμός (ΕΥΠΑΤΟΜ) αριθ. 1074/1999 του Συμβουλίου της 25^{ης} Μαΐου 1999 σχετικά με τις έρευνες που διεξάγονται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία καταπολέμησης της απάτης (OLAF).
- Η διοργανική συμφωνία της 25^{ης} Μαΐου 1999 μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σχετικά με τις εσωτερικές έρευνες που διεξάγονται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία καταπολέμησης της απάτης (OLAF)⁶⁹.

Ειδικότερα, ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης χρηματοδοτεί ένα ευρύ φάσμα προγραμμάτων και σχεδίων που βελτιώνουν τη ζωή των πολιτών εντός και εκτός της ΕΕ. Η κακή χρήση των κεφαλαίων που χορηγεί ο προϋπολογισμός της Ένωσης ή η αποφυγή της καταβολής φόρων, δασμών και εισφορών που τον χρηματοδοτούν πλήττουν άμεσα τους Ευρωπαίους πολίτες και θέτουν σε κίνδυνο το ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Το καθεστώς της OLAF είναι ανεξάρτητο σχετικά με τη διενέργεια των ερευνών. Ωστόσο, αποτελεί και μέρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, υπό την ευθύνη του αρμόδιου επιτρόπου για θέματα φορολογίας και τελωνειακής ένωσης, ελέγχου

⁶⁹ Europa-Summaries of EU legislation, *European Anti-Fraud Office (OLAF)*, http://europa.eu/legislation_summaries/fight_against_fraud/antifraud_offices/l34008_en.htm, 5-8-2014.

και καταπολέμησης της απάτης. Η αποστολή της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) είναι τριπλή:

- να προστατεύει τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης διερευνώντας περιπτώσεις απάτης και διαφθοράς, καθώς και κάθε άλλη παράνομη δραστηριότητα,
- να εντοπίζει και να διερευνά σημαντικά θέματα που αφορούν την άσκηση επαγγελματικών καθηκόντων από τα μέλη και το προσωπικό των θεσμικών οργάνων και οργανισμών της ΕΕ, τα οποία ενδέχεται να επισύρουν πειθαρχική ή ποινική ευθύνη,
- να στηρίζει τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, και ιδιαίτερα την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην ανάπτυξη και την εφαρμογή νομοθεσίας και πολιτικών για την καταπολέμηση της απάτης.

Περαιτέρω, η OLAF συμβάλλει στις προσπάθειες που καταβάλλουν τα όργανα της ΕΕ για να εγγυώνται την άριστη διαχείριση των χρημάτων των φορολογουμένων και διαθέτει δημοσιονομική και διοικητική αυτονομία, η οποία αποσκοπεί στην ανεξάρτητη λειτουργία της. Επίσης, η υπηρεσία αυτή δύναται να διεξάγει με πλήρη ανεξαρτησία:

- εσωτερικές έρευνες, δηλαδή έρευνες στο εσωτερικό κάθε ευρωπαϊκού θεσμικού οργάνου ή οργανισμού που χρηματοδοτείται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ
- εξωτερικές έρευνες, δηλαδή έρευνες σε εθνικό επίπεδο κάθε φορά που ανακύπτει ζήτημα σχετικά με τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Για τον σκοπό αυτό, η OLAF μπορεί να διενεργεί επιτόπιους ελέγχους και

επιθεωρήσεις στις εγκαταστάσεις επιχειρήσεων, σε στενή συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές του εκάστοτε κράτους μέλους ή τρίτων χωρών. Η OLAF δύναται επίσης να παρέμβει σε τρίτες χώρες σε περιπτώσεις όπου διακυβεύονται ευρωπαϊκά κονδύλια και η συνεργασία με τις χώρες αυτές είναι δυνατή βάσει συμφωνιών⁷⁰.

Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης δέχεται επίσης από ποικίλες πηγές μεγάλο αριθμό πληροφοριών σχετικά με πιθανές περιπτώσεις απάτης και παρατυπιών. Οι πληροφορίες αυτές προκύπτουν κυρίως από ελέγχους που διενεργούν οι υπεύθυνοι της διαχείρισης ευρωπαϊκών κεφαλαίων στο εσωτερικό των θεσμικών οργάνων ή των κρατών μελών. Όλες οι καταγγελίες που υποβάλλονται στην OLAF αξιολογούνται προκειμένου να εξακριβωθεί αν οι ισχυρισμοί που διατυπώνονται εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της και αν πληρούν τα κριτήρια για την έναρξη έρευνας.

Κάθε νέα υπόθεση ταξινομείται σε μια από τις παρακάτω τέσσερις κατηγορίες:

- Εσωτερικές έρευνες: Οι εσωτερικές έρευνες είναι διοικητικές έρευνες στο εσωτερικό των θεσμικών οργάνων και οργανισμών της ΕΕ⁷¹ με σκοπό τον εντοπισμό απάτης, διαφθοράς και κάθε άλλης παράνομης δραστηριότητας που θίγει τα δημοσιονομικά συμφέροντα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Αυτού του είδους οι έρευνες γίνονται και για

⁷⁰ Κατράνης Α., *Η διεθνής Οικονομική Κρίση και το χρέος του τρίτου κόσμου*, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 1993, σελ. 99.

⁷¹ Ζαχαριάδη-Σούρα Δ., *Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί*, Αθήνα, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, 2004, σελ. 55.

σοβαρά ζητήματα που συνδέονται με την άσκηση των επαγγελματικών καθηκόντων.

- Εξωτερικές έρευνες: Οι εξωτερικές έρευνες είναι διοικητικές έρευνες εκτός των θεσμικών οργάνων και οργανισμών της ΕΕ με σκοπό τον εντοπισμό απάτης ή άλλης παράνομης δραστηριότητας εκ μέρους φυσικών ή νομικών προσώπων. Οι υποθέσεις αυτές χαρακτηρίζονται ως εξωτερικές έρευνες και διεξάγονται σε μεγάλο βαθμό από την OLAF.
- Υποθέσεις συνεργασίας: Η OLAF συμβάλλει σε έρευνες που διεξάγουν οι εθνικές αρχές ή άλλες υπηρεσίες της Κοινότητας διευκολύνοντας τη συγκέντρωση και την ανταλλαγή πληροφοριών καθώς και τις επαφές μεταξύ αρμόδιων υπηρεσιών.
- Υποθέσεις ποινικής συνδρομής: Οι υποθέσεις ποινικής συνδρομής είναι υποθέσεις στις οποίες οι αρμόδιες αρχές κράτους μέλους ή τρίτης χώρας διενεργούν ποινική έρευνα με τη βοήθεια της OLAF⁷².

Οι δραστηριότητες της OLAF καλύπτουν όλα τα θεσμικά και λοιπά όργανα, οργανισμούς και υπηρεσίες που έχουν ιδρυθεί από την ΕΕ καθώς και την επικράτεια των Κρατών-μελών. Από τη σύστασή της το 1999, η OLAF έχει ολοκληρώσει 3.500 έρευνες, οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα την επιστροφή 1,1 δισ. ευρώ στον προϋπολογισμό της ΕΕ, και την επιβολή ποινών φυλάκισης που ανέρχονται συνολικά στα... 900 έτη⁷³. Επίσης, η

⁷² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης, *Τι κάνουμε*, http://ec.europa.eu/anti_fraud/about-us/mission/index_el.htm, 5-8-2014.

⁷³ European Commission, European Anti-Fraud Office, *Fraud in figures*, http://ec.europa.eu/anti_fraud/investigations/fraud-in-figures/index_en.htm, 5-8-2014.

OLAF συνεργάζεται με τις εθνικές αρχές των κρατών-μελών (υπηρεσίες διεξαγωγής ερευνών, αστυνομικές, δικαστικές και διοικητικές αρχές κ.λπ.) προκειμένου να αντιμετωπίσει τα κυκλώματα απάτης που δρουν σε διεθνές επίπεδο κατά των συμφερόντων της ΕΕ, δηλαδή η OLAF αποτελεί τον κινητήρα της «Ευρώπης της νομιμότητας» για την καταπολέμηση του «διεθνώς οργανωμένου εγκλήματος» που ζημιώνει τα κοινοτικά συμφέροντα⁷⁴.

β) Συνεργασία με Eurojust

Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 6 της απόφασης της 28^{ης} Απριλίου 1999 για την ίδρυση της OLAF, η τελευταία έχει άμεση επαφή με τις δικαστικές αρχές. Η προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, ο συντονισμός της επιχειρησιακής συνεργασίας, και ιδίως η δικαστική παρακολούθηση των ερευνών της ευρωπαϊκής αυτής υπηρεσίας, επιτυγχάνονται μέσω της παροχής συμβουλών και δικαστικής παρακολούθησης. Η Eurojust, ως μόνιμο όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης συντονίζει την ποινική δικαστική διαδικασία μεταξύ των αρμοδίων αρχών των κρατών-μελών, κατά τα αναλυτικά εκτεθέντα και στην απόφαση ίδρυσής της αναφέρεται ότι «οι αρμοδιότητες της Eurojust δεν θίγουν τις αρμοδιότητες της Κοινότητας στον τομέα της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της».

⁷⁴ Χατζηπαζαργλής Κ., «Διοικητική και δικαστική συνεργασία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας καταπολέμησης της απάτης (OLAF) και των εθνικών αρχών», στο Φουντεδάκη Π., Τσόλκα Ο. και Χάνος Α. (επιμ.), *Ελευθερίες – Δικαιώματα & Ασφάλεια στην ΕΕ*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 149-155.

Η σχέση της Eurojust με την OLAF, η οποία είναι διοικητική ανεξάρτητη μονάδα, βασίζεται σε τρεις άξονες: α) στη στρατηγική που αναπτύσσει η OLAF για το μέλλον, β) στους τομείς συνεργασίας της με την Eurojust και 3) στη δημιουργία θέσεων δικαστικών λειτουργιών, νομικών συμβούλων στην OLAF από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στην άμεση κάλυψή τους από εισαγγελείς-δικαστές από τα κράτη-μέλη⁷⁵. Ειδικότερα, η στενή συνεργασία της Eurojust με την OLAF, οι τομείς αρμοδιοτήτων των οποίων είναι συμπληρωματικοί, διατυπώνεται στο άρθρ. 26 παρ. 3 και 4 της απόφασης για την ίδρυση της Eurojust, το οποίο έχει ως εξής: «...3. Η Eurojust συνάπτει και διατηρεί στενή συνεργασία με την OLAF. Προς τον σκοπό αυτό, η OLAF δύναται να συμβάλλει στις εργασίες της Eurojust για το συντονισμό των ερευνών και διώξεων όσον αφορά την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας, είτε κατόπιν πρωτοβουλίας της Eurojust, είτε κατόπιν αιτήσεως της OLAF, εφόσον οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών δεν αντιτίθενται εν προκειμένω. 4. Για τις ανάγκες της παραλαβής και της διαβίβασης των πληροφοριών μεταξύ της Eurojust και της OLAF, και με επιφύλαξη του άρθρου 9, τα κράτη μέλη μεριμνούν προκειμένου τα εθνικά μέλη της Eurojust να θεωρούνται ως αρμόδιες αρχές των κρατών μελών μόνον για τις ανάγκες των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 1073/1999 και (Ευρατόμ) αριθ. 1074/1999 του Συμβουλίου, της 25^{ης} Μαΐου 1999, σχετικά με τις έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF). Η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ της OLAF και των εθνικών μελών είναι ανεξάρτητη από τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται σε

⁷⁵ Παπαθανασόπουλος Ευστρ., *Νέες προοπτικές δικαστικής συνεργασίας στην ΕΕ για την καταπολέμηση του σοβαρού εγκλήματος*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 6, 2001, σελ. 670-672.

*άλλες αρμόδιες αρχές δυνάμει των κανονισμών αυτών...»*⁷⁶. Στη συνέχεια στις 14-4-2003 υπογράφηκε μεταξύ των δύο ανωτέρω οργανισμών, Eurojust και OLAF ένα «μνημόνιο συμφωνίας» και έλαβε χώρα πρόταση αντικατάστασής του με «διακανονισμό συνεργασίας»⁷⁷.

Η κριτική που έχει ασκηθεί στην OLAF είναι ότι αποτελεί ανεξάρτητο διοικητικό όργανο που λειτουργεί υπερεθνικά και της αναγνωρίζονται αρμοδιότητες για διεξαγωγή «διοικητικών» προκαταρκτικών ερευνών με σκοπό να αποδειχθεί ο τυχόν παράνομος χαρακτήρας των δραστηριοτήτων που ελέγχονται από την OLAF και αφορούν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ. Η υπηρεσία αυτή λοιπόν υλοποιεί ουσιαστικά μια αυτόνομη οιονεί προανακριτική διαδικασία πρώτης πρόσβασης, χωρίς να υπάγεται σε ουσιώδη δικαστικό έλεγχο, αφού δεν προβλέπεται ούτε δικαστικός έλεγχος ούτε εποπτεία της OLAF. Όμως η τελευταία, η οποία είναι διοικητική αρχή, όπως ήδη εκτέθηκε, εκπροσωπεί τα συμφέροντα της Επιτροπής και «δύνатаι να συμβάλλει στις εργασίες της Eurojust για το συντονισμό των ερευνών και διώξεων σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας, εφόσον οι αρμόδιες αρχές των κρατών-μελών δεν αντιτίθενται σχετικά». Από τα ανωτέρω ανακύπτει το ζήτημα αν στο συντονισμό των ερευνών και των διώξεων επιτρέπεται να συμβάλλει μια υπηρεσία, η οποία εκπροσωπεί ουσιαστικά τον θιγόμενο από την αξιόποινη πράξη, δηλαδή την

⁷⁶ Βλ. ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 28ης Φεβρουαρίου 2002 σχετικά με τη σύσταση της Eurojust προκειμένου να ενισχυθεί η καταπολέμηση των σοβαρών μορφών εγκλήματος, [http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/ejdecision/Eurojust%20Decision%20\(Council%20Decision%202002-187-JHA\)/Eurojust-Council-Decision-2002-187-JHA-EL.pdf](http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/ejdecision/Eurojust%20Decision%20(Council%20Decision%202002-187-JHA)/Eurojust-Council-Decision-2002-187-JHA-EL.pdf), 5-8-2014.

⁷⁷ Νικολόπουλος Γ., *Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής – Το «πρόγραμμα της Χάγης» και η εφαρμογή του*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2008, σελ. 293.

ΕΕ, ενώ σύμφωνα με τις αρχές του κράτους δικαίου οι έρευνες και οι διώξεις πρέπει να διεξάγονται από τρίτη και αμέτοχη στο πρόβλημα πλευρά⁷⁸.

Δ. ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

1) «Διασυνοριακή εγκληματικότητα»

Η συνεργασία των κρατών-μελών αποτελεί απαραίτητο στοιχείο προκειμένου να επιτευχθεί η ανάπτυξη των πολιτικών δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, για την αντιμετώπιση των ζητημάτων εγκληματικότητας στον ευρωπαϊκό κοινοτικό χώρο. Η εγκληματολογία επικεντρώνεται στην εύρεση κατάλληλων μέτρων για τη διαχείριση των κινδύνων, οι οποίοι ανακύπτουν από την ελευθερία μετακινήσεων εντός της ευρωπαϊκής επικράτειας, καθώς και από την ανάγκη ελέγχου των εξωτερικών της συνόρων κυρίως λόγω του φόβου αύξησης της διασυνοριακής εγκληματικότητας⁷⁹. Η αντεγκληματική στρατηγική στα πλαίσια της ΕΕ θεωρήθηκε απαραίτητη προκειμένου να αντιμετωπιστεί η «διασυνοριακή εγκληματικότητα», η οποία εμφανίστηκε με την κατάργηση των εσωτερικών ελέγχων και τα μεταναστευτικά ρεύματα που δέχθηκαν τα κράτη-μέλη. Η

⁷⁸ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., *Συντονιστικά όργανα για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος στην ΕΕ: Από τον αστυνομικό (Europol) στον δικαστικό (Eurojust) συντονισμό – Η προοπτική της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 2, 2003, σελ. 165-177.

⁷⁹ Νικολόπουλος Γ., *Διακρατικές μετακινήσεις κρατουμένων και κοινωνική επανένταξη*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014, σελ. 10.

αντεγκληματική αυτή πολιτική αναπτύχθηκε σταδιακά κυρίως στο κανονιστικό επίπεδο, με την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών-μελών, αλλά και στο επίπεδο της εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας, με την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων.

Στη διασυνοριακή εγκληματικότητα συγκαταλέγονται: η τρομοκρατία, η εμπορία ανθρώπων και γενετήσια εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών, η παράνομη εμπορία ναρκωτικών, η παράνομη εμπορία όπλων, το ξέπλυμα χρήματος, η διαφθορά, η παραχάραξη μέσων πληρωμής, η ψηφιακή-ηλεκτρονική εγκληματικότητα και το οργανωμένο έγκλημα. Ωστόσο, μπορούν να προσδιοριστούν και άλλοι τομείς διασυνοριακής εγκληματικότητας από το Συμβούλιο έπειτα από ομοφωνία⁸⁰.

Στην πρωτοβουλία της ΕΕ για στενή συνεργασία των κρατών-μελών με στόχο την αντιμετώπιση της διασυνοριακής εγκληματικότητας αναφέρθηκε ο σύμβουλος της ευρωπαϊκής αστυνομικής υπηρεσίας στη Βοσνία, Τομπίας Φλεσενκέμπερ, το Νοέμβριο του 2009 στη διεθνή διάσκεψη στο Παρίσι με θέμα την διασυνοριακή εγκληματικότητα και επίκεντρο των διαβουλεύσεων την εγκληματικότητα που εμφανίστηκε στα Βαλκάνια λόγω της θέσης τους. Ειδικότερα, ο ίδιος τόνισε ότι: *«...Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να αρκεστούμε σε αυτά που έχουν επιτευχθεί και να πιστέψουμε ότι λύσαμε το πρόβλημα της εγκληματικότητας. Απλά, πρέπει να διαχειριστούμε καλύτερα και πιο αποτελεσματικά το ζήτημα της διασυνοριακής εγκληματικότητας. Κι*

⁸⁰ Ευρωπαϊδεία, Αστυνομική και Δικαστική Συνεργασία σε Ποινικές Υποθέσεις στην ΕΕ, http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/8/1/2/?lang=gr&all=1&s=1&e=10, 4-8-2014.

αυτή η αποστολή μπορεί να στεφθεί με επιτυχία μόνον εάν συνεργαστούν οι διάφορες χώρες μεταξύ τους...»⁸¹.

Στις 11 Νοεμβρίου 2009, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε την «Πράσινη Βίβλο» για τη διευκόλυνση της συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων σε ποινικές υποθέσεις μεταξύ κρατών-μελών της ΕΕ και της εξασφάλισης του παραδεκτού τους, ενόψει της ανάληψης περαιτέρω δράσης για τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ κρατών-μελών όσον αφορά τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σε ποινικές υποθέσεις. Η Επιτροπή είχε στόχο να αντικαταστήσει το αποσπασματικό νομικό καθεστώς που υπήρχε σχετικά με τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σε ποινικές υποθέσεις με ένα ενιαίο μέσο-εργαλείο, βασισμένο στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης που θα κάλυπτε όλα τα είδη αποδεικτικών στοιχείων και θα εισήγαγε κοινά πρότυπα προκειμένου να εξασφαλιστεί το παραδεκτό τους ενώπιον των δικαστηρίων. Με τη συγκεκριμένη «Πράσινη Βίβλο» ξεκίνησε η διαβούλευση με τα κράτη-μέλη και τους τρίτους ενδιαφερομένους ως προς την ορθότητα της προσέγγισης αυτής και σχετικά με ορισμένα συναφή ζητήματα.

Μέχρι τότε οι κανόνες που ίσχυαν για τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων από άλλο κράτος-μέλος απέρρεαν από ορισμένα «συνυπάρχοντα» μέσα που βασίζονταν σε διαφορετικές θεμελιώδεις αρχές και είχαν διαφορετικά πεδία εφαρμογής. Το γεγονός αυτό καθιστούσε δυσχερή την εφαρμογή των κανόνων και προκαλούσε σύγχυση, με αποτέλεσμα να μην γίνεται χρήση του κατάλληλου μέσου για τη συγκέντρωση των ζητούμενων αποδεικτικών στοιχείων, αλλά και να παρακωλύεται η αποτελεσματική

⁸¹ Αγγελιοφόρος (Ηλεκτρ. Εφημερίδα), *Διεθνής Διάσκεψη για τη διασυνοριακή εγκληματικότητα*, <http://www.agelioforos.gr/default.asp?pid=7&ct=1&artid=11603>, 4-8-2014.

διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών. Ειδικότερα, σχετικά με το ζήτημα του παραδεκτού των αποδεικτικών στοιχείων ενώπιον δικαστηρίου ενός κράτους-μέλους, που συγκεντρώθηκαν όμως από άλλο κράτος-μέλος, εξεταζόταν μόνο έμμεσα, εφόσον δεν υπήρχαν κοινά πρότυπα για τη συγκέντρωση των αποδεικτικών στοιχείων, με αποτέλεσμα να υφίστατο ο κίνδυνος οι κανόνες για τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σε ποινικές υποθέσεις να λειτουργούν αποτελεσματικά μόνο μεταξύ κρατών-μελών με παρόμοια εθνικά πρότυπα για τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων.

Χαρακτηριστική είναι η δήλωση του τότε αντιπροέδρου και αρμοδίου Επιτρόπου για τη Δικαιοσύνη, την Ελευθερία και την Ασφάλεια, κ. Jacques Barrot, κατά την οποία: *«...Για την αντιμετώπιση του διασυνοριακού εγκλήματος, η απονομή της δικαιοσύνης δεν πρέπει να δυσχεραίνεται από διαφορές μεταξύ των δικαστικών συστημάτων των κρατών-μελών και την έλλειψη αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων. Ως προς αυτό, έχει ιδιαίτερη σημασία η προώθηση μιας αποτελεσματικότερης συνεργασίας για τη συγκέντρωση κάθε είδους αποδεικτικών στοιχείων σε ποινικές υποθέσεις, πράγμα που θα διευκολύνει και θα επιταχύνει τη δικαστική συνεργασία μεταξύ κρατών-μελών...»⁸².*

⁸² Ναυτεμπορική, ΕΕ: Πράσινη Βίβλος για την αντιμετώπιση του διασυνοριακού εγκλήματος, <http://www.naftemporiki.gr/story/226323/ee-prasini-biblos-gia-tin-antimetopisi-tou-diasunoriakou-egklimatos>, 11-8-2014.

2) Οικονομικές προσβολές σε βάρος της ΕΕ

Η δημιουργία μιας μεγάλης «ευρωπαϊκής αγοράς χωρίς σύνορα» αποτέλεσε ταυτόχρονα και ευκαιρία για διάπραξη απατών και καταχρήσεων σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Οι «κοινοτικές απάτες» (“community frauds”) ανήκουν στην κατηγορία της διεθνούς οικονομικής εγκληματικότητας και διαφοροποιούνται από άλλες μορφές οικονομικής εγκληματικότητας λόγω της ευρωπαϊκής/κοινοτικής τους διάστασης, η οποία αποτελεί χαρακτηριστικό τόσο του πεδίου εκδήλωσης της παράνομης αυτής δραστηριότητας όσο και των μέτρων που λαμβάνονται για την αντιμετώπισή της. Στην περίπτωση των «κοινοτικών απατών» θύμα δεν είναι μόνο η ίδια η ΕΕ και τα οικονομικά της συμφέροντα, αλλά και οι φορολογούμενοι πολίτες των κρατών-μελών, αφού οι «κοινοτικές απάτες» πλήττουν τον προϋπολογισμό της ΕΕ, με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι εισφορές των κρατών-μελών, σύμφωνα με την «αρχή της ισορροπίας», η οποία προβλέπει αύξηση των εισφορών των κρατών-μελών σε περίπτωση απώλειας εσόδων του ευρωπαϊκού/κοινοτικού προϋπολογισμού⁸³. Οι δράστες της απάτης σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ εκμεταλλεύονται τις κοινοτικές επιδοτήσεις, οι οποίες είτε προορίζονται για κάποια εκπαιδευτικά προγράμματα που υλοποιούνται σε κράτος-μέλος της ΕΕ, είτε χορηγούνται σ’

⁸³ Νικολόπουλος Γ., *Κράτος, Ποινική εξουσία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Μία Εγκληματολογική προσέγγιση*, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική, 2002, σελ. 92-93.

αυτούς που εξαγάγουν ένα ευρωπαϊκό προϊόν σε χώρα εκτός της ΕΕ, είτε σ' αυτούς που ασχολούνται με αγροτικές καλλιέργειες ή αναπτυξιακά έργα⁸⁴.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα απάτης σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, που απασχόλησε εκτός από την ελληνική δικαιοσύνη και το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αποτελεί η υπόθεση του «γιουγκοσλαβικού καλαμποκιού»⁸⁵. Ειδικότερα, στα τέλη του έτους 1986, η Επιτροπή, αφού διεξήγαγε εμπεριστατωμένη έρευνα κατόπιν πληροφοριών που είχε λάβει, ανακάλυψε ότι δύο φορτία καλαμποκιού, τα οποία η εταιρία ITCO εξήγαγε κατά τον Μάιο του 1986 από την Ελλάδα στο Βέλγιο, αποτελούνταν στην πραγματικότητα από καλαμπόκι που είχε εισαχθεί από τη Γιουγκοσλαβία, ενώ επισήμως οι ελληνικές αρχές είχαν δηλώσει ότι αποτελούνταν από ελληνικό καλαμπόκι και ως εκ τούτου, δεν εισπράχθηκε η γεωργική εισφορά που προοριζόταν να τροφοδοτεί τους πόρους της Κοινότητας. Πρόκειται δηλαδή για περίπτωση παράνομης αποφυγής αντισταθμιστικών εισφορών που οφείλονται στην ΕΕ όταν ένα μη ευρωπαϊκό προϊόν εισάγεται σε κράτος-μέλος της, η οποία επιτεύχθηκε μέσω ψευδούς δήλωσης της χώρας προέλευσης του καλαμποκιού, με σκοπό την υπαγωγή του στο ενδοκοινοτικό καθεστώς απαλλαγών και την αποφυγή βεβαίωσης και καταβολής στην ΕΕ των νόμιμων δασμών.

⁸⁴ Κουράκης, Ν., *Εγκληματολογικοί Ορίζοντες, Β': Πραγματολογική προσέγγιση και επιμέρους ζητήματα*, Β' έκδοση, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2005, σελ. 168-169.

85 Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Νομολογία του Δικαστηρίου, υπόθεση 68/1988, Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας,
[http://curia.europa.eu/juris/fiche.jsf?id=C%3B68%3B88%3BRD%3B1%3BP%3B1%3BC1988%2F0068%2FJ&pro=&lgr=el&nat=EL%252Cor&oq=&lg=&dates=%2524type%253Dpro%2524mode%253DfromTo%2524from%253D1989.09.20%2524to%253D1989.09.21&language=el&jur=C%2CT%2CF&cit=none%252CC%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Cfalse%252Cfalse&num=68%252F88&td=%3BALL&pcs=Oor&avg=&mat=or&etat=clot&ige=&for=&cid=38648](http://curia.europa.eu/juris/fiche.jsf?id=C%3B68%3B88%3BRD%3B1%3BP%3B1%3BC1988%2F0068%2FJ&pro=&lgr=el&nat=EL%252Cor&oq=&lg=&dates=%2524type%253Dpro%2524mode%253DfromTo%2524from%253D1989.09.20%2524to%253D1989.09.21&language=el&jur=C%2CT%2CF&cit=none%252CC%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Cfalse%252Cfalse&num=68%252F88&td=%3BALL&pcs=Oor&avg=&mat=or&etat=clot&ige=&for=&cid=38648), 10-10-2014.

Στις 7 Μαρτίου 1988 η Επιτροπή προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας (Υπόθεση 68/1988) και ζήτησε: «...να αναγνωριστεί ότι η Ελληνική Δημοκρατία, παραλείποντας να βεβαιώσει και να καταβάλει στην Κοινότητα τους ιδίους πόρους που δι' απάτης δεν συμπεριλήφθησαν στον κοινοτικό προϋπολογισμό, εκ του ότι ορισμένες ποσότητες γιουγκοσλαβικού αραβοσίτου εξήχθησαν σε άλλη χώρα μέλος της Κοινότητας ως ελληνικό προϊόν, και αρνούμενη να λάβει ορισμένα άλλα ενδεδειγμένα μέτρα, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το κοινοτικό δίκαιο...». Εν τέλει εκδόθηκε η απόφαση του ανωτέρω Δικαστηρίου την 21^η Σεπτεμβρίου 1989⁸⁶, η οποία έκανε δεκτή την προσφυγή της Επιτροπής και η Ελληνική Δημοκρατία αναγνωρίστηκε ότι παρέβη τις υποχρεώσεις που υπείχε από το κοινοτικό δίκαιο. Με την ανωτέρω απόφασή του το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έκρινε σχετικά με την υποχρέωση των κρατών-μελών να φροντίζουν ώστε να επιτυγχάνεται αποτελεσματικότερη εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου και προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και συγκεκριμένα υπό ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις, οι οποίες είναι ανάλογες με τις παραβιάσεις του εθνικού δικαίου, παρόμοιας φύσης και σημασίας, ακολουθήθηκε δηλαδή η «αρχή της εξομοίωσης». Με την αρχή αυτή καθιερώθηκε η υποχρέωση των κρατών-μελών να λαμβάνουν τα αναγκαία νομοθετικά μέτρα για την παροχή ίσης προστασίας των κοινοτικών και των εθνικών οικονομικών

⁸⁶ Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, απόφαση 21-9-1989, Υπόθεση 68/1988 Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας, <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30dd60c622654ed84e3dae54a20978723cd8.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuPaxv0?text=&docid=95954&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=24541>, 10-10-2014.

συμφερόντων⁸⁷. Στη συνέχεια η «αρχή της εξομοίωσης» περιλήφθηκε ρητά στις αναθεωρήσεις της ΣΕΕ στο Μάαστριχτ (αρθρ. 209 Α παρ. 1) και στο Άμστερνταμ (αρθρ. 280 παρ. 2), με τις οποίες τα κράτη-μέλη υποχρεώθηκαν να λαμβάνουν τα ίδια μέτρα καταπολέμησης της απάτης σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, με αυτά που λαμβάνουν για την καταπολέμηση της απάτης σε βάρος των δικών τους οικονομικών συμφερόντων⁸⁸.

Για την αντιμετώπιση τέτοιων περιπτώσεων «κοινοτικής απάτης» / «ευρωπαϊκής απάτης» η ΕΕ δημιούργησε την UCLAF και ήδη OLAF, όπως ανωτέρω εκτέθηκε, εξέδωσε τον με αρ. 2988/18-12-1995 Κανονισμό του Συμβουλίου «για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας», κατήρτισε τη «Σύμβαση PIF» σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία υπογράφηκε στις Βρυξέλλες την 26-7-1995 και επικυρώθηκε από την Ελλάδα με τον ν. 2803/2000 και παρουσίασε συναφές ολοκληρωμένο σχέδιο ποινικών διατάξεων για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, το «Corpus Juris», κατά τα στη συνέχεια αναλυτικά αναφερόμενα.

⁸⁷ Τσόλκα Ο., *Απάτη σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: Άρθρο τέταρτο του νόμου 2803/2000*, Ποινικά Χρονικά, τευχ. ΝΑ, 2001, σελ. 750-758.

⁸⁸ Νικολόπουλος Γ., *Κράτος, Ποινική εξουσία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Μία Εγκληματολογική προσέγγιση*, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική, 2002, σελ. 101.

3) Έννοια διακρατικής συνεργασίας

Η διακρατική συνεργασία συνίσταται, γενικά, στην ανάπτυξη μηχανισμών για την αντιμετώπιση προβλημάτων με κοινές επιπτώσεις στην επικράτεια των συνεργαζόμενων κρατών. Ειδικότερα, στην περίπτωση της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης⁸⁹ η έννοια αυτή διευρύνεται και περιλαμβάνει από την πλευρά των κρατών-μελών την ανάπτυξη των απαραίτητων δράσεων για την συνεκτική εφαρμογή κοινών πολιτικών και δράσεων, σε υπερκρατικά ή διακρατικά επίπεδα εξουσίας, είτε ευρωπαϊκά είτε διεθνή⁹⁰. Πιο συγκεκριμένα, η έννοια της διακρατικής συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη-μέλη της ΕΕ περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός διακρατικού μηχανισμού με στόχο την ανάπτυξη και εφαρμογή συνολικών και συντονισμένων δράσεων στα κοινά προβλήματα που αντιμετωπίζουν, όπως σχετικά ορίζει το αρθρ. 29 ΣΕΕ⁹¹. Με βάση τα ανωτέρω, για να επιτευχθεί η δικαστική συνεργασία των κρατών-μελών απαιτείται αφενός μεν ο από κοινού ορισμός συγκεκριμένων καταστάσεων ως ζητημάτων κοινής διακινδύνευσης, τα οποία χρήζουν κοινής αντιμετώπισης, αφετέρου δε η πρόθεση των κρατών-μελών να οργανώσουν κοινές απαντήσεις για να αντιμετωπίσουν τα ανωτέρω ζητήματα. Κατά συνέπεια, η δικαστική συνεργασία αποτελεί την αφετηρία ανάπτυξης διαδικασιών πρωτογενούς και δευτερογενούς

⁸⁹ Ήφαιστος Π., *Θεωρία Διεθνούς και Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης*, 8^η έκδοση, Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα, 2009, σελ. 168.

⁹⁰ Νικολόπουλος Γ., *Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής – Το «πρόγραμμα της Χάγης» και η εφαρμογή του*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2008, σελ. 262.

⁹¹ Kuijper P., *The evolution of the third pillar from Maastricht to the European constitution: Institutional aspects*, Common Market Law Review, 2004, vol. 41, Issue 2, p. 609-626.

εγκληματοποίησης, οι οποίες ολοκληρώνονται στο εθνικό επίπεδο, με την υιοθέτηση και εφαρμογή των αντίστοιχων ρυθμίσεων στις έννομες τάξεις των κρατών-μελών. Όμως, η μετάβαση από το ευρωπαϊκό επίπεδο εξουσίας στις εθνικές έννομες τάξεις δεν συντελείται ομαλά και χωρίς τριβές, καθώς συχνά τα κράτη-μέλη αντιτάσσονται στη μονόπλευρη αντεγκληματική λειτουργία και στα δικαιολογικά ελλείμματα του ευρωπαϊκού επιπέδου, χαρακτηριστικό δε παράδειγμα αποτελεί το «ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης», που περιλαμβανόταν σε απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, η οποία με δυσκολία υιοθετήθηκε και εφαρμόστηκε σε αρκετές έννομες τάξεις κρατών-μελών.

Η διαδικασία με την οποία λαμβάνονταν αποφάσεις στο Συμβούλιο στο πλαίσιο του τρίτου πυλώνα, καθώς και οι προϋποθέσεις εφαρμογής τους, που άφηναν στα κράτη-μέλη ευρύτερη διακριτική ευχέρεια, δηλαδή «περιθώριο διαφορικής ανταπόκρισής» τους στις πολιτικές δεσμεύσεις του πυλώνα αυτού, χωρίς κάποιο σύστημα ελέγχου και κύρωσης, είχαν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ελλειμμάτων αποτελεσματικότητας, διαφάνειας και νομιμοποίησης στη διακυβερνητική διαδικασία. Ενώ η τελευταία θεωρήθηκε περισσότερο ευέλικτος και αποτελεσματικός τρόπος για την προώθηση της «ποινικής πολιτικής» στον τρίτο πυλώνα, εν τούτοις στην πράξη τα κράτη-μέλη λειτουργούσαν κυρίως με εθνικά κριτήρια και δεν τηρούσαν πάντα τις διακρατικές δεσμεύσεις τους.

Επίσης, εμφανίστηκαν προβλήματα στη δικαστική συνεργασία από επιχειρησιακή άποψη, αλλά κυρίως από δικαιολογική. Από επιχειρησιακή άποψη τα προβλήματα λειτουργίας του τρίτου πυλώνα οφείλονται: α) στο βραδύ ρυθμό εθνικής ενσωμάτωσης από τα κράτη-μέλη των νομικών μέσων

του τρίτου πυλώνα, όπως οι κοινές θέσεις, οι αποφάσεις –πλαίσιο, οι αποφάσεις κ.λπ., β) στον άστοχο τρόπο με τον οποίο γίνεται η μεταφορά στο εθνικό δίκαιο ή και την αποφυγή των κρατών-μελών να τροποποιήσουν το εθνικό τους δίκαιο και γ) στην απροθυμία των κρατών-μελών να προβούν στις αναγκαίες προσαρμογές της εθνικής τους νομοθεσίας, ώστε να ανταποκριθούν στο σκοπό για τον οποίο θεσπίστηκαν διάφοροι υπερκρατικοί φορείς όπως η Eurojust, Europol κ.ά.

Από δικαιοπολιτική άποψη τα προβλήματα και συγκεκριμένα τα δικαιοκρατικά κενά στον τρόπο ανάπτυξης της δικαστικής συνεργασίας αφορούσαν τα υφιστάμενα νομικά εμπόδια για την κατασκευή του ποινικού κανόνα (ουσιαστικού και δικονομικού), τον ανεπαρκή συντονισμό των ανακρίσεων, την αναποτελεσματικότητα των διώξεων, την αδυναμία ανάληψης της δίωξης σε διασυνοριακές πολυτομεακές υποθέσεις από ένα κράτος-μέλος και την έλλειψη της κατάλληλης παρακολούθησης ερευνών των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών-μελών και της Europol⁹².

4) Η εξέλιξη του Ευρωπαϊκού Ποινικού Δικαίου

Το ζήτημα της εναρμόνισης του ποινικού δικαίου στην Ευρώπη έχει προκαλέσει έντονο διάλογο και αντιπαραθέσεις, λόγω της αμφισβήτησης για το αν το ποινικό δίκαιο εντάσσεται στη σφαίρα των αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αρχικά και της ΕΕ στη συνέχεια, και/ή στην

⁹² Νικολόπουλος Γ., *Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής – Το «πρόγραμμα της Χάγης» και η εφαρμογή του*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2008, σελ. 265.

αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών-μελών, αφού συνεπάγεται μία περίπλοκη διαδικασία εναρμόνισης συστημάτων στον ιδιαίτερα ευαίσθητο τομέα του εθνικού ποινικού δικαίου⁹³. Το διακρατικό έγκλημα έχει εξελιχθεί σε ένα από τα κύρια σημεία ενδιαφέροντος της Κοινότητας και της ΕΕ, από τη δημιουργία μιας οικονομικά ενοποιημένης Ευρώπης, βασισμένη στην εσωτερική αγορά και την ελεύθερη κυκλοφορία μέσω των ανοιχτών συνόρων, δεδομένου ότι υφίσταται κοινή ανησυχία των κρατών-μελών για την ανάδυση πεδίων εγκληματικότητας που επηρεάζουν τα συμφέροντα της ΕΕ. Η ανάπτυξη του ευρωπαϊκού ποινικού δικαίου αποδείχθηκε ότι αποτελεί ένα περίπλοκο, αλλά σημαντικό βήμα για την επίτευξη και εξυπηρέτηση των στόχων και των συμφερόντων της ΕΕ.

Η εξέλιξη του τομέα του ευρωπαϊκού ποινικού δικαίου διακρίνεται σε τρία στάδια⁹⁴: α) την περίοδο πριν τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, β) την περίοδο από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ μέχρι τη Συνθήκη του Άμστερνταμ και γ) την περίοδο από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ και ακολούθως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε, το ΠτΧ και το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης μέχρι τη Συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία τέθηκε σε ισχύ από την 1^η Δεκεμβρίου 2009.

- Περίοδος πριν τη Συνθήκη του Μάαστριχτ

Πριν την υπογραφή της Συνθήκης αυτής το 1992, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα δεν είχε καμία ρητή αρμοδιότητα στον τομέα του ποινικού ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου, αφού αυτός θεωρείτο ότι εμπίπτει στον

⁹³ Delmas-Marty M., *The European Union and Penal Law*, European Law Journal, United Kingdom, Blackwell Publishers Ltd, Volume 4, Issue 1, March 1998, p. 87-115.

⁹⁴ Καρανικόλας Σπ., *Η επίδραση του ευρωπαϊκού ποινικού δικαίου στην ελληνική ποινική έννομη τάξη*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 129-130.

πυρήνα της εθνικής κυριαρχίας και επομένως εκτός των ορίων της ΕΟΚ. Όμως αφενός μεν η βαθμιαία ανάπτυξη της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς και η κατάργηση των συνόρων τη δεκαετία του 1980, αφετέρου δε η ραγδαία ανάπτυξη του διακρατικού εγκλήματος, καθιστούσαν επιτακτική την ανάγκη στενότερης συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών στους τομείς της εγκληματικότητας, οι οποίοι επηρέαζαν σημαντικά τα κοινά τους συμφέροντα. Η διάταξη του άρθρου 194 (1) της Συνθήκης περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας⁹⁵, η οποία επέβαλε στα κράτη-μέλη το καθήκον ποινικής δίωξης όποιου παραβίαζε τα καθήκοντά του και την υποχρέωση τήρησης του επαγγελματικού απορρήτου εντός της δικαιοδοσίας του, αποτελούσε τη μοναδική διάταξη που σχετιζόταν με το ποινικό δίκαιο. Ωστόσο την περίοδο αυτή υπήρχε και συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών εκτός όμως του πλαισίου της Κοινότητας, όπως για παράδειγμα η συνεργασία εντός του διακυβερνητικού πλαισίου του Συμβουλίου της Ευρώπης, που είχε οδηγήσει στη θέσπιση κανόνων ποινικού δικαίου, οι οποίοι επηρέασαν ως ένα

⁹⁵ Το άρθρο αυτό έχει ως εξής: «...1. Τα μέλη των οργάνων της Κοινότητας, τα μέλη των επιτροπών, οι υπάλληλοι και το λοιπό προσωπικό της Κοινότητας καθώς και όλα τα άλλα πρόσωπα που καλούνται, είτε εκ της υπηρεσιακής τους σχέσεως είτε εκ των δημοσίων ή ιδιωτικών σχέσεων τους με τα όργανα ή με τις εγκαταστάσεις της Κοινότητας ή με τις κοινές επιχειρήσεις, να λαμβάνουν γνώση ή να δέχονται ανακοινώσεις γεγονότων, πληροφοριών, γνώσεων, εγγράφων ή αντικειμένων, προστατευομένων από το απόρρητο δυνάμει διατάξεων που έχει θεσπίσει κράτος μέλος ή όργανο της Κοινότητας, οφείλουν και μετά τη λήξη της υπηρεσίας τους ή των σχέσεων τους να διαφυλάσσουν το απόρρητο έναντι κάθε προσώπου μη εξουσιοδοτημένου, καθώς και έναντι του κοινού. Κάθε κράτος μέλος θεωρεί κάθε παράβαση της υποχρέωσης αυτής ως προσβολή των διατάξεων του περί προστασίας του απορρήτου, η οποία υπόκειται, τόσο ως προς την ουσία όσο και ως προς την αρμοδιότητα, στις διατάξεις της νομοθεσίας του, που εφαρμόζονται επί προσβολής της ασφαλείας του κράτους ή διαδόσεως επαγγελματικού απορρήτου. **Ασκει δίωξη εναντίον κάθε δράστου τέτοιας παραβάσεως, που υπόκειται στη δικαιοδοσία του,** κατόπιν αιτήσεως κάθε ενδιαφερομένου κράτους μέλους ή της Επιτροπής...», https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0CB8QFjAB&url=https%3A%2F%2Fwww.consilium.europa.eu%2Fuedocs%2FcmsUpload%2Fst12251.el09.doc&ei=L_jTU4z8Gsj-ygORsoDIAw&usg=AFQjCNF5U2rIoRABzQmkMmcEwXI484Y30Q, 26-7-2014.

βαθμό το εσωτερικό δίκαιο της ΕΕ, καθώς και η ίδρυση του TREVI, που ήταν ένα διακυβερνητικό δίκτυο εθνικών αξιωματούχων που δημιουργήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Ρώμης το 1975, με κύριο αντικείμενο την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, αλλά και το παράδειγμα της συμφωνίας του Σένγκεν του 1985, που ολοκληρώθηκε με τη Σύμβαση εφαρμογής της συμφωνίας του Σένγκεν το 1990.

Το 1962 έχουμε τις πρώτες προσπάθειες εναρμόνισης του ποινικού δικαίου των κρατών-μελών, οπότε δημιουργήθηκε μία ομάδα εργασίας επίσημων αντιπροσώπων με σκοπό τη μελέτη τριών ζητημάτων: α) την έρευνα και τη δίωξη παραβάσεων του δικαίου της Κοινότητας, β) τη θέση του προσωπικού της ΕΚ στις ποινικές διαδικασίες και γ) τις εθνικές κυρώσεις για την επιβολή του δικαίου της Κοινότητας. Η Γαλλία όμως εμπόδισε τις προσπάθειες της ομάδας για σύνταξη σχετικού σχεδίου Συνθήκης, αφού αρνήθηκε να επιτρέψει τη δίωξη και εκτέλεση των ποινικών αποφάσεων σε άλλα κράτη-μέλη. Παρά τις αντιδράσεις αυτές, εν τέλει το 1976 υποβλήθηκαν στο Συμβούλιο από άλλη ομάδα δύο σχέδια συνθηκών για την ποινική ευθύνη των υπαλλήλων της ΕΚ και την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας μέσω ποινικών διατάξεων. Οι προσπάθειες αυτές στα πλαίσια της ΕΚ δείχνουν ότι παρά την έλλειψη επίσημης αρμοδιότητας της Κοινότητας στον τομέα του ποινικού δικαίου, τα κράτη-μέλη είχαν αντιληφθεί ότι τα προβλήματα της διεθνούς εγκληματικότητας και το συνεχώς αυξανόμενο έγκλημα κατά των συμφερόντων της Κοινότητας, αποτελούσαν σημαντικό παράγοντα, που νομιμοποιούσε περισσότερες πρωτοβουλίες στο πεδίο του ποινικού δικαίου.

- Περίοδος από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ μέχρι τη Συνθήκη του Άμστερνταμ

Τα κράτη-μέλη έθεσαν νέα νομική βάση στις έννομες σχέσεις τους με την υπογραφή της ΣΕΕ στο Μάαστριχτ στις 7 Φεβρουαρίου 1992, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993 και σηματοδότησε ένα νέο στάδιο στη διαδικασία δημιουργίας «μιας διαρκώς στενότερης ένωσης μεταξύ των λαών της Ευρώπης»⁹⁶. Το νέο μοντέλο συνεργασίας των κρατών-μελών στηριζόταν στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και βασιζόταν σε «τρεις πυλώνες», που αποτελούσαν χαρακτηριστικό σημείο της ΣΕΕ⁹⁷. Οι τρεις πυλώνες της ΕΕ περιλάμβαναν: α) τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, β) την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) και γ) τη συνεργασία στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων (ΔΕΥ)⁹⁸. Η συνθήκη αυτή ήταν αποτέλεσμα εξωτερικών και εσωτερικών παραγόντων, δηλαδή των πολιτικών γεγονότων που σημάδεψαν το τέλος της δεκαετίας του 1980. Στο εξωτερικό επίπεδο, η κατάρρευση του κομμουνισμού στην Ανατολική Ευρώπη και η προοπτική της γερμανικής επανένωσης και συγκεκριμένα η κατάρρευση του Τείχους του Βερολίνου στις 9 Νοεμβρίου 1989, συμβόλου της ψυχροπολεμικής διαίρεσης της Ευρώπης σε Ανατολή και Δύση, σε σοσιαλιστικό συγκεντρωτισμό και φιλελεύθερη δημοκρατία, σε συνδυασμό με την κατάρρευση ολόκληρου του ανατολικού συνασπισμού, καθώς η Σοβιετική

⁹⁶ Ευρωπαϊκή Ένωση-Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, *Οι συνθήκες του Μάαστριχτ και του Άμστερνταμ*, http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/el/displayFtu.html?ftuld=FTU_1.1.3.html, 28-7-2014.

⁹⁷ Weatherill St., *Cases & Materials on EU Law*, New York - United States, Oxford University Press Inc., 2007, p. 4-11.

⁹⁸ Hartley Tr., *European Union Law in a global context, Text, Cases and Materials*, Cambridge, United Kingdom, Cambridge University Press, 2004, p. 13-14.

Ένωση διαλύθηκε σε περισσότερες ανεξάρτητες χώρες, είχαν ως αποτέλεσμα τη γενικευμένη προσχώρηση των χωρών του ανατολικού συνασπισμού στο πολιτικό και οικονομικό καθεστώς του δυτικού συνασπισμού και την ανάληψη από αυτές δεσμεύσεων για την ενίσχυση της διεθνούς θέσης της Κοινότητας⁹⁹. Στο εσωτερικό επίπεδο, τα κράτη-μέλη επιθυμούσαν να συνεχίσουν την πρόοδο που είχε επιτευχθεί μέχρι τότε μέσω των μεταρρυθμίσεων¹⁰⁰. Η δημιουργία της δομής των τριών πυλώνων από τα κράτη-μέλη βασίστηκε στο ότι τα τελευταία επιθυμούσαν έναν πιο συστηματικό και μόνιμο μηχανισμό συνεργασίας στο πεδίο της Κοινής εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας και στο πεδίο της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων¹⁰¹. Όμως τα κράτη-μέλη δεν επιθυμούσαν να εντάξουν τα πεδία αυτά στις καθιερωμένες υπερκρατικές μεθόδους λήψης αποφάσεων που χαρακτήριζαν τον πυλώνα της Κοινότητας, λόγω της ευαισθησίας των ζητημάτων αυτών, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί μία διαδικασία λήψης αποφάσεων που βασιζόταν στη διακυβερνητική συνεργασία¹⁰², στην οποία ο ρόλος των λοιπών οργάνων της Ένωσης ήταν ανύπαρκτος ή πιο περιορισμένος σε σχέση με τον πρώην πρώτο πυλώνα της Κοινότητας¹⁰³. Με τη συνθήκη του Μάαστριχτ η ΕΕ αποκτούσε για πρώτη φορά επίσημη αρμοδιότητα στον τομέα της Δικαιοσύνης και των Εσωτερικών

⁹⁹ Σκανδάμης Ν., *Ευρωπαϊκό δίκαιο- Θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Ιστορική μορφολογία της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα - Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2003, σελ. 101-102.

¹⁰⁰ Ευρωπαϊκή Ένωση, *Συνθήκη του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση*, http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_maastricht_el.htm, 28-7-2014.

¹⁰¹ Shaw J., *Law of the European Union*, 2nd edition, London, Macmillan Press LTD, 1996, p. 9.

¹⁰² Καρανικόλας Σπ., *Η επίδραση του ευρωπαϊκού ποινικού δικαίου στην ελληνική ποινική έννομη τάξη*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 131.

¹⁰³ Craig P. & De Búrca Gr., *Eu Law, Text, cases, and materials*, New York - United States, Oxford University Press Inc., 2008, p. 14-20.

Υποθέσεων, στον οποίο περιλαμβάνονταν μεταξύ άλλων και η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις. Στα πλαίσια της ευρωπαϊκής αυτής συνεργασίας τα κράτη-μέλη δημιούργησαν νέα νομοθετικά εργαλεία μεταξύ των οποίων τις «Κοινές θέσεις», τις «Κοινές δράσεις» και τις «Ευρωπαϊκές Συμβάσεις». Παρόλο που η συνθήκη αυτή δεν μετέβαλε την αντίληψη των κρατών-μελών ότι το ποινικό δίκαιο αποτελεί ζήτημα που ανήκει στη σφαίρα και την αρμοδιότητα των κρατών-μελών και όχι της Κοινότητας, η δημιουργία του τρίτου πυλώνα είχε ως αποτέλεσμα την περαιτέρω ανάπτυξη της συνεργασίας των κρατών-μελών σε ποινικές υποθέσεις. Η ΕΕ προκειμένου να επιτύχει διευρυμένη συνεργασία στους χώρους δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων υιοθέτησε Συμβάσεις για την εναρμόνιση των κανόνων του ουσιαστικού ποινικού δικαίου που αφορούσαν τις περιπτώσεις απάτης κατά του προϋπολογισμού της¹⁰⁴, καθώς και κοινές δράσεις που αφορούσαν την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, του ρατσισμού και άλλων μορφών διεθνούς εγκληματικότητας. Όμως, παρά την προσπάθεια των κρατών-μελών να επιτύχουν, με την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ και τη δημιουργία της ΕΕ, διευρυμένη συνεργασία στους ανωτέρω τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, οι εξουσίες που απέκτησε η Ένωση για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της στους τομείς αυτούς παρέμειναν περιορισμένες και ασαφείς.

Στη συνέχεια η Συνθήκη του Άμστερνταμ, η οποία ήταν το αποτέλεσμα της Διακυβερνητικής Διάσκεψης που ξεκίνησε στις 29 Μαρτίου 1996 στο

¹⁰⁴ Πράξη του Συμβουλίου της 26^{ης} Ιουλίου 1995 για την κατάρτιση της σύμβασης σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αρ. C 316/48, [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995F1127\(03\)&from=EL](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995F1127(03)&from=EL), 28-7-2014.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τορίνο, υπογράφηκε μετά από πολλές διαπραγματεύσεις τον Οκτώβριο του 1997 και τέθηκε σε ισχύ την 1^η Μαΐου 1999¹⁰⁵. Οι αδυναμίες του τρίτου πυλώνα και η ανάγκη βελτιστοποίησης της λήψης αποφάσεων σε αυτό το πεδίο είχαν ως αποτέλεσμα την υπογραφή της ανωτέρω συνθήκης, με δύο βασικές καινοτομίες: α) οι χώροι της μετανάστευσης, του ασύλου, του αστικού δικαίου και των συνόρων, οι οποίοι σύμφωνα με την Συνθήκη του Μάαστριχτ ανήκαν στον τρίτο πυλώνα, μεταφέρθηκαν με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ στον πρώτο πυλώνα (μέρος του Τίτλου IV της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα) και β) ο νέος τρίτος πυλώνας περιλάμβανε με τη νέα συνθήκη (υπό τον τίτλο «Αστυνομική και Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις», άρθρα 29-42 ΣΕΕ¹⁰⁶) ισχυρότερο μοντέλο συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών, στην αστυνομική και δικαστική συνεργασία στις ποινικές υποθέσεις, καθώς και πρόβλεψη σχετικών διατάξεων, με στόχο τη δημιουργία ενός χώρου «ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης». Ειδικότερα, στόχος του νέου τρίτου πυλώνα, κατά το άρθρο 29 ΣΕΕ, ήταν να παρέχει στους πολίτες των κρατών-μελών υψηλό επίπεδο προστασίας εντός του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, με ανάπτυξη κοινής δράσης σε τρεις τομείς: α) στην αστυνομική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, β) στη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις και γ) στην πρόληψη και καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Επίσης, ο στόχος του νέου τρίτου πυλώνα ήταν η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας, της

¹⁰⁵ Ευρωπαϊκή Ένωση, *Συνθήκη του Άμστερνταμ*, http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/pdf/treaty_of_amsterdam/treaty_of_amsterdam_el.pdf, 28-7-2014.

¹⁰⁶ Σκανδάμης Ν., *Ευρωπαϊκό δίκαιο- Θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Ιστορική μορφολογία της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα - Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2003, σελ. 113.

εμπορίας ανθρώπων, της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και όπλων, της δωροδοκίας και της απάτης. Η προσέγγιση των κανόνων σε ποινικές υποθέσεις στα κράτη-μέλη θα ήταν το εργαλείο με το οποίο θα επιτυγχανόταν ο πιο πάνω στόχος αυτού του πυλώνα. Περαιτέρω, με την πιο πάνω συνθήκη εμφανίστηκαν νέα νομικά εργαλεία για την αποτελεσματική συνεργασία των κρατών-μελών στα πλαίσια του τρίτου πυλώνα, κατά το άρθρο 34 ΣΕΕ, σύμφωνα με το οποίο τα νομοθετήματα του Συμβουλίου είναι οι «Κοινές θέσεις», οι «Αποφάσεις- Πλαίσιο» με σκοπό την προσέγγιση νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων, οι «Αποφάσεις» και οι «Συμβάσεις», τα οποία υιοθετεί το Συμβούλιο έπειτα από πρωτοβουλία της Επιτροπής ή κράτους-μέλους, και ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι συμβουλευτικός με εξαίρεση τις «Κοινές θέσεις»¹⁰⁷.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ (τίτλος VI της Συνθήκης της ΕΕ) παρέμεινε ο τομέας της συνεργασίας των κρατών-μελών σε ποινικές υποθέσεις. Η συνεργασία δε αυτή, η οποία συνίσταται στην ανάπτυξη «από κοινού δράσης μεταξύ των κρατών-μελών», αποτέλεσε όχι αυτοσκοπό, αλλά μέσο για την επίτευξη του ευρύτερου στόχου της ΕΕ, και συγκεκριμένα της παροχής στους πολίτες των κρατών-μελών υψηλού επιπέδου προστασίας στο χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Η «από κοινού δράση» συνίσταται ουσιαστικά σε μία ενιαία πλατφόρμα συλλειτουργίας με συγκεκριμένα έννομα αποτελέσματα και όχι σε απλή υποχρέωση «αλληλοενημέρωσης και αλληλοσυνεννόησης» μεταξύ των κρατών-μελών. Για το λόγο αυτό στη Συνθήκη γίνεται αναλυτική απαρίθμηση

¹⁰⁷ Καρανικόλας Σπ., *Η επίδραση του ευρωπαϊκού ποινικού δικαίου στην ελληνική ποινική έννομη τάξη*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 132-134.

των εκφάνσεων της «από κοινού δράσης» των κρατών-μελών, οι οποίες αποτελούν την αστυνομική και δικαστική συνεργασία (αρθρ. 30 παρ. 1 και 31 παρ. 1 ΣΕΕ). Σχετικά με τις ποινικές υποθέσεις, προβλεπόταν η επιτάχυνση της συνεργασίας μεταξύ των αρμοδίων αρχών, ως προς τη διεξαγωγή δικών και την εκτέλεση αποφάσεων, η διευκόλυνση της έκδοσης καθώς και ο προοδευτικός καθορισμός ελάχιστων κανόνων για τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης των αξιόποινων πράξεων στους τομείς του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας. Κατά συνέπεια, η απομείωση του αντικειμένου του τρίτου πυλώνα είχε ως αποτέλεσμα την αναβάθμιση και την εντατικοποίηση της ύλης του, δεδομένου ότι αυτός αφορούσε τον τομέα του ποινικού δικαίου και της ποινικής δικαιοσύνης, ο οποίος παρέμενε στην αποκλειστική εθνική αρμοδιότητα των κρατών-μελών, αφού συνδέεται με ευαίσθητες φορτισμένες πολιτικές επιλογές των κρατών-μελών. Επομένως, η «από κοινού δράση» προέβλεπε την ανάληψη δράσης, από τις αρχές ενός κράτους-μέλους, στο έδαφος άλλου κράτους-μέλους «σε σύνδεση και σε συμφωνία με τις αρχές του τελευταίου»¹⁰⁸.

- Περίοδος από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε, το ΠΤΧ και το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης μέχρι τη Συνθήκη της Λισαβόνας

Σε μικρό χρονικό διάστημα μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ, διοργανώθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το 1999 στο

¹⁰⁸ Παπαδοπούλου Ρ.-Ε., *Το Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 10-11.

Τάμπερε ειδική Σύνοδος¹⁰⁹ στην οποία διατυπώθηκε η άποψη ότι ως προς το εθνικό ποινικό δίκαιο, τα κράτη-μέλη θα πρέπει να προσπαθήσουν να επιτύχουν συμφωνία όσον αφορά κοινούς ορισμούς, το αξιόποιο και τις κυρώσεις. Επίσης, στη Σύνοδο αυτή σχετικά με το χώρο «ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης» επισημάνθηκε η ανάγκη ενίσχυσης των πολιτικών πρόληψης σε τοπικό επίπεδο, συμμετοχής του πολίτη σε αυτές και προώθησης της διαιτηricότητας για τη δημιουργία δικτύου πόλεων που θα εφαρμόζουν κοινά προγράμματα πρόληψης και ασφάλειας¹¹⁰. Το Νοέμβριο του 2004 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε το ΠΤΧ, το οποίο ήταν ένα πενταετές πρόγραμμα (2005 έως 2010) και αφορούσε τη στενότερη συνεργασία στη δικαιοσύνη και τις εσωτερικές υποθέσεις¹¹¹.

Στη συνέχεια, την 1^η Δεκεμβρίου 2009 υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το «Πρόγραμμα της Στοκχόλμης», το οποίο έθεσε τις προτεραιότητες της ΕΕ για το χρονικό διάστημα 2010-2014 για το χώρο δικαιοσύνης, ελευθερίας και ασφάλειας. Βάσει των επιτευγμάτων των προγραμμάτων του Τάμπερε και της Χάγης τα οποία προηγήθηκαν, το πρόγραμμα αυτό έχει ως στόχο να ανταποκριθεί στις μελλοντικές προκλήσεις και να ενισχύσει περαιτέρω το χώρο δικαιοσύνης, ελευθερίας και ασφάλειας με δράσεις οι οποίες εστιάζονται κυρίως στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, στα ενδιαφέροντα και στις ανάγκες των πολιτών, καθώς και να

¹⁰⁹ Ανάγνου Μ., *Ο Ευρωπαϊκός χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (1999-2013), Αποτιμώντας τα προγράμματα δράσης του : Τάμπερε – Χάγη – Στοκχόλμη*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2014, σελ. 49-50.

¹¹⁰ Παπαθεοδώρου Θ., *Δημόσια ασφάλεια & αντεγκληματική πολιτική-Συγκριτική προσέγγιση*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, σελ. 305-306.

¹¹¹ Καρανικόλας Σπ., *Η επίδραση του ευρωπαϊκού ποινικού δικαίου στην ελληνική ποινική έννομη τάξη*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 135.

εξασφαλίσει μια ασφαλή Ευρώπη, όπου γίνονται σεβαστά τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες των πολιτών¹¹².

Επίσης, στις 13 Δεκεμβρίου 2007 υπογράφηκε η Συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία τέθηκε σε ισχύ μετά από δύο περίπου χρόνια, την 1^η Δεκεμβρίου 2009, και τροποποιεί τις συνθήκες ΕΕ και ΕΚ, δηλαδή τη Συνθήκη για την ΕΕ και τη Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, χωρίς όμως να τις υποκαθιστά. Η συνθήκη αυτή εφοδιάζει την Ένωση με το νομικό πλαίσιο και τα μέσα που της είναι απαραίτητα για να αντιμετωπίσει τις μελλοντικές προκλήσεις και να ικανοποιήσει τις προσδοκίες των πολιτών και επέφερε σημαντικές αλλαγές στο Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο, όπως ειδικότερα θα αναλύσουμε στη συνέχεια. Στόχος της Συνθήκης της Λισαβόνας είναι η δημιουργία μιας δημοκρατικότερης και διαφανέστερης Ευρώπης, με ενισχυμένο τον ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των εθνικών κοινοβουλίων και με περισσότερες ευκαιρίες στους πολίτες της να εκφράζουν τις απόψεις τους. Επίσης, η Συνθήκη αυτή αποβλέπει σε μία αποτελεσματικότερη Ευρώπη, με απλουστευμένες μεθόδους εργασίας και κανόνες ψηφοφορίας και με βελτιωμένα και σύγχρονα θεσμικά όργανα για μία ΕΕ, καθώς και σε μία Ευρώπη διασφάλισης των δικαιωμάτων και των αξιών, της ελευθερίας, της αλληλεγγύης και της ασφάλειας: προώθηση των αξιών της Ένωσης, ενσωμάτωση του Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων στο ευρωπαϊκό

¹¹² Ευρωπαϊκή Ένωση, *Πρόγραμμα της Στοκχόλμης*, http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/fundamental_rights_within_european_union/il0034_el.htm, 1-8-2014.

πρωτογενές δίκαιο, δημιουργία νέων μηχανισμών αλληλεγγύης και διασφάλιση καλύτερης προστασίας για τους Ευρωπαίους πολίτες¹¹³.

5) Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο σε ποινικές υποθέσεις

Το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο (ΕΔΔ) για ποινικές υποθέσεις δημιουργήθηκε με την Κοινή Δράση 98/428 ΔΕΥ της 29^{ης} Ιουνίου 1998 προκειμένου να εφαρμόσει τη σύσταση αρ. 21 του Σχεδίου Δράσης για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 28 Απριλίου 1997. Το Δίκτυο εγκαινιάστηκε επισήμως στις 25 Σεπτεμβρίου 1998 από τον Υπουργό Δικαιοσύνης της Αυστρίας που είχε αναλάβει την Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹¹⁴. Το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δημιουργήθηκε για να διευκολύνει τη δικαστική συνδρομή στο πλαίσιο της καταπολέμησης της διακρατικής εγκληματικότητας και ήταν ο πρώτος πρακτικός δομημένος μηχανισμός δικαστικής συνεργασίας που τέθηκε πραγματικά σε λειτουργία¹¹⁵. Επίσης, έχει στόχο τη βελτίωση, τόσο σε νομικό όσο και πρακτικό επίπεδο, της αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), για την καταπολέμηση των σοβαρών μορφών εγκληματικότητας, όπως το

¹¹³ Ευρωπαϊκή Ένωση, *Συνθήκη της Λισαβόνας*, http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_el.htm, 23-8-2014.

¹¹⁴ Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο, *Σχετικά με το ΕΔΔ*, http://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/EJN_StaticPage.aspx?Bread=2, 4-8-2014.

¹¹⁵ House of Lords European Union Committee, *Judicial Co-operation in the EU: The Role of Eurojust HL 138, 23rd Report of Session 2003-04*, Great Britain, TSO (The Stationery Office), 2004, p. 16.

οργανωμένο έγκλημα, η δωροδοκία, η διακίνηση ναρκωτικών, η τρομοκρατία¹¹⁶.

Στις 24 Δεκεμβρίου 2008, καταργήθηκε η ανωτέρω Κοινή Δράση με την Απόφαση του Συμβουλίου αριθ. 2008/976/ΔΕΥ της 16ης Δεκεμβρίου 2008 για το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο («η Απόφαση ΕΔΔ»), η οποία ενίσχυσε το νομικό καθεστώς του ΕΔΔ διατηρώντας παράλληλα το πνεύμα του 1998. Η ανάγκη αντικατάστασης της κοινής δράσης προέκυψε λόγω εξελίξεων στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, ιδίως όσον αφορά την εφαρμογή των αρχών της αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής και της αμοιβαίας αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων επί ποινικών θεμάτων.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο απαρτίζεται από Σημεία Επαφής-Συνδέσμους των κρατών-μελών, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθώς επίσης και τη Γραμματεία που εδρεύει στη Χάγη. Τα εθνικά σημεία επαφής ορίζονται από κάθε κράτος-μέλος μεταξύ κεντρικών αρχών που είναι υπεύθυνες για τη διεθνή δικαστική συνεργασία, δικαστικών αρχών και άλλων αρμόδιων αρχών με συγκεκριμένες αρμοδιότητες στον τομέα της διεθνούς δικαστικής συνεργασίας, σε ορισμένες μορφές σοβαρού εγκλήματος, όπως το οργανωμένο έγκλημα, η διαφθορά, το λαθρεμπόριο ναρκωτικών ή η τρομοκρατία. Ο ορισμός σημείων επαφής πραγματοποιείται σύμφωνα με τους συνταγματικούς κανόνες, τις νομικές παραδόσεις και την εσωτερική δομή κάθε κράτους-μέλους. Ο μοναδικός όρος είναι να παρέχει αποτελεσματική κάλυψη για όλες τις μορφές εγκλήματος. Το αποτέλεσμα είναι η ύπαρξη

¹¹⁶ Ευρωπαϊκή Ένωση, *Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο για ποινικές υποθέσεις*, http://europa.eu/legislation_summaries/other/l33055_el.htm, 4-8-2014.

περισσότερων από 300 εθνικών σημείων επαφής στα κράτη-μέλη, καθένα από τα οποία ορίζει έναν Εθνικό Ανταποκριτή¹¹⁷.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο προωθεί τη δικαστική συνεργασία των κρατών-μελών σε ποινικές υποθέσεις παρέχοντας σε αυτά¹¹⁸:

- Τη δυνατότητα να εδραιώσουν τις κατάλληλες απευθείας επικοινωνίες.
- Νομικές και πρακτικές πληροφορίες και
- Τη βοήθεια για την επίλυση ζητημάτων που ανακύπτουν από την εφαρμογή του αιτήματος για συνδρομή.

6) Η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις στη Συνθήκη της Λισαβόνας

Η σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα σύνορα εντός της ΕΕ έχει διευκολύνει σημαντικά την ελεύθερη κυκλοφορία των ευρωπαίων πολιτών, αλλά και τη δράση των εγκληματιών σε διεθνές επίπεδο. Η ΕΕ προχωρά

¹¹⁷ Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο, Σχετικά με το ΕΔΔ, http://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/EJN_StaticPage.aspx?Bread=2, 4-8-2014.

¹¹⁸ Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο (ΕΔΔ) σε ποινικές υποθέσεις, <http://www.ministryofjustice.gr/site/el/%CE%95%CE%A5%CE%A1%CE%A9%CE%A0%CE%91%CE%99%CE%9A%CE%97%CE%94%CE%99%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%97%CE%A3%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91/%CE%95%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE%CE%88%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%B7%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%A5%CF%80%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%BF%CE%94%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CF%83%CF%8D%CE%BD%CE%B7%CF%82%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%AC%CE%BD%CE%B5/%CE%95%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CF%8C%CE%94%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%94%CE%AF%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%BF%CE%95%CE%94%CE%94%CF%83%CE%B5%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82%CF%85%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%AD.aspx>, 4-8-2014.

προς τη δημιουργία ενός ενιαίου χώρου ποινικής δικαιοσύνης με σκοπό να αντιμετωπιστεί η πρόκληση της διεθνούς εγκληματικότητας, με την τήρηση της αρχής αμοιβαίας αναγνώρισης. Επίσης, η μέριμνα για την προστασία των δικαιωμάτων των θυμάτων, των υπόπτων και των κρατουμένων στην Ένωση, ακόμα και σε περίπτωση διέλευσης των εθνικών συνόρων, βρίσκεται στον πυρήνα της πραγματικής ιθαγένειας¹¹⁹. Η Συνθήκη της Λισαβόνας αποτελεί σημαντικό βήμα προς τον «εξευρωπαϊσμό» των εθνικών ποινικών δικαίων των κρατών-μελών, χωρίς όμως να ανακαλύπτει το ευρωπαϊκό ποινικό δίκαιο, αφού ήδη πριν από τη Συνθήκη αυτή η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ βασιζόταν στην οριζόντια (διακρατική) συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων δικαστικών αρχών των κρατών-μελών (κυρίως με βάση την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων). Η συνεργασία αυτή καθίστατο αποτελεσματικότερη μέσω του κάθετου συντονισμού των αρμοδίων εθνικών διωκτικών αρχών από υπερεθνικά ευρωπαϊκά όργανα, όπως η Eurojust, η Europol, το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο, η OLAF. Επίσης, η ΕΕ προχώρουσε στην εναρμόνιση του εθνικού ποινικού δικαίου των κρατών-μελών για την επίτευξη του σκοπού της συνεργασίας και του συντονισμού¹²⁰.

Ειδικότερα με τη συνθήκη της Λισαβόνας συντελέστηκαν σημαντικές μεταβολές στον τρόπο διαμόρφωσης του Ευρωπαϊκού Ποινικού Δικαίου και του Ποινικού Δικαίου των κρατών-μελών της ΕΕ, καθώς ενισχύθηκε η

¹¹⁹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/el/displayFtu.html?ftuld=FTU_5.12.6.html, 12-8-2014.

¹²⁰ Μουζάκης Δ., *Το Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 121.

δυνατότητα θέσπισης ποινικών κανόνων από την ΕΕ, η οποία κατοχυρώθηκε θεσμικά με την καθιέρωση μηχανισμών ώστε να αμβλυνηθεί το δημοκρατικό έλλειμμα. Οι σημαντικότερες αλλαγές στο πεδίο του Ευρωπαϊκού Ποινικού Δικαίου που επήλθαν με τη Συνθήκη της Λισαβόνας είναι οι εξής¹²¹:

- Τα Όργανα της ΕΕ απολαμβάνουν διευρυμένη εξουσιοδότηση προς ποινική νομοθέτηση (αρθρ. 83, 79 και 325 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ – ΣΛΕΕ).
- Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας διευρύνεται η δικαστική και αστυνομική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις και επεκτείνεται η «αμοιβαία αναγνώριση δικαστικών αποφάσεων και διαταγών» (αρθρ. 82, 85 επ., 87 επ. ΣΛΕΕ).
- Η ΕΕ έχει τη δυνατότητα να προσχωρήσει στην ΕΣΔΑ και αναγνωρίζεται στη Χάρτα των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ το ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες (αρθρ. 6 παρ. 1 και 2 ΣΕΕ).
- Περιστολή του δημοκρατικού ελλείμματος (αρθρ. 82 παρ. 3, 83 παρ. 3, 294 ΣΛΕΕ, αρθρ. 6 και 7 του 2^{ου} Πρωτοκόλλου).

Σχετικά με το πρώτο των ανωτέρω ζητημάτων, δηλαδή τη διαμόρφωση της ποινικής έννομης τάξης στο χώρο της ΕΕ με τη Συνθήκη της Λισαβόνας παρέχεται στα όργανα της τελευταίας ευρύτατη δυνατότητα θέσπισης ποινικών κανόνων τόσο ως προς το αντικείμενο όσο και ως προς το μέσο που χρησιμοποιείται, αφού οι Αποφάσεις - Πλαίσιο και οι Κοινές Δράσεις

¹²¹ Μυλωνόπουλος Χ., *Το Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας, Η ουσιαστική νομιμοποίηση του Ευρωπαϊκού Ποινικού Δικαίου και η σημασία της ποινικής δογματικής για τη διαμόρφωσή του*, Ποινικά Χρονικά, τευχ. ΞΑ, 2011, σελ. 81-92.

αντικαθίστανται από Οδηγίες και Κανονισμούς, που εισάγουν ποινικές διατάξεις. Επομένως, με τη Συνθήκη της Λισαβόνας διευρύνονται οι αρμοδιότητες της ΕΕ στο πεδίο του ποινικού δικαίου και ενισχύεται ο ρόλος της στις ποινικές υποθέσεις¹²², καθώς παρέχεται πρωτογενής ποινική εξουσία στην ΕΕ με τα νομικά μέσα των Οδηγιών και των Κανονισμών. Εξαίρεση εισάγεται με το άρθρο 86 ΣΛΕΕ, το οποίο παρέχει τη νομική βάση για τη σύσταση της ΕΕΑ «εκ της Eurojust». Ωστόσο, υποστηρίζεται και η άποψη ότι οι αρμοδιότητες της ΕΕ στο πεδίο του ποινικού δικαίου περιορίζονται από άποψη περιεχομένου (άρθρ. 82 παρ. 2 στοιχ. α'-γ' ΣΛΕΕ που αφορά το ποινικό δικονομικό δίκαιο και άρθρ. 83 παρ. 1 ΣΛΕΕ που αφορά το ποινικό ουσιαστικό δίκαιο¹²³), διαθέσιμων νομικών μέσων (μόνο Οδηγίες στις περιπτώσεις των άρθρων 82 παρ. 2 και 83 παρ. 1 ΣΛΕΕ) αλλά και διαδικασίας (δυνατότητα άσκησης ανασταλτικού βέτο στις περιπτώσεις των άρθρων 82 παρ. 3 και 83 παρ. 3 ΣΛΕΕ). Ειδικότερα με τη ρύθμιση του άρθρου 82 παρ. 1 και 2 ΣΛΕΕ απαριθμούνται αποκλειστικά οι αρμοδιότητες της ΕΕ στον τομέα του ποινικού δικονομικού δικαίου σε αντίθεση με το προϊσχύσαν άρθρο 31 της ΣΕΕ κατά το οποίο : *«...η από κοινού δράση για τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις περιλαμβάνει μεταξύ άλλων...»*, δηλαδή κατά το άρθρο αυτό η απαρίθμηση των αρμοδιοτήτων της ΕΕ στο ποινικό δικονομικό δίκαιο ήταν ενδεικτική¹²⁴.

¹²² Καϊάφα-Γμπάντι Μ., *Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο και Συνθήκη της Λισαβώνας*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2011, σελ. 15.

¹²³ Νικολόπουλος Γ., *Διακρατικές μετακινήσεις κρατουμένων και κοινωνική επανένταξη*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014, σελ. 17.

¹²⁴ Μουζάκης Δ., *Το Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 122-123.

Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 67 παρ. 1 ΣΛΕΕ : «...*Η Ένωση συγκροτεί χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, με σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των διαφορετικών νομικών συστημάτων και παραδόσεων των κρατών μελών...*» και με την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου: «...*Η Ένωση καταβάλλει προσπάθεια για να εξασφαλίσει υψηλό επίπεδο ασφάλειας με τη θέσπιση μέτρων πρόληψης και καταπολέμησης της εγκληματικότητας, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, μέτρων συντονισμού και συνεργασίας μεταξύ αστυνομικών και δικαστικών αρχών και των λοιπών αρμοδίων αρχών καθώς και με την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις και, εάν χρειάζεται, την προσέγγιση των ποινικών νομοθεσιών...*». Με τη διάταξη αυτή καθιερώνεται για πρώτη φορά ρητά η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων, η οποία επιβεβαιώνεται στο άρθρο 82 παρ. 1 ΣΛΕΕ. Το άρθρο 67 ΣΛΕΕ θέτει δύο σημαντικούς στόχους, το σεβασμό της διαφορετικότητας των νομικών συστημάτων και παραδόσεων των κρατών-μελών καθώς και των θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών που υφίστανται τα αποτελέσματα της άσκησης ποινικής αρμοδιότητας από τα κράτη-μέλη και την ΕΕ¹²⁵. Με βάση την ανωτέρω Συνθήκη τα 28 πλέον κράτη-μέλη θα πρέπει να λειτουργήσουν από κοινού, αποτελεσματικά, συνεκτικά και σύμφωνα με τις εθνικές νομικές παραδόσεις του κάθε κράτους-μέλους. Επομένως, η Συνθήκη της Λισαβόνας επιχειρεί να συνενώσει 28 διαφορετικές έννομες τάξεις σεβόμενη τον πλουραλισμό και την εθνική ποινική κυριαρχία και προς το σκοπό αυτό

¹²⁵ Παπαδοπούλου Ρ.-Ε., *Το Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 33.

σημαντικό στοιχείο αποτελεί η αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων¹²⁶.

Ωστόσο, για το περιεχόμενο του άρθρου 67 ΣΛΕΕ έχει ασκηθεί κριτική κατά την οποία από την ειδικότερη περιγραφή στο άρθρο αυτό των στοιχείων που αποτελούν το χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, προκύπτει ότι ο τομέας του ποινικού δικαίου συνδέεται αποκλειστικά με το στοιχείο της ασφάλειας, και αποσιλώνονται οι έννοιες της ελευθερίας και της δικαιοσύνης, στο μέτρο που η ελευθερία συνδέεται κατά την παράγραφο 2 αυτού με την ελεύθερη διακίνηση των προσώπων και η δικαιοσύνη κατά την παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου συνδέεται με τη διευκόλυνση πρόσβασης στη δικαιοσύνη, μέσω της αμοιβαίας αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων. Άλλωστε η χρήση της έννοιας της ασφάλειας ως είδος προστατευτέου δικαιώματος, που η ΕΕ επιχειρεί να εξασφαλίσει αποτελεί απότοκο της προστασίας επιμέρους εννόμων αγαθών. Για το λόγο αυτό ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ δεν περιλαμβάνει το γενικό δικαίωμα στην ασφάλεια, διότι η χρήση του όρου αυτού ως «υπεραγαθό» μπορεί να οδηγήσει σε υπέρμετρη χρήση της ποινικής καταστολής και σε προσβολή των ελευθεριών του πολίτη. Επομένως, το ποινικό δίκαιο δεν πρέπει να συνδέεται αποκλειστικά με το υψηλό επίπεδο ασφάλειας των πολιτών, γιατί έτσι ευνοείται η ανέλεγκτη διεύρυνση του αξιοποίνου σε βάρος θεμελιωδών δικαιωμάτων. Οι παρεμβάσεις της ΕΕ στον τομέα του ποινικού δικαίου και οι αρχές που τις διέπουν θα πρέπει να προκύπτουν από την ερμηνεία του άρθρου 67 παρ. 1 και 3 ΣΛΕΕ σε συνδυασμό με τις γενικές αξίες και τους στόχους της ΕΕ που

¹²⁶ Μουζάκης Δ., *Το Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 122.

αναφέρονται στα άρθρα 2 και 3 ΣΕΕ. Η αναφορά δε στα θεμελιώδη δικαιώματα και στις νομικές παραδόσεις των κρατών-μελών αποκλείουν μία μονομερή σύνδεση του ποινικού δικαίου με την ασφάλεια. Κατά συνέπεια τα στοιχεία της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης, τα οποία συνιστούν ενιαίο χώρο στην ΕΕ πρέπει να λαμβάνονται υπόψη με συσχετισμό μεταξύ τους, ώστε να εξασφαλιστεί ο σεβασμός στις αρχές και τις αξίες που στηρίζεται η Ένωση και στους στόχους που η τελευταία επιδιώκει. Ως εκ τούτου οι παρεμβάσεις της ΕΕ στον ποινικό τομέα για την επίτευξη της ασφάλειας επιβάλλονται να σέβονται ταυτόχρονα την ελευθερία και τη δικαιοσύνη, ώστε η ευρωπαϊκή αντεγκληματική πολιτική να σέβεται τις αρχές και τις αξίες του ευρωπαϊκού νομικού πολιτισμού¹²⁷.

Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας στις «πολιτικές της Ένωσης» συμπεριλαμβάνονται πλέον οι ποινικές υποθέσεις και αυτό γίνεται αντιληπτό στην κατανομή των ρόλων μεταξύ των θεσμικών Οργάνων της ΕΕ, αλλά και μεταξύ αυτών και ορισμένων εθνικών οργάνων των κρατών-μελών, στα νομικά εργαλεία δράσης και τους μηχανισμούς τους, καθώς και στην εισαγωγή ενός ολοκληρωμένου συστήματος δικαιοδοτικού ελέγχου της δράσης της ΕΕ και των κρατών. Με τη Συνθήκη αυτή στον τομέα της Δικαστικής Συνεργασίας στις Ποινικές Υποθέσεις λειτουργούν από κοινού τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, οι ευρωπαϊκοί ρυθμιστικοί οργανισμοί και τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών-μελών¹²⁸.

¹²⁷ Καϊάφα-Γμπάντι Μ., *Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο και Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2011, σελ. 7-12.

¹²⁸ Παπαδοπούλου Ρ.-Ε., *Το Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 34.

Ειδικότερα, με την ανωτέρω Συνθήκη στο χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης ανατίθεται ρητώς στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ο καθορισμός των γενικών προσανατολισμών και στρατηγικών της ΕΕ στο σύνολο των τομέων δράσης της, καθώς και ότι οι βασικοί άξονες δράσης θα αποφασίζονται συναινετικά και θα λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες κάθε κράτους-μέλους. Επίσης, προβλέπεται η ενεργός συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων στη λήψη αποφάσεων που αφορούν το χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, σχετικά με τον έλεγχο επικουρικότητας των νομοθετικών προτάσεων που λαμβάνουν χώρα στο σύνολο της δράσης της ΕΕ. Το Συμβούλιο πλέον δεν είναι το μοναδικό όργανο της ΕΕ που αποφασίζει, αλλά ασκεί νομοθετική εξουσία από κοινού και σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με τη διαδικασία της «συναπόφασης», δηλαδή με «συνήθη νομοθετική διαδικασία». Περαιτέρω, αναβαθμίστηκε ο ρόλος της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ιδίως σχετικά με τα ζητήματα της εναρμόνισης με τη μορφή θέσπισης ελάχιστων κανόνων που αφορούν τον ορισμό ποινικών αδικημάτων, κυρώσεων ή ποινικών δικονομικών κανόνων, αφού οι δράσεις του Συμβουλίου λαμβάνονται έπειτα από προηγούμενη πρόταση της Επιτροπής, η οποία έχει τη δυνατότητα να διαμορφώνει το χαρακτήρα και το περιεχόμενο των νομοθετικών πράξεων της ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συμμετέχει, σύμφωνα με την ανωτέρω Συνθήκη, ισότιμα στη λήψη των νομοθετικών αποφάσεων στον ποινικό τομέα μέσω της «συνήθους νομοθετικής διαδικασίας», καθώς και στη λήψη σημαντικών δράσεων, όπως η σύσταση Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής σύμφωνα με το άρθρο 86 ΣΛΕΕ και ασκεί έλεγχο στο σύνολο των δράσεων της ΕΕ στο πλαίσιο του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Ειδικότερα, το

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενημερώνεται για την αξιολόγηση της εφαρμογής των πολιτικών της Ένωσης στις εθνικές αρχές των κρατών-μελών και συμμετέχει στην αξιολόγηση των δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Μονάδας Δικαστικής Συνεργασίας - Eurojust¹²⁹.

Επίσης, με τη Συνθήκη της Λισαβόνας τονίζεται η σημασία του ρόλου των ρυθμιστικών οργανισμών στη λειτουργία του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης και παρατηρείται μία τάση υπέρβασης του συνεργατικού χαρακτήρα των οργανισμών αυτών και η σταδιακή αυτονόμησή τους από τον εθνικό παράγοντα. Με βάση τα ανωτέρω η Eurojust εντάσσεται πλέον στο θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ, αποτελεί αποφασιστικό παράγοντα στη λειτουργία της Δικαστικής Συνεργασίας στις Ποινικές Υποθέσεις και στο άρθρο 85 ΣΛΕΕ περιγράφονται αναλυτικά η αποστολή της και τα καθήκοντά της, κατά τα στη συνέχεια αναλυτικά εκτιθέμενα. Ειδικά για την καταπολέμηση των αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης η Συνθήκη της Λισαβόνας προβλέπει τη δυνατότητα σύστασης ενός νέου οργανισμού που θα προέρχεται από τη Eurojust και θα ονομάζεται «Ευρωπαϊκή Εισαγγελία», η δυνατότητα δε αυτή θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης των κρατών-μελών, αφού η ποινική κυριαρχία κάθε κράτους-μέλους αποτελεί ευαίσθητο τομέα αυτού.

Τέλος, η Συνθήκη της Λισαβόνας στον τομέα της Δικαστικής Συνεργασίας αναγνώρισε το ρόλο των εθνικών κοινοβουλίων στη θεσμική λειτουργία της ΕΕ, με τη συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων και με την

¹²⁹ Παπαδοπούλου Ρ.-Ε., *Το Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 35-38.

άσκηση από αυτά διάχυτου ελέγχου με σκοπό να συμβάλουν ενεργά στην καλή λειτουργία της Ένωσης. Πιο συγκεκριμένα, τα εθνικά κοινοβούλια στα πλαίσια του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, συμμετέχουν στην αξιολόγηση των δράσεων της Ένωσης, αλλά και των κρατών-μελών και στον έλεγχο της νομοθετικής δράσης της με βάση την αρχή της επικουρικότητας¹³⁰. Επομένως, με βάση τα ανωτέρω η νέα θεσμική ταυτότητα της Δικαστικής Συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις στην ΕΕ, μετά τις ρυθμίσεις της Συνθήκης της Λισαβόνας, επιβεβαιώνει τη διαπίστωση ότι η προώθηση της ενοποίησης είναι εγγεγραμμένη «στο γενετικό κώδικα» της ΕΕ¹³¹.

7) Αρχή αμοιβαίας αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων και διαταγών (αρθρ. 82 ΣΛΕΕ)

Κατά το άρθρο 82 παρ. 1 ΣΛΕΕ : «...Η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις στην Ένωση θεμελιώνεται στην **αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών** και περιλαμβάνει την προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στους τομείς που προβλέπονται στην παράγραφο 2 και στο άρθρο 83. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, λαμβάνουν μέτρα που αφορούν: α) τον καθορισμό κανόνων και διαδικασιών για να εξασφαλίζεται η αναγνώριση, σε ολόκληρη

¹³⁰ Παπαδοπούλου Ρ.-Ε., *Το Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 40-41.

¹³¹ Snell J., *European Constitutional Settlement: an ever closer Union, and the Treaty of Lisbon: Democracy or relevance*, *European Law Review* 33(5), p. 619-642.

την Ένωση, όλων των τύπων δικαστικών αποφάσεων και διαταγών, β) την πρόληψη και την επίλυση των συγκρούσεων δικαιοδοσίας μεταξύ των κρατών μελών, γ) την υποστήριξη της κατάρτισης των δικαστών και των άλλων λειτουργών και υπαλλήλων του τομέα απονομής της δικαιοσύνης και δ) τη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ των δικαστικών ή άλλων ισοδύναμων αρχών των κρατών μελών κατά την άσκηση ποινικών διώξεων και την εκτέλεση αποφάσεων...». Περαιτέρω, σύμφωνα με το ίδιο άρθρο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία¹³² μέσω οδηγιών, μπορούν να θεσπίζουν ελάχιστους κανόνες που αφορούν: α) το αμοιβαίως παραδεκτό των αποδείξεων μεταξύ των κρατών μελών, β) τα δικαιώματα των προσώπων στην ποινική διαδικασία, γ) τα δικαιώματα των θυμάτων της εγκληματικότητας, και δ) άλλα ειδικότερα στοιχεία της ποινικής διαδικασίας, τα οποία θα έχουν προηγουμένως προσδιορισθεί από το Συμβούλιο με απόφαση ληφθείσα ομόφωνα, μετά από την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου¹³³.

Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων και διαταγών αποτέλεσε σημαντικό στοιχείο της δικαστικής συνεργασίας των κρατών-μελών ήδη από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε το 1999¹³⁴, και με τη Συνθήκη της Λισαβόνας διευρύνθηκε και περιλαμβάνει όχι μόνο τις ποινικές αποφάσεις, αλλά όλες τις εκδιδόμενες διαταγές από τις δικαστικές αρχές ενός κράτους-μέλους. Ωστόσο, ο Μυλωνόπουλος αμφισβητεί ότι η

¹³² Παπαδοπούλου Ρ.-Ε., *Το Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 51-54.

¹³³ Ευρωπαϊδεία, *Αστυνομική και Δικαστική Συνεργασία σε Ποινικές Υποθέσεις στην ΕΕ*, http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/8/1/2/?lang=gr&all=1&s=1&e=10, 4-8-2014.

¹³⁴ Baker E., "Governing through crime – the case of the European Union", *European Journal of Criminology*, vol. 7, no. 4, May 2010, pp. 187-213.

αμοιβαία αναγνώριση δικαστικών αποφάσεων και διαταγών αποτελεί «αρχή» και τούτο διότι σύμφωνα με την ανάλυση του Dworkin, οι αρχές του δικαίου διακρίνονται όχι μόνο από τους κανόνες δικαίου, αλλά και από τις πολιτικές. Κατ' αυτόν μία «πολιτική» είναι μία πρόταση που θέτει ένα σκοπό που αξίζει να επιδιωχθεί, δηλαδή πρόταση με οικονομικές, κοινωνικές ή πολιτικές επιδιώξεις της κοινωνίας. Αντίθετα, μία «αρχή» αποτελεί ένα πρόταγμα που ακολουθείται επειδή αξιώνεται από την ιδέα της δικαιοσύνης, της δικαιοσύνης ή όποια άλλη πτυχή της ηθικής. Επομένως, κατά τον Μυλωνόπουλο, η αμοιβαία αναγνώριση δικαστικών αποφάσεων και διαταγών δεν εκφράζει μία αρχή του δικαίου, αλλά αποτελεί «πολιτική», αφού την εφαρμόζουμε όχι για να συμμορφωθούμε στην ιδέα της δικαιοσύνης ή της δικαιοσύνης, αλλά για να πραγματοποιηθεί μία πολιτική απόφαση, ώστε να επιτευχθεί η δικαστική συνεργασία των κρατών-μελών της ΕΕ στις ποινικές υποθέσεις¹³⁵.

Από τη διάταξη του άρθρου 82 ΣΛΕΕ σε συνδυασμό με τη δυνατότητα θέσπισης από τα αρμόδια όργανα της ΕΕ «ελάχιστων διατάξεων» και το άρθρο 67 παρ. 3 ΣΛΕΕ, προκύπτει ότι η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων και διαταγών δεν αποτελεί εναλλακτικό μέτρο της εναρμόνισης του εθνικού ποινικού δικονομικού δικαίου των κρατών-μελών στο επίπεδο του πρωτογενούς δικαίου, αλλά συνδέεται με αυτήν άμεσα και αποτελούν το κυρίαρχο μέτρο στο πλαίσιο της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις των κρατών-μελών. Η αρχή της «αμοιβαίας αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων και διαταγών» σημαίνει ότι οι δικαστικές αποφάσεις

¹³⁵ Μυλωνόπουλος Χ., *Το Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας, Η ουσιαστική νομιμοποίηση του Ευρωπαϊκού Ποινικού Δικαίου και η σημασία της ποινικής δογματικής για τη διαμόρφωσή του*, Ποινικά Χρονικά, τευχ. ΞΑ, 2011, σελ. 81-92.

και διαταγές που εκδίδονται σε ένα κράτος-μέλος της ΕΕ αναγνωρίζονται και εκτελούνται από τις δικαστικές αρχές άλλου κράτους-μέλους, δηλαδή η αρχή αυτή μπορεί να λειτουργεί και ανεξάρτητα από την ύπαρξη εναρμονισμένων ποινικών δικονομικών κανόνων στα κράτη-μέλη¹³⁶. Η αμοιβαία εμπιστοσύνη των κρατών-μελών της ΕΕ στα συστήματά τους απονομής ποινικής δικαιοσύνης και η κοινή δέσμευσή τους από τις αρχές και τις αξίες του ευρωπαϊκού νομικού πολιτισμού, και συγκεκριμένα τις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου, αποτελούν τη βάση της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών. Ωστόσο, η αρχή αυτή συναντά εμπόδια λόγω της έλλειψης κοινών δικονομικών εγγυήσεων των κρατών-μελών σε ευρωπαϊκό επίπεδο και λόγω της δυσπιστίας άλλως επιφυλακτικότητας που ορισμένα κράτη-μέλη επιδεικνύουν σε δικαστικές αποφάσεις άλλων κρατών-μελών. Η αμοιβαία αναγνώριση δεν προϋποθέτει αναγκαστικά θέσπιση κοινών ευρωπαϊκών διατάξεων και ως εκ τούτου αποτελεί ήπιο μέσο προς το σκοπό της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, αφού τα κράτη-μέλη διατηρούν την ρυθμιστική αυτονομία τους. Επίσης, σέβεται την εθνική κυριαρχία, χωρίς όμως να είναι δυνατόν να υπερβεί όλες τις δικαιοτικές διαφορές των κρατών-μελών της ΕΕ. Παράλληλα, η αμοιβαία αναγνώριση δικαστικών αποφάσεων και διαταγών αναμορφώνει ριζικά την εθνική κυριαρχία, αφού αποσυνδέει την άσκηση των κυριαρχικών κρατικών δικαιωμάτων από τα εγγενή τοπικά τους όρια και κάμπτεται ως ένα βαθμό την αρχή της εδαφικότητας, στην οποία βασίζεται η παραδοσιακή θεώρηση μιας αποκλειστικής ποινικής εξουσίας,

¹³⁶ Καϊάφα-Γμπάντι Μ., *Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο και Συνθήκη της Λισσαβώνας*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2011, σελ. 36.

καθώς επιφέρει αλλαγές στην άσκηση κυριαρχικών εξουσιών από τα κράτη-μέλη¹³⁷. Επομένως, η αμοιβαία αναγνώριση ως νέα μορφή δημόσιας εξουσίας στον ευρωπαϊκό χώρο δεν έχει αντιστοιχία στις εθνικές αρχές των κρατών-μελών, το οποίο συνεπάγεται αφενός μεν μεγάλες δυνατότητες στις ευρωπαϊκές διωκτικές αρχές, αφετέρου δε κινδύνους για τους πολίτες της ΕΕ, αφού παραβιάζεται η αρχή της ισότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, καθώς ιδρύεται μια «ιδιόρρυθμη εξωεδαφικότητα» του λιγότερου ευνοϊκού για τα ατομικά δικαιώματα ποινικού συστήματος και τα κράτη-μέλη υποχρεώνονται βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης να αναγνωρίσουν τους εκάστοτε ελάχιστους κανόνες ποινικής δικονομίας που προέρχονται από οποιοδήποτε άλλο κράτος-μέλος της ΕΕ. Για το λόγο αυτό καθίσταται αναγκαία η προώθηση κοινών ευρωπαϊκών δικονομικών δικαιωμάτων¹³⁸.

Από το περιεχόμενο του άρθρου 82 παρ. 1 ΣΛΕΕ προκύπτει επίσης ότι προσδιορίζονται συγκεκριμένα μέτρα που μπορεί να ληφθούν από τα αρμόδια όργανα της ΕΕ και από τη γενική αναφορά σε «μέτρα» συνάγεται το συμπέρασμα ότι επιτρέπεται από τα όργανα αυτά τόσο η έκδοση οδηγιών και κανονισμών όσο και αποφάσεων, συστάσεων και γνωμών, όπως άλλωστε αυτό προκύπτει από το συνδυασμό της ως άνω διάταξης με το άρθρο 288 ΣΛΕΕ. Η διάταξη του άρθρου 82 παρ. 1 ΣΛΕΕ, η οποία αντικατέστησε το άρθρο 31 παρ. 1 ΣΕΕ, προβλέπει την πρόληψη και επίλυση των

¹³⁷ Μουζάκης Δ., *Το Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 124-126.

¹³⁸ Μυλωνόπουλος Χ., *Το Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας, Η ουσιαστική νομιμοποίηση του Ευρωπαϊκού Ποινικού Δικαίου και η σημασία της ποινικής δογματικής για τη διαμόρφωσή του*, Ποινικά Χρονικά, τευχ. ΞΑ, 2011, σελ. 81-92.

συγκρούσεων δικαιοδοσίας μεταξύ των κρατών-μελών, τη διευκόλυνση της συνεργασίας των δικαστικών ή άλλων ισοδύναμων αρχών των κρατών-μελών κατά την άσκηση των ποινικών διώξεων και την εκτέλεση αποφάσεων, τον καθορισμό κανόνων και διαδικασιών, με σκοπό την εξασφάλιση της αναγνώρισης όλων των τύπων δικαστικών αποφάσεων και διαταγών και την υποστήριξη της κατάρτισης των δικαστών και των άλλων λειτουργών και υπαλλήλων που συμμετέχουν στο σύστημα απονομής ποινικής δικαιοσύνης, το οποίο για πρώτη φορά προβλέπεται από τη Συνθήκη της Λισαβόνας. Για την ορθή εφαρμογή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών θα πρέπει να υπάρχει μία ελάχιστη εναρμόνιση του εθνικού ποινικού δικονομικού δικαίου των κρατών-μελών, δηλαδή οι νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις των τελευταίων να συγκλίνουν μεταξύ τους μέχρι έναν ορισμένο βαθμό, καθώς και να υπάρχει αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των εθνικών αρχών των κρατών-μελών. Όμως η ΕΕ πρέπει να επιδιώκει την εναρμόνιση του ποινικού δικονομικού δικαίου των κρατών-μελών, χωρίς να υπερβαίνει τα όρια της εύρυθμης λειτουργίας της αμοιβαίας αναγνώρισης, ώστε να μην προσβάλλεται η εθνική κυριαρχία τους και να τηρούνται οι αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Από το άρθρο 82 παρ. 2 ΣΛΕΕ προκύπτει ότι επιτρέπεται στα αρμόδια όργανα της ΕΕ να θεσπίζουν «ελάχιστους κανόνες» στο ποινικό δικονομικό δίκαιο υπό τρεις προϋποθέσεις: α) όταν αυτό είναι απαραίτητο προκειμένου να διευκολυνθεί η αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών και η αστυνομική και δικαστική συνεργασία των κρατών-μελών της ΕΕ, β) σε υποθέσεις με διασυνοριακό χαρακτήρα, το οποίο περιορίζει ως ένα βαθμό την ανωτέρω αρμοδιότητα των οργάνων της Ένωσης, γ) ότι θα πρέπει κατά τη διαδικασία

της θέσπισης των «ελάχιστων κανόνων» να λαμβάνονται υπόψη οι διαφορές μεταξύ των νομικών συστημάτων και των παραδόσεων των κρατών-μελών, χωρίς να τελευταία να εμποδίζονται να διατηρήσουν ή να εισάγουν υψηλότερο επίπεδο προστασίας των προσώπων¹³⁹.

Το θετικό αυτής της ρύθμισης είναι ότι εξασφαλίζεται μία βάση εναρμονισμένων ρυθμίσεων των κρατών-μελών στο ποινικό δικονομικό πεδίο, η οποία καθιστά εφικτή την εύρυθμη λειτουργία της αμοιβαίας αναγνώρισης. Το αρνητικό όμως στοιχείο έγκειται στο ότι η συγκεκριμένη ρύθμιση επιφυλάσσει και κινδύνους, οι οποίοι συνίστανται στη υιοθέτηση «ελάχιστων κανόνων» προκειμένου να διευκολυνθεί η λειτουργία της αμοιβαίας αναγνώρισης, με συνέπεια οι ελάχιστοι αυτοί κανόνες να μην μπορούν να συνεισφέρουν στη στήριξη κοινών ευρωπαϊκών δικονομικών αρχών και ταυτόχρονα να δημιουργείται το παράδοξο ένα κράτος-μέλος να έχει δικονομικούς κανόνες δύο επιπέδων, ενός ελάχιστου για λόγους αμοιβαίας αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων και διαταγών και ενός υψηλότερου επιπέδου προστασίας για εσωτερική χρήση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, πέρα από την πολυπλοκότητα που δημιουργεί, τη συρρίκνωση και όχι τη διεύρυνση της αναγνώρισης των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των πολιτών, προκειμένου να εξασφαλίσει η εκάστοτε εξουσία κράτους-μέλους αποτελεσματικότερη δράση, αφού οι «ελάχιστοι κανόνες» του ευρωπαϊκού επιπέδου εξουσίας, οι οποίοι περιλαμβάνουν μικρότερο δείκτη προστασίας θα υπερισχύσουν έναντι των ποινικών δικονομικών κανόνων υψηλότερου

¹³⁹ Μουζάκης Δ., *Το Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 127-130.

επιπέδου προστασίας. Επίσης, με την ανωτέρω ρύθμιση, της θέσπισης ελάχιστων κανόνων από τα αρμόδια όργανα της ΕΕ δεν επιτυγχάνεται μια αυξημένη και αναγκαία προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και εφαρμογή των θεμελιωδών αρχών του ποινικού δικονομικού δικαίου, ενώ θα έπρεπε οι ευρωπαϊκές δικονομικές ρυθμίσεις να αναδειχθούν ως «Χάρτης των ελεύθερων ανθρώπων» και έτσι να επιτευχθεί η εναρμόνιση των δικονομικών κανόνων των κρατών-μελών και η αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών. Επομένως, όριο της εφαρμογής της αρχής αυτής πρέπει να αποτελεί ο αυστηρός σεβασμός των αρχών του ποινικού δικονομικού δικαίου και των θεμελιωδών δικαιωμάτων, που εγγυάται και η Συνθήκη της Λισαβόνας¹⁴⁰.

¹⁴⁰ Καϊάφα-Γμπάντι Μ., *Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο και Συνθήκη της Λισαβώνας*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2011, σελ. 43-45.

Ε. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ: Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΡΧΗ (ΑΡΘΡ. 86 ΣΛΕΕ)

1) Φύση Εισαγγελικού Θεσμού

Ο εισαγγελικός θεσμός εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα επί αντιβασιλείας του Λουδοβίκου Φον Μάουερ. Συντάχθηκε ΠΚ, ο οποίος κυρώθηκε στις 30-12-1833 και άρχισε να ισχύει από τις 19-4-1834 με την ονομασία «Ελληνικός Ποινικός Νόμος». Επίσης, ο θεσμός αυτός εισήχθη με τον Οργανισμό Δικαστηρίων του 1834 και την Ποινική Δικονομία του ίδιου έτους. Η νομοθεσία της αντιβασιλείας βασίστηκε στις αρχές της Γαλλικής Επανάστασης και του Γαλλικού διαφωτισμού («Κανένα έγκλημα καμία ποινή χωρίς νόμο» / «nullum crimen nulla poena sine lege»¹⁴¹). Όμως ο εισαγγελικός θεσμός της περιόδου αυτής εμφάνιζε προβλήματα, αφού ήταν ενταγμένος στην εκτελεστική εξουσία, με αποτέλεσμα ο εισαγγελέας να ταυτιστεί κατά καιρούς με αυτήν και για να εξαιρεθεί η σχετική αντίληψη απαιτήθηκαν αρκετά χρόνια καθώς και συνταγματικές και νομοθετικές ρυθμίσεις. Η ανωτέρω θεσμική ρύθμιση άλλαξε με την εισαγωγή του νέου ΚΠΔ του 1951 και από την αναθεώρηση του Συντάγματος το 1975 και την ψήφιση κατά το έτος 1988, του ισχύοντος Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργιών¹⁴².

¹⁴¹ Ανδρουλάκης Ν., *Ποινικό Δίκαιο – Γενικό μέρος – Θεωρία για το έγκλημα*, Αθήνα, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, 2000, σελ. 93 επ.

¹⁴² Μπρακουμάτσος Π., *Σχέση Εισαγγελίας – Αστυνομίας*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 1, 2014, σελ. 54-58.

Οι εισαγγελείς εντάσσονται στη δικαστική εξουσία και λειτουργία της πολιτείας και είναι πλήρως εξομοιωμένοι προς τους δικαστές από την πλευρά διασφάλισης της προσωπικής και λειτουργικής τους ανεξαρτησίας. Η διαφορά τους έγκειται στον τρόπο λειτουργίας τους, οι εισαγγελείς συμμετέχουν κατά τον τρόπο που ορίζει ο νόμος στη δικαιοδοτική λειτουργία της Πολιτείας¹⁴³, ενώ οι δικαστές δικαιοδοτούν. Επίσης, ο εισαγγελέας λειτουργεί ως ένα αμερόληπτο όργανο της δικαιοσύνης που συνεπικουρεί τον δικαστή στη διάγνωση της αλήθειας και στην απονομή δικαίου. Μετά την κίνηση της δίωξης ο εισαγγελέας παρέχει τον αναγκαίο αντίλογο στην υπεράσπιση, λόγω της υπόστασης του κατηγορητικού συστήματος, αλλά ταυτόχρονα αναζητά και στοιχεία που ελαφρύνουν τη θέση του κατηγορούμενου¹⁴⁴. Κατά το άρθρο 24 του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών, η εισαγγελία είναι δικαστική αρχή ανεξάρτητη από τα δικαστήρια και την εκτελεστική εξουσία, ο χαρακτηρισμός δε του εισαγγελέα ως δικαστικού λειτουργού γίνεται στα άρθρα 87 παρ. 3, 88 παρ. 5, 6, 90 παρ. 1, 2, 3, 91 παρ. 1 του Συντάγματος και έχει ως αποστολή την τήρηση της νομιμότητας, την προστασία του κοινωνικού συνόλου και τη διαφύλαξη των κανόνων της δημόσιας τάξης, γι' αυτό ασκεί την ποινική δίωξη στο όνομα της πολιτείας (άρθρ. 27 ΚΠΔ). Περαιτέρω ο εισαγγελέας είναι λειτουργικά απαραίτητος για την απονομή της δικαιοσύνης και δρα ως αμερόληπτο όργανο αυτής, χωρίς να απονέμει ο ίδιος δικαιοσύνη, αφού το έργο αυτό έχει ανατεθεί ρητά με το άρθρ. 87 παρ. του Συντάγματος στα συγκροτούμενα από

¹⁴³ Δημόπουλος Π., *Η ανεξαρτησία των Εισαγγελέων σε σχέση με την εκτελεστική εξουσία, τα Δικαστήρια και την Αστυνομία*, Ποινικά Χρονικά, ΜΘ', σελ. 91.

¹⁴⁴ Ανδρουλάκης Ν., *Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης*, Αθήνα - Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1994, σελ. 61-62.

τακτικούς δικαστές δικαστήρια, αλλά φροντίζει για τη σωστότερη απονομή της δικαιοσύνης¹⁴⁵.

Σύμφωνα με τη διάταξη του αρθρ. 24 παρ. 4 εδ. α' του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργιών, οι εισαγγελικοί λειτουργοί συνδέονται με σχέση ιεραρχικής εξάρτησης, με προϊστάμενο όλων τον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου. Ο εισαγγελέας οφείλει να εκτελεί τις παραγγελίες των προϊσταμένων του, χωρίς να αναιρείται η λειτουργική ανεξαρτησία του, δηλαδή αφενός μεν έχει την υποχρέωση να εκτελέσει εντολή προϊσταμένου του ή του ιεραρχικά ανώτερου του εισαγγελέα, αφετέρου δε κατά τη διατύπωση της πρότασής του στο δικαστήριο ή το δικαστικό συμβούλιο ή τον ανακριτή υπακούει μόνο στη συνείδησή του και το νόμο, χωρίς να δεσμεύεται από την άποψη του προϊσταμένου του ή του ανώτερου του εισαγγελέα¹⁴⁶.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το έτος 1995 δημιουργήθηκε το «Δίκτυο της Λισαβόνας», το οποίο είχε ως στόχο τη βελτίωση των διάφορων εκπαιδευτικών συστημάτων, την εξασφάλιση της λειτουργίας μιας ικανής, ανεξάρτητης και αμερόληπτης δικαιοσύνης και την ανάπτυξη και ενδυνάμωση της συνεργασίας στην Ευρώπη στο πεδίο της εκπαίδευσης των δικαστών και των εισαγγελέων, με την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών¹⁴⁷.

¹⁴⁵ Καρράς Αρ., *Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2006, σελ. 186.

¹⁴⁶ Μπρακουμάτσος Π., *Σχέση Εισαγγελίας – Αστυνομίας*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 1, 2014, σελ. 54-58.

¹⁴⁷ Φαρσεδάκης Ι., *Η εφαρμογή στην Ευρωπαϊκή Ένωση των Αρχών και Κανόνων του ΟΗΕ για την Πρόληψη του Εγκλήματος και την Ποινική Δικαιοσύνη κατά την εκπαίδευση των δικαστών*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 8-9, 2003, σελ. 990-994.

2) «Σύμβαση PIF» (1995) και «Corpus Juris Penalys Europaei» (1997) για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ

Η ευρωπαϊκή – κοινοτική βαθμίδα εξουσίας, λόγω της μη αποτελεσματικής αντιμετώπισης των «κοινοτικών απατών» σε εθνικό επίπεδο, προέβη στην ανάληψη πρωτοβουλιών για άμεση προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΚ, δηλαδή χωρίς τη μεσολάβηση των κρατών-μελών, αρχικά με την Πράξη του Συμβουλίου της 26ης Ιουλίου 1995 για την κατάρτιση της σύμβασης σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Επίσημη Εφημερίδα C 316 της 27.11.1995)¹⁴⁸ και τα συνοδευτικά αυτής πρωτόκολλα, γνωστή ως «Σύμβαση PIF» και στη συνέχεια με τον Κανονισμό 2988/18-12-1995 του Συμβουλίου, ο οποίος αναφερόταν σε ένα γενικό πλαίσιο επιβολής κυρώσεων σε όλους τους τομείς των ευρωπαϊκών πολιτικών όπου παρατηρούνταν προσβολές σε βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ¹⁴⁹.

Η «Σύμβαση PIF» τέθηκε σε ισχύ στις 17 Οκτωβρίου 2002, μαζί με το πρώτο πρωτόκολλό της, το οποίο διατύπωσε τον ορισμό των εννοιών του «υπαλλήλου», της ενεργητικής και παθητικής «δωροδοκίας» και επικεντρώθηκε στην εναρμόνιση των κυρώσεων για τα αδικήματα της δωροδοκίας, καθώς και με το πρωτόκολλο σχετικά με την ερμηνεία της

¹⁴⁸ Πράξη του Συμβουλίου της 26ης Ιουλίου 1995 για την κατάρτιση της σύμβασης σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Επίσημη Εφημερίδα των ΕΚ, αρ. C 316/48, [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995F1127\(03\)&from=EL](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995F1127(03)&from=EL), 28-7-2014.

¹⁴⁹ Νικολόπουλος Γ., *Κράτος, Ποινική εξουσία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Μία Εγκληματολογική προσέγγιση*, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική, 2002, σελ. 106.

σύμβασης από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Πρωτόκολλο ΔΕΚ), με το οποίο τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να ζητούν από το Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων την ερμηνεία διατάξεων της σύμβασης σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΚ και των πρωτοκόλλων της, με την έκδοση σχετικών προδικαστικών αποφάσεων¹⁵⁰. Περαιτέρω, το δεύτερο πρωτόκολλο της Σύμβασης, που τέθηκε σε ισχύ στις 19 Μαΐου 2009, διευρύνει την ποινικοποίηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και αναφέρεται στην ευθύνη των νομικών προσώπων, την κατάσχεση και τη συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ και της Επιτροπής με σκοπό την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ¹⁵¹. Με τη «Σύμβαση PIF» επιδιώχθηκε μια εναρμονισμένη και ομοιόμορφη τυποποίηση αξιόποινων συμπεριφορών που πλήττουν τον κοινοτικό προϋπολογισμό¹⁵², όπως αυτό προκύπτει και από το άρθρ. 1 παρ. 2 της Σύμβασης κατά το οποίο: «...*Με την επιφύλαξη του άρθρου 2 παρ. 2 κάθε κράτος-μέλος λαμβάνει τα αναγκαία και κατάλληλα μέτρα για την μεταφορά των διατάξεων της παρ. 1 στο εσωτερικό ποινικό δίκαιο κατά τέτοιο τρόπο, ώστε οι αναφερόμενες σ' αυτές συμπεριφορές να χαρακτηρίζονται εγκλήματα...*». Επίσης, στο ανωτέρω άρθρο αναφέρεται ένας ενιαίος ορισμός της «απάτης» τόσο σε βάρος των εσόδων όσο και των δαπανών του κοινοτικού προϋπολογισμού και καθιερώνεται η δυνατότητα

¹⁵⁰ Τσόλκα Ο., *Απάτη σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: Άρθρο τέταρτο του νόμου 2803/2000*, Ποινικά Χρονικά, τευχ. ΝΑ, 2001, σελ. 750-758.

¹⁵¹ Ευρωπαϊκή Ένωση, *Σύμβαση για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΚ*, http://europa.eu/legislation_summaries/fight_against_fraud/protecting_european_communitys_financial_interests/l33019_el.htm, 15-10-2014.

¹⁵² Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., *Προβληματικές της σύγχρονης νομολογίας του Αρείου Πάγου στον χώρο του ουσιαστικού ποινικού δικαίου*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 11, 2003, σελ. 1255-1276.

ποινικής ευθύνης των διευθυντών επιχειρήσεων και των φυσικών προσώπων που έχουν εξουσία λήψης αποφάσεων¹⁵³.

Η Ελλάδα κύρωσε τη «Σύμβαση PIF» με το νόμο 2803/2000¹⁵⁴, με τον οποίο θέσπισε νέες διατάξεις που τυποποιούν συμπεριφορές που βλάπτουν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ υπό τον τίτλο «απάτη κατά των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ», συμμορφούμενη απόλυτα με την ανωτέρω Σύμβαση και ως εκ τούτου από το έτος 2000 η Ελλάδα διαθέτει αυτοτελείς διατάξεις για την απάτη σε βάρος της ΕΕ, την κατάρτιση πλαστών εγγράφων μέσω των οποίων τελείται πολλές φορές η απάτη, τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την ποινική ευθύνη των διευθυντικών στελεχών επιχειρήσεων που εμπλέκονται στα αδικήματα αυτά¹⁵⁵. Περαιτέρω, ο ανωτέρω νόμος θέσπισε τρεις περιπτώσεις προσβολής των πόρων του γενικού προϋπολογισμού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των προϋπολογισμών, των οποίων η διαχείριση ασκείται από τις Κοινότητες ή για λογαριασμό τους και συγκεκριμένα την αχρεώστητο είσπραξη, την αχρεώστητο παρακράτηση και την παράνομη ελάττωση¹⁵⁶. Τέλος, ο νόμος αυτός εξομοίωσε τους κοινοτικούς υπαλλήλους και τους υπαλλήλους άλλων κρατών-μελών της ΕΕ με τους εθνικούς υπαλλήλους καθόσον αφορά στα αδικήματα δωροδοκίας, οι πράξεις των οποίων για να είναι αξιόποινες πρέπει

¹⁵³ Τσόλκα Ο., Απάτη σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: Άρθρο τέταρτο του νόμου 2803/2000, Ποινικά Χρονικά, τευχ. ΝΑ, 2001, σελ. 750-758.

¹⁵⁴ Νόμος 2803/2000, <http://old.law.uoa.gr/crime-research/koinotikiapati.pdf>, 17-10-2014.

¹⁵⁵ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Προβληματικές της σύγχρονης νομολογίας του Αρείου Πάγου στον χώρο του ουσιαστικού ποινικού δικαίου, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 11, 2003, σελ. 1255-1276.

¹⁵⁶ Τσόλκα Ο., Απάτη σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: Άρθρο τέταρτο του νόμου 2803/2000, Ποινικά Χρονικά, τευχ. ΝΑ, 2001, σελ. 750-758.

να ζημιώνουν ή να μπορούν να ζημιώνουν τα οικονομικά συμφέροντα της Κοινότητας¹⁵⁷.

Επίσης, προς το σκοπό της άμεσης προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, το έτος 1997, στα πλαίσια προγράμματος χρηματοδοτούμενου από την Επιτροπή, το οποίο αφορούσε την καταπολέμηση της εγκληματικότητας που απειλεί τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ¹⁵⁸, εκδόθηκε από μία ομάδα εμπειρογνομώνων και συγκεκριμένα οκτώ (8) ακαδημαϊκών νομικών, στους οποίους συμπεριλαμβανόταν ο Καθηγητής Δ. Σπινέλλης και η M. Delmas-Marty¹⁵⁹, ένα σχέδιο «Κοινού Ευρωπαϊκού Κώδικα» («Corpus Juris Penalys Europaei»), που βασιζόταν στον πρώην πρώτο πυλώνα και συγκεκριμένα στο άρθρο 280 παρ. 4 ΣΕΚ και απετέλεσε μία ακόμη προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εισαγωγή του ποινικού δικαίου στη ΣΕΚ¹⁶⁰.

Η ανωτέρω ομάδα εμπειρογνομώνων εντόπισε δύο μεγάλα εμπόδια στην απόδοση δικαιοσύνης στις περιπτώσεις της εγκληματικότητας σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Το πρώτο εμπόδιο συνίστατο στο ότι

¹⁵⁷ Ανδρουλάκης Ι., Το παγκόσμιο νομικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση της διαφθοράς, <https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=21&cad=rja&uact=8&ved=0CB4QFjAAOBQ&url=http%3A%2F%2Fwww.hcba.gr%2Fattachments%2Farticle%2F160%2F%25CE%2591%25CE%259D%25CE%2594%25CE%25A1%25CE%259F%25CE%25A5%25CE%259B%25CE%2591%25CE%259A%25CE%2597%25CE%25A3%2520%25CE%2595%25CE%2599%25CE%25A3%25CE%2597%25CE%2593%25CE%2597%25CE%25A3%25CE%2597.doc&ei=sdvHVM21D4LWOrODgNgJ&usg=AFQjCNGc5UmG1QoKuvLWFb-XmQQDsehuw&sig2=mnB1L2roQ0N1eVZEJxkdQQ&bvm=bv.84607526,d.ZWU>, 17-10-2014.

¹⁵⁸ Delmas-Marty M. & Vervaele J.A.E., *The implementation of the Corpus Juris in the Member States vol. 1, Guest Editorial: Combating Fraud – Necessity, Legitimacy, and Feasibility of the Corpus Juris*, Oxford, Antwerp, 2000, p. 247-256.

¹⁵⁹ House of Lords European Union Committee, *Strengthening OLAF: The European Anti-Fraud Office HL 139, 24th Report of Session 2003-04*, Great Britain, TSO (The Stationery Office), 2004, p. 34.

¹⁶⁰ Husabø E. & Strandbakken A., *Harmonization of Criminal Law in Europe*, Oxford, Intersentia Antwerpen, 2005, p. 104.

οι εθνικές αρχές απονομής ποινικής δικαιοσύνης των κρατών-μελών είναι αρμόδιες να ασκήσουν ποινικές διώξεις βάσει των εθνικών τους νομοθεσιών, μόνο στις περιπτώσεις που το έγκλημα συνέβη στη χώρα τους. Το δεύτερο εμπόδιο αφορούσε τις μεγάλες διαφορές μεταξύ των εθνικών νομικών συστημάτων των κρατών-μελών, οι οποίες επεκτείνονταν από τον ορισμό των αξιόποινων πράξεων, στους κανόνες της ποινικής διαδικασίας και στις ποινικές κυρώσεις, με αποτέλεσμα να καθίσταται δυσχερέστατη η ποινική δίωξη των δραστών των «κοινοτικών απατών» σε όλα τα κράτη-μέλη και να παραμένουν ατιμώρητοι. Κατά τους εμπειρογνώμονες που εξέδωσαν το Corpus Juris τρία στοιχεία είναι απαραίτητα προκειμένου να επιτευχθεί η υπερκέραση των ανωτέρω εμποδίων¹⁶¹:

- Η εξομοίωση (assimilation): Τα κράτη-μέλη θα πρέπει να μεριμνούν για την αποτελεσματική εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου και να θεσπίσουν νόμους για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, μέσω της εξομοίωσης των εθνικών και ευρωπαϊκών/κοινοτικών οικονομικών συμφερόντων, η οποία περιλαμβανόταν στις προϋπάρχουσες Συνθήκες του Μάαστριχτ (αρθρ. 209^A παρ. 1) και του Άμστερνταμ (αρθρ. 208 παρ. 2)¹⁶². Οι Συνθήκες αυτές απαιτούσαν από

¹⁶¹ Euromove (European Movement), *Corpus Juris – A Criminal Law System for the EU?*, <http://www.euromove.org.uk/index.php?id=13934>, 26-8-2014.

¹⁶² Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, *Νομολογία του Δικαστηρίου, υπόθεση 68/1988, Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας*, <http://curia.europa.eu/juris/fiche.jsf?id=C%3B68%3B88%3BRD%3B1%3BP%3B1%3BC1988%2F0068%2FJ&pro=&lgrec=el&nat=EL%252Cor&oqp=&lg=&dates=%2524type%253Dpro%2524mode%253DfromTo%2524from%253D1989.09.20%2524to%253D1989.09.21&language=el&jur=C%2CT%2CF&cit=none%252CC%252CJ%252CR%252C2008E%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Cfalse%252Cfalse&num=68%252F88&td=%3BALL&pcs=Oor&avg=&mat=or&etat=clot&jge=&for=&cid=38648>, 10-10-2014.

τα κράτη-μέλη να λαμβάνουν τα ίδια μέτρα καταπολέμησης της απάτης κατά των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας με εκείνα που λαμβάνουν για την καταπολέμηση της απάτης κατά των ίδιων οικονομικών συμφερόντων¹⁶³.

- Η συνεργασία (co-operation): Τα κράτη-μέλη θα πρέπει να συνεργαστούν μεταξύ τους και με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να αντιμετωπίσουν αυτό το είδος της διασυνοριακής εγκληματικότητας με τη χρήση των διαφόρων μέσων συνεργασίας που θεσπίστηκαν από την ΕΕ και άλλους οργανισμούς, όπως η Europol, καθώς και με τη σύνταξη διεθνών κειμένων (συμβάσεων, πρωτοκόλλων κ.λπ.).
- Η εναρμόνιση (harmonisation): Τα κράτη-μέλη θα πρέπει να υιοθετήσουν παρόμοια νομικά μέτρα, δηλαδή να υπάρχει ένας κοινός ορισμός των αδικημάτων και των κανόνων της ποινικής διαδικασίας, προκειμένου να μειωθούν οι σοβαρότερες διαφορές ανάμεσα στους εθνικούς κανόνες δικαίου και να δημιουργηθεί ένας ενιαίος νομικός χώρος για τα αδικήματα σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ειδικότερα, το ανωτέρω σχέδιο Corpus Juris πρότεινε την εισαγωγή ενός νέου ευρωπαϊκού ποινικού κώδικα για τον εντοπισμό, την έρευνα και τη δίωξη εγκλημάτων κατά των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και ουσιαστικά επρόκειτο για μία προσπάθεια ενοποίησης, παρά εναρμόνισης των ορισμών των αξιόποινων πράξεων, καθώς και μέρους των δικονομικών

¹⁶³ Νικολόπουλος Γ., *Κράτος, Ποινική εξουσία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Μία Εγκληματολογική προσέγγιση*, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική, 2002, σελ. 101.

κανόνων, προκειμένου να επιτευχθεί αποτελεσματικότητα των πολιτικών της ΕΕ και να αποφευχθούν οι διικονομικές διαφορές των κρατών-μελών¹⁶⁴. Το Corpus Juris αφορούσε αποκλειστικά την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ στην εδαφική της επικράτεια, η οποία για τις ανάγκες της ανακρίσεως, διώξεως, εκδικάσεως και εκτελέσεως καταδικαστικών αποφάσεων συγκροτεί έναν «ενιαίο δικαστικό χώρο» (άρθρ. 18 παρ. 1 Corpus Juris). Για το σκοπό αυτό προτείνεται από το Corpus Juris η ίδρυση μιας «Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής» στις Βρυξέλλες, η οποία θα εκπροσωπείται σε κάθε κράτος-μέλος από τις αντίστοιχες αρχές του. Οι βασικές αρχές της κοινής ποινικής παράδοσης των κρατών-μελών όπου βασίζεται το Corpus Juris είναι η αρχή της νομιμότητας των ποινών και των εγκλημάτων, της ενοχής ως θεμελίου της ποινικής ευθύνης, της αναλογικότητας των ποινών¹⁶⁵, της ευρωπαϊκής εδαφικότητας (η πραγματοποίηση της οποίας προϋποθέτει τη δημιουργία μιας ΕΕΑ αποκεντρωμένης, αλλά με ίδιες εξουσίες σε όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ), της δικαστικής εγγύησης, της κατ' αντιδικία διεξαγωγής της δίκης και της επικουρικής εφαρμογής του εθνικού δικαίου σε σχέση με το Corpus Juris¹⁶⁶.

Περαιτέρω, το Corpus Juris περιλαμβάνει 35 άρθρα εκ των οποίων τα άρθρα 1 έως 17 αφορούν διατάξεις ουσιαστικού δικαίου και τα άρθρα 18 έως 35 διατάξεις δικονομικού ποινικού δικαίου. Η σημαντικότητα του ανωτέρω

¹⁶⁴ Spencer J. R., *The Corpus Juris project and the fight against budgetary fraud*, Cambridge yearbook of European legal studies, Vol. 1, 1998, p. 77-106.

¹⁶⁵ Νικολόπουλος Γ., Κράτος, Ποινική εξουσία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Μία Εγκληματολογική προσέγγιση, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική, 2002, σελ. 108.

¹⁶⁶ Delmas-Marty M., *Προς ένα ευρωπαϊκό δικαστικό χώρο: corpus juris ποινικών διατάξεων για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, επιμ.- εισαγ.- μτφρ. από τα γαλλικά Συκιώτου-Ανδρουλάκη Αθ., Αθήνα, 1999, σελ. 91.

σχεδίου ενοποίησης των ποινικών κανόνων στα κράτη-μέλη σχετικά με την καταπολέμηση των απατών σε βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ, έγκειται στο ότι αναφέρεται σε ένα ποιοτικά διαφορετικό βήμα για την προάσπιση των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ με τη μορφή ενός ενιαίου κειμένου ποινικών διατάξεων, καθώς και ότι για πρώτη φορά αποδίδεται το στίγμα της αντίληψης της ΕΕ σε κεντρικά ζητήματα που αφορούν την ποινική καταστολή στον ευρωπαϊκό χώρο¹⁶⁷. Με το Corpus Juris επιδιώκεται η άσκηση πολιτικής για την άμεση προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, αφού οι διαδικασίες ελέγχου, στις οποίες περιλαμβάνονται η θέσπιση κανόνων δικαίου και η αντίδραση στην παραβασή τους, εντάσσονται στο ίδιο επίπεδο, το υπερκρατικό, σε αντίθεση με τις πολιτικές της έμμεσης προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, που βασίζονται στον επιμερισμό των διαδικασιών της πρωτογενούς ποινικοποίησης, της δευτερογενούς ποινικοποίησης και της εγκληματογένεσης μεταξύ εθνικού και υπερεθνικού – ευρωπαϊκού επιπέδου εξουσίας. Σύμφωνα με το σχέδιο του Corpus Juris η Κοινότητα προβλέπει και ορίζει σε ποινικό επίπεδο το έγκλημα και την ποινή και η ποινική δίωξη ασκείται από δικό της κατασταλτικό φορέα, την ΕΕΑ. Επομένως, μετατοπίζεται το πεδίο λήψης αποφάσεων σε ποινικά θέματα και συγκεκριμένα σε ζητήματα προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, από τις εθνικές αρχές των κρατών-μελών στην εξουσία της Ένωσης¹⁶⁸. Με βάση το Corpus Juris το παραδοσιακό εθνοκρατικό πλαίσιο όπου διεξάγονται οι αλληλοδράσεις ανάμεσα στις διαδικασίες πρωτογενούς

¹⁶⁷ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., *Corpus Juris και τυποποίηση του ποινικού φαινομένου στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Υπεράσπιση, τευχ. 3, 1999, σελ. 621.

¹⁶⁸ Νικολόπουλος Γ., Κράτος, Ποινική εξουσία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Μία Εγκληματολογική προσέγγιση, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική, 2002, σελ. 110.

ποινικοποίησης, δευτερογενούς ποινικοποίησης και εγκληματογένεσης έχει διευρυνθεί, καθώς περιλαμβάνει φορείς και δομές που προέρχονται από την ευρωπαϊκή βαθμίδα εξουσίας.

Σχετικά με την πρόταση του Corpus Juris για τη δημιουργία της ΕΕΑ, το καθεστώς, η σύνθεση, οι αρμοδιότητες, ο τρόπος λειτουργίας της και οι σχετικές ποινικές διαδικασίες που ακολουθούνται, προβλέπονται από τα άρθρα 18 έως 35 του σχεδίου αυτού¹⁶⁹. Ειδικότερα, η ΕΕΑ αποτελεί αρχή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αρμόδια για την αναζήτηση, την δίωξη, την παραπομπή στο ακροατήριο, την έναρξη της ποινικής δίωξης ενώπιον των δικαστηρίων και για την εκτέλεση των αποφάσεων που αφορούν στα εγκλήματα τα οποία προσδιορίζονται στα άρθρα 1 έως 8 του σχεδίου Corpus Juris. Τα εγκλήματα αυτά είναι η απάτη σε βάρος του κοινοτικού προϋπολογισμού, η απάτη σχετικά με τη σύναψη συμβάσεων, η εκ μέρους ευρωπαϊκών ή εθνικών υπαλλήλων: α) δωροδοκία, β) απιστία σχετική με την υπηρεσία, γ) υπεξαίρεση στην υπηρεσία, δ) η παραβίαση υπηρεσιακού απορρήτου, η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα και αποδοχή προϊόντων εγκλήματος, καθώς και η σύσταση και συμμορία σε βάρος του κοινοτικού προϋπολογισμού. Η ΕΕΑ είναι ανεξάρτητη τόσο έναντι των εθνικών αρχών, όσο και έναντι των κοινοτικών οργάνων. Αποτελείται από έναν Ευρωπαίο Γενικό Εισαγγελέα οι υπηρεσίες του οποίου είναι εγκατεστημένες στις Βρυξέλλες και από Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς, των οποίων οι υπηρεσίες είναι εγκατεστημένες στην

¹⁶⁹ Delmas-Marty M., *Προς ένα ευρωπαϊκό δικαστικό χώρο: corpus juris ποινικών διατάξεων για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, επιμ.- εισαγ.- μτφρ. από τα γαλλικά Συκιώτου-Ανδρουλάκη Αθ., Αθήνα, 1999, σελ. 173-195.

πρωτεύουσα κάθε Κράτους μέλους, ή σε κάθε πόλη, όπου εδρεύει το κατ' άρθρο 26 αρμόδιο δικαστήριο¹⁷⁰. Η ΕΕΑ μπορεί να ασκήσει τα ανακριτικά της καθήκοντα σε όλο το ευρωπαϊκό έδαφος. Πρόκειται δηλαδή, για μια ΕΕΑ ευρύτατα αποκεντρωμένη, αλλά ενδεδυμένη με όμοιες εξουσίες σε όλες τις χώρες της Ένωσης. Κατά την προδικασία, η τήρηση της δικαστικής εγγύησης ασκείται από ένα δικαστή ανεξάρτητο και αμερόληπτο, αποκαλούμενο «δικαστή των ατομικών ελευθεριών», ο οποίος υποδεικνύεται από κάθε κράτος-μέλος από το δικαστήριό του. Οι εισαγγελικές αρχές των κρατών-μελών έχουν την υποχρέωση παροχής κάθε αναγκαίας συνδρομής προς την ΕΕΑ.

Εν τέλει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποδέχθηκε το Corpus Juris με Ψήφισμά του το 1999, ενέκρινε τη σύσταση της ΕΕΑ και πρότεινε ότι το σχέδιο αυτό θα μπορούσε να λειτουργήσει ως «μοντέλο για τις μελλοντικές εξελίξεις» στην ΕΕ στο χώρο του ποινικού δικαίου και της καθιέρωσής του σε ολόκληρη την επικράτεια της Ένωσης. Παρόλα αυτά το πρόγραμμα του Corpus Juris δεν ενσωματώθηκε στην έννομη τάξη της ΕΕ, αν και επηρέασε ως ένα βαθμό τα μέτρα που υιοθετήθηκαν στη συνέχεια στον τομέα αυτό, όπως επίσης και τις διαπραγματεύσεις για τη Συνθήκη της Λισαβόνας, με την οποία θεσπίστηκε η ΕΕΑ¹⁷¹.

¹⁷⁰ Spencer J. R., *The Corpus Juris project and the fight against budgetary fraud*, Cambridge yearbook of European legal studies, Vol. 1, 1998, p. 86.

¹⁷¹ Καρανικόλας Σπ., *Η επίδραση του ευρωπαϊκού ποινικού δικαίου στην ελληνική ποινική έννομη τάξη*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 137-138.

3) «Πράσινη Βίβλος» της Επιτροπής της 11-12-2001 για την ποινική προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής

Η «Πράσινη Βίβλος» είναι ένα κείμενο που υπέβαλε η Επιτροπή στις 11-12-2001(COM(2001) 715)¹⁷² ως βοηθητικό μέσο διαβούλευσης, ώστε να συμβάλλει στην κατανόηση και την προώθηση μιας πρότασης σχετικά με τη δημιουργία και λειτουργία της ΕΕΑ για την ποινική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Η πρόταση αυτή της Επιτροπής στηρίζεται στην επιστημονική προσπάθεια των ανωτέρω εμπειρογνομόνων νομικών που συνέταξαν το σχέδιο Corpus Juris, το οποίο αφορούσε την καταπολέμηση της εγκληματικότητας που απειλεί τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ, καθώς και στις συγκριτικές μελέτες που αφορούσαν τις επιπτώσεις που θα μπορούσε να έχει μια εισαγγελική αρχή σε ευρωπαϊκό επίπεδο στα εθνικά συστήματα ποινικών διώξεων των κρατών-μελών¹⁷³. Επίσης, η ΕΕΑ στην οποία αναφέρεται και η πρόταση της Επιτροπής οργανώνεται στα πλαίσια ενός δομημένου υπερκρατικού μορφώματος και αφορά την προστασία ίδιων εννόμων αγαθών, δηλαδή τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ. Ειδικά νομικά εργαλεία προβλέπονται για την ενεργοποίηση του υπερκρατικού αυτού μορφώματος σχετικά με την ποινική καταστολή (αρθρ.

¹⁷² Commission of the European Communities, *GREEN PAPER on criminal-law protection of the financial interests of the Community and the establishment of a European Prosecutor*, COM (2001) 715 final, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0715:FIN:EN:PDF>, 26-8-2014.

¹⁷³ Καϊάφα-Γμπάντι Μ., *Το ποινικό Δίκαιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Σημαντικές όψεις και προοπτικές εξέλιξης*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2003, σελ. 107.

34 ΣΕΕ) και υπάρχουν ίδια όργανα για την αποτελεσματικότητα της τελευταίας, όπως η Eurpol¹⁷⁴.

Με το Πράσινο Βιβλίο απέκτησε υπόσταση η εισήγηση της Επιτροπής στη σύνοδο κορυφής της Νίκαιας, στην οποία περιλαμβανόταν η πρότασή της να περιληφθεί στη ΣΕΚ η σύσταση ΕΕΑ (νέο άρθρο 280Α της Συνθήκης ΕΚ), υπεύθυνης για την ποινική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας. Κατά την άποψη της Επιτροπής, η ΣΕΚ και συγκεκριμένα το νέο άρθρο 280Α της ΣΕΚ, δηλαδή το πρωτογενές δίκαιο, έπρεπε να προβλέπει τα βασικά χαρακτηριστικά της ΕΕΑ και συγκεκριμένα να ρυθμίζει μόνο σχετικά με την ανάληψη και παύση των καθηκόντων του Ευρωπαίου Εισαγγελέα, το διορισμό του, την ανεξαρτησία του και τις αρμοδιότητές του, ενώ το καθεστώς και ο τρόπος λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής, θέματα κανόνων ουσιαστικού ποινικού δικαίου σχετικά με τα εγκλήματα κατά των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, καθώς και θέματα δικονομικού ποινικού δικαίου σχετικά με τον δικαστικό έλεγχο του Ευρωπαίου Εισαγγελέα κατά την άσκηση των καθηκόντων του έπρεπε να ρυθμίζονται από το παράγωγο δίκαιο¹⁷⁵. Το Πράσινο Βιβλίο πραγματεύεται το νομικό καθεστώς και την οργάνωση της ΕΕΑ, τις αξιόποινες πράξεις, τα σχετικά δικονομικά ζητήματα, το δικαστικό έλεγχο των πράξεών της, θα αποτελεί δε αυτή ανεξάρτητη δικαστική αρχή και η αποστολή της θα είναι η διαπίστωση και η ποινική δίωξη αδικημάτων που στρέφονται κατά των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ,

¹⁷⁴ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., *Η πρόταση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής και το σχεδιασμό των εγκλημάτων κατά των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας στα πλαίσια του Α' Πυλώνα – Διάλογος με την Πράσινη Βίβλο*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 5, 2002, σελ. 563-571.

¹⁷⁵ Παπαθανασόπουλος Ευστρ., *Πρωτοβουλίες υπό εξέλιξη στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικά θέματα- Ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 10, 2003, σελ. 1131-1134.

όπως η απάτη, η διαφθορά, το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, σε ολόκληρη την επικράτεια της Ευρώπης. Επίσης, η αρχή αυτή θα απαγγέλλει κατηγορίες ενώπιον των αρμοδίων εθνικών δικαστηρίων. Όμως, η εκδίκαση των υποθέσεων θα παραμείνει στη δικαιοδοσία των εθνικών δικαστηρίων¹⁷⁶.

Κατά την άποψη της Επιτροπής, η ΕΕΑ θα είναι αποκεντρωμένη, δηλαδή θα υπάρχουν εντεταλμένοι της αρχής αυτής σε κάθε κράτος-μέλος. Οι δραστηριότητές της θα ελέγχονται από εθνικά δικαστήρια, ιδίως όσον αφορά την τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών. Επίσης, θα έχει τη δυνατότητα να καταφεύγει σε μέσα τα οποία αναπτύσσονται στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής δικαστικής συνεργασίας (ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης) και θα βασίζεται στην αμοιβαία αναγνώριση όλων των προανακριτικών μέσων (όπως π.χ. η έρευνα και η κατάσχεση). Για τις αξιόποινες πράξεις προτείνεται μια ευέλικτη ελάχιστη εναρμόνιση χωρίς να επιδιώκεται η κατάρτιση ενός αυτόνομου ευρωπαϊκού ποινικού κώδικα¹⁷⁷.

Περαιτέρω, η ΕΕΑ, σύμφωνα με την Πράσινη Βίβλο, θα έχει τις εξής αρμοδιότητες¹⁷⁸:

- Θα έχει την ευθύνη των αποδεικτικών στοιχείων υπέρ ή κατά του κατηγορουμένου, με σκοπό τη λήψη ποινικών μέτρων προστασίας των

¹⁷⁶ Husabø E. & Strandbakken A., *Harmonization of Criminal Law in Europe*, Oxford, Intersentia Antwerpen, 2005, p. 103-106.

¹⁷⁷ Παπαθανασόπουλος Ευστρ., *Πρωτοβουλίες υπό εξέλιξη στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικά θέματα- Ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας, Ποινική Δικαιοσύνη*, τευχ. 10, 2003, σελ. 1131-1134.

¹⁷⁸ Ευρωπαϊκή Ένωση, *Οι δημόσιες διαβουλεύσεις επιβεβαιώνουν την ανάγκη δημιουργίας ευρωπαϊκής εισαγγελικής αρχής στο πλαίσιο της συντακτικής συνέλευσης*, https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&uact=8&ved=0CCoQFjAC&url=http%3A%2F%2Feuropa.eu%2Frapid%2Fpress-release_IP-03-412_el.doc&ei=-N_9U6D2MaWhyAO7qiLQDQ&usg=AFQjCNEHIQGmluxYPwyKySvllWZZCYa_Bw&bvm=bv.74035653,d.bGQ, 27-8-2014.

οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας κατά των υπαιτίων για πράξεις που θεωρούνται παράνομες βάσει κοινώς αποδεκτών ορισμών. Επομένως, θα αναλαμβάνει τη λήψη και το συντονισμό των μέτρων ποινικής δίωξης. Η αρμοδιότητα της ΕΕΑ θα υπερισχύει των αρμοδιοτήτων των εθνικών ποινικών αρχών, αλλά θα συνδυάζεται με αυτές κατά τρόπον ώστε να αποφεύγονται οι αλληλοεπικαλύψεις.

- Με την υποστήριξη των αστυνομικών αρχών, θα αναλαμβάνει τη διεξαγωγή ερευνών στις περιπτώσεις που υπάγονται στην αρμοδιότητά της, ώστε να ενισχυθεί ο δικαστικός έλεγχος των ερευνών που πραγματοποιούνται στο εσωτερικό των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και φορέων.
- Οι ενέργειες που θα πραγματοποιούνται υπό την εποπτεία της ΕΕΑ, στις περιπτώσεις που άπτονται ατομικών ελευθεριών και θεμελιωδών δικαιωμάτων, θα υπάγονται στον έλεγχο εθνικού δικαστή, ο οποίος έχει αναλάβει καθήκοντα του “δικαστή-εγγυητή των ελευθεριών”. Ο έλεγχος αυτός, που θα πραγματοποιείται σε ένα κράτος-μέλος, αλλά θα αναγνωρίζεται σε όλη την Κοινότητα, ώστε να είναι δυνατή η εκτέλεση εγκεκριμένων ενεργειών σε όλα τα κράτη-μέλη και να είναι παραδεκτά τα αποδεικτικά στοιχεία σε αυτά.
- Θα έχει, υπό δικαστικό έλεγχο, την εξουσία να ασκήσει δίωξη κατά των υπαιτίων ενώπιον εθνικών δικαστηρίων.
- Θα ασκεί ποινικές διώξεις στα εθνικά δικαστήρια προς τον σκοπό της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας. Η

Επιτροπή θεωρεί σημαντικό να λαμβάνονται οι δικαστικές αποφάσεις σε εθνικό επίπεδο. Σκοπός δεν είναι η σύσταση ειδικού κοινοτικού δικαστικού οργάνου για τις υποθέσεις αυτές.

Η πρωτοτυπία της πρότασης της Επιτροπής στο Πράσινο Βιβλίο έγκειται στο ότι σέβεται απολύτως τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο πρέπει να ρυθμιστούν μόνο όσα είναι απολύτως απαραίτητα για την λειτουργία της ΕΕΑ. Η πρόταση εντάσσεται απολύτως στην προοπτική της δημιουργίας μιας Ευρώπης ως χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Η Eurojust και η ΕΕΑ για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ θα αλληλοσυμπληρώνονται, θα συνεργάζονται και θα ανταλλάσσουν πληροφορίες, στο πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Η ΕΕΑ θα συγκεντρώνει την διαχείριση της ποινικής δίωξης σε ένα συγκεκριμένο ευρωπαϊκό-κοινοτικό μεν αλλά περιορισμένο πεδίο, ενώ η Eurojust θα δραστηριοποιείται, με όλα τα κλασικά μέσα συνεργασίας, στο ευρύτερο πεδίο της βαριάς εγκληματικότητας¹⁷⁹.

¹⁷⁹ Παπαθανασόπουλος Ευστρ., *Πρωτοβουλίες υπό εξέλιξη στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικά θέματα- Ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας, Ποινική Δικαιοσύνη*, τευχ. 10, 2003, σελ. 1131-1134.

4) Συνθήκη Λισαβόνας (αρθρ. 86 ΣΛΕΕ και 325 ΣΛΕΕ): Δημιουργία σχετικής νομικής βάσης στις Συνθήκες για τη μελλοντική σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής (European Public Prosecutor's Office, EPPO) εκ της Eurojust

Με το άρθρο 325 ΣΛΕΕ η Ένωση και τα κράτη-μέλη της καταπολεμούν την απάτη ή οιαδήποτε άλλη παράνομη δραστηριότητα κατά των οικονομικών συμφερόντων της, λαμβάνοντας μέτρα που θα έχουν αποτρεπτικό χαρακτήρα και θα προσφέρουν αποτελεσματική προστασία στα κράτη-μέλη, καθώς και στα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της. Ειδικότερα, η ΕΕ, εκτός από την συγκαλυμμένα άμεση ποινική νομοθέτηση με Οδηγίες, αποκτά επίσης τη δυνατότητα ρητής άμεσης θέσπισης ποινικών κανόνων με τη μορφή Κανονισμών, που αφορούν πράξεις κατά των δημοσιονομικών εννόμων αγαθών της, αφού στη «συνήθη νομοθετική διαδικασία» περιλαμβάνονται εκτός από Οδηγίες, Αποφάσεις, Συστάσεις, Γνώμες και Κανονισμοί (αρθρ. 288 και 325 ΣΛΕΕ). Επομένως, η καταπολέμηση της κοινοτικής απάτης δύναται να γίνει και με Κανονισμούς, οι οποίοι έχουν άμεση ισχύ στα κράτη-μέλη, και ως εκ τούτου θεσπίζονται ευθέως ποινικοί κανόνες από τον κοινοτικό νομοθέτη στο πεδίο αυτό, χωρίς τη μεσολάβηση των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών-μελών. Έχει υποστηριχθεί ότι την υπερβολική δραστικότητα της συγκεκριμένης εξουσιοδότησης αμβλύνει το γεγονός, ότι

προϋπόθεση για τη λειτουργία της είναι η δημιουργία της ΕΕΑ, για την οποία απαιτείται ομοφωνία κατά τα στη συνέχεια εκτιθέμενα.¹⁸⁰

Περαιτέρω, η νομική βάση για τη σύσταση της ΕΕΑ, η οποία έχει σκοπό την καταπολέμηση των αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, αποτυπώνεται για πρώτη φορά στο άρθρο 86 ΣΛΕΕ, το οποίο αποτελεί σημαντική καινοτομία της Συνθήκης στο πεδίο της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις. Η αρμοδιότητα της αρχής αυτής είναι δυνατόν να επεκταθεί και στην αντιμετώπιση της σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση, ύστερα από ομόφωνη απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου μετά από έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και διαβούλευση με την Επιτροπή (αρθρ. 86 παρ. 4 ΣΛΕΕ). Περαιτέρω, το άρθρο 325 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 280 ΣυνθΕΚ) αφορά την καταπολέμηση της απάτης και οποιασδήποτε άλλης παράνομης δραστηριότητας κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης. Με το νέο αυτό άρθρο απαλείφθηκε το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 4 του παλαιού άρθρου 280 ΣυνθΕΚ, κατά το οποίο: «...τα μέτρα αυτά δεν αφορούν την εφαρμογή του εθνικού ποινικού δικαίου ούτε την απονομή της δικαιοσύνης στα κράτη-μέλη...». Επομένως, με τη Συνθήκη της Λισαβόνας μπορούν τα μέτρα που αφορούν την πρόληψη και την καταπολέμηση της απάτης να έχουν και ποινικό χαρακτήρα. Ως εκ τούτου οι ανωτέρω διατάξεις (αρθρ. 86

¹⁸⁰ Μυλωνόπουλος Χ., *Το Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας, Η ουσιαστική νομιμοποίηση του Ευρωπαϊκού Ποινικού Δικαίου και η σημασία της ποινικής δογματικής για τη διαμόρφωσή του*, Ποινικά Χρονικά, τευχ. ΞΑ, 2011, σελ. 81-92.

ΣΛΕΕ και 325 ΣΛΕΕ) αποτελούν τον πυρήνα ενός γνήσιου ευρωπαϊκού ποινικού δικαίου¹⁸¹.

Όπως ήδη εκτέθηκε, η πρόταση για την ίδρυση της ΕΕΑ περιελήφθη στο Corpus Juris το 1997 και στη συνέχεια στην Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής της 11^{ης} Δεκεμβρίου 2001, στη συνέχεια, δε, με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, που υπογράφηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2007 και τέθηκε σε ισχύ την 1^η Δεκεμβρίου 2009, δεν προβλέφθηκε η σύσταση της αρχής αυτής, αλλά δημιουργήθηκε η σχετική νομική βάση στις Συνθήκες για τη μελλοντική σύστασή της από τη Eurojust. Αξίζει να σημειωθεί ότι η διατύπωση του άρθρου 86 ΣΛΕΕ με τη φράση «εκ της Eurojust», δηλαδή χωρίς να προσδιορίζεται επακριβώς ο τρόπος σύστασης της ΕΕΑ από τη Eurojust, αφήνει διάφορες εναλλακτικές δυνατότητες αναφορικά με τις σχέσεις των οργάνων αυτών. Για να συσταθεί η ΕΕΑ απαιτείται η έκδοση σχετικού Κανονισμού ύστερα από ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου και μετά από έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (άρθρ. 86 παρ. 1 ΣΛΕΕ). Η ανωτέρω προϋπόθεση της ομοφωνίας δυσχεραίνει στην πράξη τη σύσταση της ΕΕΑ, όμως η Συνθήκη παρέχει τη δυνατότητα, εφόσον δεν επιτευχθεί ομοφωνία, ομάδα εννέα (9) τουλάχιστον κρατών-μελών να ζητήσει να παραπεμφθεί το σχετικό σχέδιο Κανονισμού στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και στη συνέχεια σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί συμφωνία, τα εννέα (9) τουλάχιστον κράτη-μέλη να καθιερώσουν ενισχυμένη συνεργασία, κατά το άρθρο 20 παρ. 2 ΣΕΕ. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 86 παρ. 2 ΣΛΕΕ στις αρμοδιότητες της ΕΕΑ συγκαταλέγονται η αναζήτηση, η δίωξη και η παραπομπή ενώπιον της

¹⁸¹ Μουζάκης Δ., *Το Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 138-139.

δικαιοσύνης, ενδεχομένως σε σύνδεση με τη Europol, των δραστών αδικημάτων σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης καθώς και των συνεργών τους, δηλαδή η ΕΕΑ θα ασκεί την ποινική δίωξη των αδικημάτων αυτών ενώπιον των αρμόδιων δικαστηρίων των κρατών-μελών, δηλαδή ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων¹⁸². Η δυνατότητα αυτή της ΕΕΑ επιφέρει σημαντικές αλλαγές στο σύστημα απονομής ποινικής δικαιοσύνης των κρατών-μελών, αφού άπτεται της ιδιαίτερα ευαίσθητης πτυχής της ποινικής τους κυριαρχίας. Από την ανωτέρω πρόβλεψη που αφορά τη νομική βάση για τη σύσταση της ΕΕΑ προκύπτει ότι τα κράτη-μέλη αναγνωρίζουν την ανάγκη αντιμετώπισης σε αυτόνομη βάση των αδικημάτων που στρέφονται κατά των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, προβλέπεται δε η δυνατότητα επέκτασης και σε αδικήματα σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακές διαστάσεις. Όμως η επέκταση του ρόλου της ΕΕΑ και στα ζητήματα της διασυνοριακής εγκληματικότητας θα σημαίνει την ακόμα μεγαλύτερη αυτονόμηση της αρχής αυτής από τον κρατικό παράγοντα¹⁸³. Κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2012 και στις αρχές του 2013 πραγματοποιήθηκαν πολυάριθμες συναντήσεις διαβούλευσης με τις αρχές των κρατών-μελών, οι οποίες αφορούσαν το ζήτημα της ΕΕΑ. Η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τις ανωτέρω διαβουλεύσεις καθώς και την εξωτερική μελέτη (ειδική σύμβαση αριθ. JUST/2011/JPEN/FW/0030.A4) στο πλαίσιο της οποίας εξετάστηκαν διάφορες εναλλακτικές επιλογές σχετικά με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, προέβη σε εκτίμηση επιπτώσεων των διαφόρων εναλλακτικών

¹⁸² Μουζάκης Δ., *Το Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 140.

¹⁸³ Παπαδοπούλου Ρ.-Ε., *Το Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 40.

λύσεων πολιτικής. Σύμφωνα με την ανάλυση της εκτίμησης επιπτώσεων, τα περισσότερα οφέλη με το μικρότερο δυνατό κόστος παρουσιάζει η λύση της σύστασης της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ως αποκεντρωμένου και ολοκληρωμένου οργανισμού της Ένωσης, που θα βασίζεται στα εθνικά δικαστικά συστήματα¹⁸⁴.

Στις 17 Ιουλίου 2013, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τον οργανισμό της ΕΕ για τη συνεργασία στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης¹⁸⁵, καθώς και νομοθετικές προτάσεις για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και τη μεταρρύθμιση της Eurojust, η οποία θα μετατραπεί σε Ευρωπαϊκό οργανισμό συνεργασίας στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης. Στο ίδιο πλαίσιο, η Επιτροπή πρότεινε τη λήψη εκτεταμένων μέτρων σχετικά με τη σύσταση μιας Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας (European Public Prosecutor's Office, EPPO), τα οποία ανέλυσε στο πλαίσιο ανακοίνωσης¹⁸⁶. Επίσης, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, σχετικά με τη βελτίωση της διακυβέρνησης της OLAF και την ενίσχυση των διαδικαστικών εγγυήσεων στις έρευνες, η οποία αποτελεί μία σταδιακή

¹⁸⁴ European Commission, *Proposal for a COUNCIL REGULATION on the establishment of the European Public Prosecutor's Office (COM (2013) 534 final 2013/0255 (APP)*, Brussels, 17-7-2013, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0534:FIN:EN:PDF>, 23-9-2014.

¹⁸⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η από 17 Ιουλίου 2013 πρόταση της Επιτροπής Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τον οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη συνεργασία στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης (COM(2013) 535 final), http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com%282013%290535/_com_com%282013%290535_el.pdf, 23-9-2014.

¹⁸⁶ European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions "Better protection of the Union's financial interests: Setting up the European Public Prosecutor's Office and reforming Eurojust", 17-7-2013, (COM (2013) 532 final), http://ec.europa.eu/justice/criminal/files/communication_eppo_en.pdf, 14-9-2014.

προσέγγιση που θα συνοδεύει τη σύσταση της ΕΕΑ¹⁸⁷. Η μεταρρύθμιση της Eurojust κατέστη αναγκαία διότι η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία πρέπει να συσταθεί «εκ της Eurojust». Κατά συνέπεια, η πρόταση Κανονισμού σχετικά με τη Eurojust περιλαμβάνει διατάξεις που έχουν ως στόχο τον συντονισμό των δύο οργάνων¹⁸⁸. Περαιτέρω, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και τον καθορισμό των αρμοδιοτήτων και των διαδικασιών της, ο οποίος περιλαμβάνει 75 άρθρα, τα οποία εντάσσονται σε κεφάλαια ως εξής: κεφάλαιο I : αντικείμενο και ορισμοί (άρθρ. 1-2), κεφάλαιο II: Γενικοί κανόνες (άρθρ. 3-14), κεφάλαιο III: Διαδικαστικοί κανόνες που διέπουν τις έρευνες, τις διώξεις και τις δικαστικές διαδικασίες (άρθρ. 15-31), κεφάλαιο IV: Διαδικαστικές εγγυήσεις (άρθρ. 32-35), κεφάλαιο V: Δικαστικός έλεγχος (άρθρ. 36), κεφάλαιο VI: Προστασία των δεδομένων (άρθρ. 37-47), κεφάλαιο VII: Δημοσιονομικές διατάξεις και διατάξεις σχετικές με το προσωπικό (άρθρ. 48-55), κεφάλαιο VIII: Διατάξεις που διέπουν την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία με τους εταίρους της (άρθρ. 56-61), κεφάλαιο IX: Γενικές διατάξεις (άρθρ. 62-70) και κεφάλαιο X: Τελικές διατάξεις (άρθρ. 71-75)¹⁸⁹. Η πρόταση αυτή της

¹⁸⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση της 17^{ης} Ιουλίου 2013 για τη «Βελτίωση της διακυβέρνησης της OLAF και την ενίσχυση των διαδικαστικών εγγυήσεων στις έρευνες: Μία σταδιακή προσέγγιση που θα συνοδεύει τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας» (COM (2013) 533 final), http://ec.europa.eu/justice/criminal/files/com_2013_533_el.pdf, 3-9-2014.

¹⁸⁸ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το από 14-3-2014 έγγραφο εργασίας της Επιτροπής Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων σχετικά με τον οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη συνεργασία στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης (Eurojust), http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/libe/dt/1023/1023273/1023273el.pdf, 3-9-2014.

¹⁸⁹ European Commission, *Proposal for a COUNCIL REGULATION on the establishment of the European Public Prosecutor's Office* (COM (2013) 534 final 2013/0255 (APP), Brussels, 17-7-2013, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0534:FIN:EN:PDF>, 23-9-2014.

Επιτροπής συμπληρώνει παλαιότερη νομοθετική πρόταση¹⁹⁰, όπου ορίζονται τα ποινικά αδικήματα καθώς και οι επιβαλλόμενες κυρώσεις.

Το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία σύμφωνα με τις Συνθήκες της ΕΕ, έχουν τη δυνατότητα μη τήρησης των πολιτικών στους τομείς των εσωτερικών υποθέσεων και της δικαιοσύνης, γεγονός που σημαίνει ότι δεν θα συμμετέχουν - εκτός αν αποφασίσουν οικειοθελώς και ρητώς να το κάνουν. Η Δανία, επίσης, δεν θα συμμετέχει στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, αλλά δεν έχει τη δυνατότητα να αποφασίσει οικειοθελώς τη συμμετοχή της. Πάντως ορισμένα κράτη-μέλη, όπως η Γαλλία και η Γερμανία στηρίζουν το νέο θεσμό της ΕΕΑ¹⁹¹.

Σύμφωνα με την ανωτέρω πρόταση της Επιτροπής Κανονισμού του Συμβουλίου¹⁹² η ΕΕΑ θα έχει αποκεντρωμένη δομή που θα αποτελείται από έναν Ευρωπαϊό Εισαγγελέα και Εντεταλμένους Ευρωπαίους Εισαγγελείς στα κράτη-μέλη. Προκειμένου να επιτευχθεί η αποτελεσματικότητα της ΕΕΑ, ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας θα παρέχει βασικές κατευθύνσεις και οδηγίες στους Εντεταλμένους Ευρωπαίους Εισαγγελείς, οι οποίοι θα συνεργάζονται άμεσα μαζί του για τα αδικήματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της ΕΕΑ, ενώ θα εξακολουθούν να είναι ενταγμένοι στα δικαστικά συστήματα των κρατών-μελών, δηλαδή θα έχουν «διττή αρμοδιότητα». Ως εκ τούτου θα εξασφαλιστεί

¹⁹⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την καταπολέμηση, μέσω του ποινικού δικαίου, της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, 11 Ιουλίου 2012, (COM (2012) 363 final), http://ec.europa.eu/anti_fraud/documents/pif-report/pif_proposal_el.pdf, 23-9-2014.

¹⁹¹ Διεθνής Διαφάνεια Ελλάς, *Η Ελληνική Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ - Υπόμνημα θέσεων*, http://www.transparency.gr/wp-content/uploads/2014/01/PR_PP-GreekPres_GR_05_FINAL.pdf, 14-9-2014.

¹⁹² European Commission, *Proposal for a COUNCIL REGULATION on the establishment of the European Public Prosecutor's Office* (COM (2013) 534 final 2013/0255 (APP), Brussels, 17-7-2013, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0534:FIN:EN:PDF>, 23-9-2014.

η συνοχή, ο συντονισμός, η ταχεία δράση και η συνεχή εποπτεία των τρεχουσών ερευνών και διώξεων. Η ΕΕΑ, σύμφωνα με την ανωτέρω πρόταση και τη σχετική ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹⁹³, θα ενεργεί με αποκεντρωμένο τρόπο, δηλαδή οι υποθέσεις θα διεκπεραιώνονται στο πλέον ενδεδειγμένο επίπεδο που στις περισσότερες περιπτώσεις θα είναι εκείνο του Εντεταλμένου Ευρωπαίου Εισαγγελέα στα κράτη-μέλη. Η επιλογή της αποκεντρωμένης δομής που θα ενσωματωθεί στα δικαστικά συστήματα των κρατών-μελών θα διασφαλίζει ότι η ΕΕΑ θα ενεργεί με ταχύτητα, συνέπεια και αποτελεσματικότητα για την προστασία των συμφερόντων των φορολογουμένων και την ομαλή της ενσωμάτωση στα εθνικά δικαστικά συστήματα, ώστε να βασίζεται στην εμπειρογνωμοσύνη και τους πόρους τους. Η ΕΕΑ θα βασίζεται σε ένα μικρό σύνολο κανόνων εμβέλειας της ΕΕ – για τα αδικήματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της και για την προστασία των δικονομικών δικαιωμάτων – και στο εθνικό δίκαιο για την εκτέλεση των καθηκόντων της. Ως ανεξάρτητη δομή, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία θα παρέχει εγγυήσεις ότι κανείς δεν μπορεί να παρεμβαίνει αδικαιολόγητα στις έρευνες και τις διώξεις της. Ως υπόλογος οργανισμός, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία θα λογοδοτεί στα θεσμικά όργανα της Ένωσης, με την απαίτηση να υποβάλλει έκθεση ετησίως σχετικά με τις δραστηριότητές της. Η σύσταση της ΕΕΑ «εκ της Eurojust» σημαίνει ότι θα δημιουργηθούν βέλτιστες συνέργειες μεταξύ της νεοσυσταθείσας υπηρεσίας και της Eurojust που θα προκύψει από τη μεταρρύθμιση.

¹⁹³ European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions *“Better protection of the Union’s financial interests: Setting up the European Public Prosecutor’s Office and reforming Eurojust”*, 17-7-2013, (COM (2013) 532 final), http://ec.europa.eu/justice/criminal/files/communication_eppo_en.pdf, 14-9-2014.

Περαιτέρω, η ανωτέρω πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έθιξε το ζήτημα της επικουρικότητας και της αναλογικότητας του κανονισμού που αναφέρεται σ' αυτή σχετικά με τη σύσταση και λειτουργία της ΕΕΑ¹⁹⁴, αρχές οι οποίες κατά την πρόταση τηρούνται πλήρως. Ειδικότερα, η αρχή της επικουρικότητας κατοχυρώνεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2 ΣΕΕ ως εξής: *«Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, στους τομείς οι οποίοι δεν υπάγονται στην αποκλειστική της αρμοδιότητα, η Ένωση παρεμβαίνει μόνο εφόσον και κατά τον βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη, τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, μπορούν όμως, λόγω της κλίμακας ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα στο επίπεδο της Ένωσης»*. Σχετικά, λοιπόν, με την αρχή της επικουρικότητας, ο στόχος της διεύθυνσης και του συντονισμού, σε επίπεδο Ένωσης, των ερευνών και των διώξεων ποινικών αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ για την προστασία των οποίων οφείλουν να μεριμνούν τόσο η ίδια η ΕΕ όσο και τα κράτη-μέλη της, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 310 παράγραφος 6 και 325 της ΣΛΕΕ, μπορεί να επιτευχθεί μόνο στο επίπεδο της ΕΕ λόγω της κλίμακας και των επιπτώσεών του, και τούτο διότι το ισχύον σύστημα, στο πλαίσιο του οποίου η δίωξη αδικημάτων σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης εμπίπτει αποκλειστικά στην αρμοδιότητα των αρχών των κρατών-μελών, δεν είναι ικανοποιητικό και δεν συμβάλλει επαρκώς στην επίτευξη του στόχου της αποτελεσματικής καταπολέμησης των αδικημάτων σε βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ.

¹⁹⁴ European Commission, *Proposal for a COUNCIL REGULATION on the establishment of the European Public Prosecutor's Office (COM (2013) 534 final 2013/0255 (APP)*, Brussels, 17-7-2013, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0534:FIN:EN:PDF>, 23-9-2014.

Επίσης, σύμφωνα με την ανωτέρω πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ο σε αυτήν αναφερόμενος Κανονισμός για τη σύσταση και λειτουργία της ΕΕΑ συνάδει και με την αρχή της αναλογικότητας, διότι δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη του προαναφερθέντος στόχου, αφού στον Κανονισμό αυτό επιλέχθηκαν και παρουσιάζονται οι λιγότερο παρεμβατικές λύσεις για τις έννομες τάξεις και τις θεσμικές δομές των κρατών-μελών. Βασικά χαρακτηριστικά της πρότασης, όπως η επιλογή της νομοθεσίας που θα διέπει τη λήψη μέτρων έρευνας, ο αριθμός των Εντεταλμένων Εισαγγελέων, ο αποκεντρωμένος χαρακτήρας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και του συστήματος δικαστικού ελέγχου, σχεδιάστηκαν με γνώμονα να μην υπερβαίνουν τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των κύριων στόχων της πρότασης.

Τον Οκτώβριο του 2013, τα εθνικά νομοθετικά σώματα 11 κρατών-μελών της ΕΕ εξέφρασαν τις αμφιβολίες τους κατά πόσον η δράση για την καταπολέμηση της κοινοτικής απάτης σε επίπεδο ΕΕ είναι απαραίτητη, αιτιολογημένη ή ακόμα και αν περιλαμβάνεται στις αρμοδιότητες της ΕΕ (ζητήματα επικουρικότητας)¹⁹⁵. Τα κοινοβούλια των κρατών-μελών δεν έχουν πεισθεί ότι ένας εισαγγελέας σε επίπεδο ΕΕ θα είναι αποτελεσματικότερος σε σχέση με τις εθνικές υπηρεσίες δίωξης, εξέφρασαν ανησυχίες για υπερβολική εξουσία εκ μέρους της ΕΕ και έλλειψη δίκαιης δίκης, περαιτέρω δε επεσήμαναν ότι αναφορικά με την ίδρυση και λειτουργία της ΕΕΑ θα πρέπει

¹⁹⁵ Διεθνής Διαφάνεια Ελλάς, *Η Ελληνική Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ - Υπόμνημα θέσεων*, http://www.transparency.gr/wp-content/uploads/2014/01/PR_PP-GreekPres_GR_05_FINAL.pdf, 14-9-2014.

να δοθεί η δέουσα προσοχή από το Συμβούλιο για την προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών¹⁹⁶.

Ενδεικτικά, η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εξωτερικών και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, μετά από εξέταση της ανωτέρω πρότασης κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η εν λόγω πρόταση δεν συνάδει με την αρχή της επικουρικότητας καθώς και ότι δεν υπάρχει επαρκής αιτιολόγηση της αναγκαιότητας δράσης σε επίπεδο ΕΕ. Περαιτέρω, η ως άνω Κοινοβουλευτική Επιτροπή έκρινε ότι η έκταση της νομοθετικής δράσης της Ένωσης έχει υπερβεί το απολύτως αναγκαίο για την επίτευξη των στόχων που επιδιώκονται, κατά παράβαση της αρχής της αναλογικότητας και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η υπό εξέταση πρόταση Κανονισμού δεν συνάδει με τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας καθώς και ότι δεν πληρούνται επαρκώς τα κριτήρια, ώστε να δικαιολογούνται, αφενός η αναγκαιότητα της συγκεκριμένης ρυθμιστικής δράσης εκ μέρους της Ένωσης και αφετέρου η ρύθμιση του ζητήματος σε τέτοια έκταση, προκειμένου να επιτευχθούν οι επιδιωκόμενοι στόχοι¹⁹⁷.

Στη συνέχεια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην ανακοίνωσή της την 27-11-2013 «για την αναθεώρηση της πρότασης κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας σε ό,τι αφορά την αρχή

¹⁹⁶ Meijers Committee Standing committee of experts on international immigration, refugee and criminal law, *Fundamental Rights Aspects of certain outstanding Justice and Home Affairs Files*, 29-8-2014, <http://www.statewatch.org/news/2014/aug/eu-meijers-cttee-fundamental-rights-aspects-of-certain-outstanding-JHA-files.pdf>, 10-9-2014.

¹⁹⁷ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, *Αιτιολογημένη Γνώμη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εξωτερικών και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας* (16047/13-11-13), http://www.parlament.gv.at/PAKT/EU/XXV/EU/00/18/EU_01845/imfname_10422602.pdf, 17-10-2014.

της επικουρικότητας, σύμφωνα με το πρωτόκολλο αριθ. 2»¹⁹⁸, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν θα πρέπει να τροποποιήσει την πρόταση, αλλά να τη διατηρήσει ως έχει, καθώς η πρόταση είναι συμβατή με την αρχή της επικουρικότητας: Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία θα αποτελεί τμήμα των διάφορων εθνικών συστημάτων δικαιοσύνης λόγω της ανάθεσης των σχετικών καθηκόντων σε ήδη διορισμένους εθνικούς εισαγγελέες. Πιο συγκεκριμένα, η ΕΕΑ θα διευθύνεται από έναν Ευρωπαϊκό Δημόσιο Κατήγορο. Οι έρευνές της θα διενεργούνται κυρίως από Ευρωπαϊκούς Εισαγγελέες που θα βρίσκονται σε κάθε Κράτος-Μέλος. Ο ακριβής αριθμός των εν λόγω Ευρωπαϊκών Εισαγγελέων θα καθορίζεται από κάθε Κράτος-Μέλος, όμως θα πρέπει να υφίσταται τουλάχιστον ένας. Επίσης, οι Ευρωπαϊκοί Εισαγγελέες θα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, αλλά θα συνεχίζουν να ασκούν τα καθήκοντά τους και ως εθνικοί εισαγγελέες. Αν ο σχετικός κανονισμός δεν περιλαμβάνει ειδικότερες διατάξεις, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία θα βασίζεται στους εθνικούς κανόνες έρευνας και δίωξης. Σύμφωνα με την Επιτροπή η δράση σε επίπεδο ΕΕ είναι απαραίτητη για να αντιμετωπιστεί η υφιστάμενη ατιμωρησία και το ακαταδίωκτο εγκλημάτων που κοστίζουν στην Ένωση περίπου 120 δις Ευρώ ετησίως¹⁹⁹.

Ωστόσο, η πρόταση της Επιτροπής για τη σύσταση και λειτουργία της ΕΕΑ δεν είναι σαφής ως προς την κατανομή των αρμοδιοτήτων σε σχέση με

¹⁹⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση της 27^{ης} Νοεμβρίου 2013 «για την αναθεώρηση της πρότασης κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας σε ό,τι αφορά την αρχή της επικουρικότητας, σύμφωνα με το πρωτόκολλο αριθ. 2» (COM(2013) 851 final), <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0851:FIN:EL:PDF>, 17-10-2014.

¹⁹⁹ Διεθνής Διαφάνεια Ελλάς, Η Ελληνική Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ - Υπόμνημα θέσεων, http://www.transparency.gr/wp-content/uploads/2014/01/PR_PP-GreekPres_GR_05_FINAL.pdf, 14-9-2014.

την παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη. Η πρόταση δεν απαντά στο ερώτημα ποιος είναι υπεύθυνος για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όταν ενεργεί ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας, αν δηλαδή είναι υπεύθυνη η ΕΕ ή το εκάστοτε κράτος-μέλος. Το άρθρο 4 (3) του Σχεδίου Κανονισμού της πρότασης της Επιτροπής, αναφέρει ότι η ΕΕΑ θα ασκεί καθήκοντα εισαγγελέα στα αρμόδια δικαστήρια των κρατών-μελών, δηλαδή θα ασκεί τα καθήκοντα του εθνικού εισαγγελέα, ενώ το άρθρο 6 (7) της ως άνω πρότασης, ορίζει ότι οι ενέργειες στις οποίες προβαίνουν, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας, οι Εντεταλμένοι Ευρωπαίοι Εισαγγελείς, οποιοδήποτε μέλος του προσωπικού της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ή κάθε άλλο πρόσωπο που ενεργεί εξ ονόματος αυτής, αποδίδονται στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, καθώς και ότι ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας εκπροσωπεί την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ενώπιον των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, των κρατών-μελών και οιοδήποτε τρίτου. Το πρώτο εκ των ανωτέρω άρθρων θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένδειξη ότι το κράτος-μέλος πρέπει να λογοδοτήσει σε τυχόν παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ το άρθρο 6 (7) τοποθετεί την υποχρέωση αυτή σε επίπεδο ΕΕΑ και ΕΕ. Οι διατάξεις αυτές δίνουν στην ΕΕΑ διπλό ρόλο (δύο καπέλα – two hats) καθιστώντας αυτήν ταυτόχρονα ευρωπαϊκή και εθνική αρχή. Αυτός φαίνεται να είναι ένας σχετικά απλός τρόπος κατανομής των ευθυνών στις εθνικές αρχές, αν όμως αυτός είναι ο σκοπός, τότε οι τελευταίες αναμένεται ότι θα επιθυμούν να ασκούν επιρροή στον τρόπο λειτουργίας της ΕΕΑ, το οποίο είναι λογικό, καθώς θα είναι υπεύθυνες σε τυχόν παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επομένως, θα

έπρεπε να επανεξεταστεί ο διπλός αυτός ρόλος της ΕΕΑ, αφού οι ευθύνες της είναι ασαφείς και αυτό μπορεί να επηρεάσει την ανεξαρτησία της²⁰⁰.

5) Σχέδιο Κανονισμού της 21ης Μαΐου 2014 σχετικά με την καθιέρωση του Ευρωπαϊκού Εισαγγελέα²⁰¹

Το Μάρτιο του 2014, η ελληνική Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ ξεκίνησε συζητήσεις σχετικά με μια πρώτη αναθεώρηση ορισμένων βασικών τμημάτων της ανωτέρω πρότασης της Επιτροπής. Ο στόχος ήταν να ενσωματώσει τις συζητήσεις του Συμβουλίου σε νομικό κείμενο, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις που εκφράστηκαν από τα εθνικά κοινοβούλια με τις αιτιολογημένες γνώμες. Εν τέλει, στις 21 Μαΐου 2014, η ελληνική Προεδρία επιχειρώντας να συμβάλει δημιουργικά στην πρόοδο των συζητήσεων σχετικά με τη σύσταση και λειτουργία της ΕΕΑ, ενσωμάτωσε σ' ένα σχέδιο Κανονισμού τις τροποποιήσεις της πρότασης της Επιτροπής καθώς και τα αποτελέσματα των συζητήσεων που μέχρι τότε είχαν διεξαχθεί στο Συμβούλιο, συνεκτιμώντας και τις θέσεις των εθνικών Κοινοβουλίων.

²⁰⁰ Meijers Committee Standing committee of experts on international immigration, refugee and criminal law, *Note Meijers Committee on the proposed Council Regulation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office (COM(2013) 534 final, 25-9-2013, <http://www.commissie-meijers.nl/assets/commissiemeijers/CM1315%20Note%20Meijers%20Committee%20on%20EPPO.pdf> 3-9-2014.*

²⁰¹ Council of the European Union, *Proposal for a Regulation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office, 21st May 2014, from Presidency to Council, <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%209834%202014%20REV%201>, 23-9-2014.*

Στο κείμενο σχεδίου Κανονισμού της 21ης Μαΐου 2014 της ελληνικής Προεδρίας αναφέρονται 19 αναθεωρημένα άρθρα ως προς την πρόταση της Επιτροπής για τη σύσταση και λειτουργία της ΕΕΑ. Ειδικότερα, στο κεφάλαιο Ι (άρθρ. 1-2) του σχεδίου του Κανονισμού και συγκεκριμένα άρθρο 1 αναφέρεται το αντικείμενό του, δηλαδή η σύσταση Γραφείου ΕΕΑ και οι κανόνες που διέπουν τη λειτουργία του. Στη συνέχεια στο άρθρο 2 αναφέρονται οι ορισμοί εννοιών που χρησιμοποιούνται στον Κανονισμό και είναι οι ακόλουθοι:

α) «πρόσωπο» νοείται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο

β) «ποινικά αδικήματα εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης» νοούνται τα αδικήματα που προβλέπονται από την οδηγία 2014/xx/EU, όπως εφαρμόζονται από την εθνική νομοθεσία (η διάταξη αυτή πρόκειται να αναδιατυπωθεί ώστε να είναι σύμφωνη με την τελική διατύπωση του άρθρου 17)

γ) «οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης» νοούνται όλα τα έσοδα, οι δαπάνες και τα περιουσιακά στοιχεία που καλύπτονται, αποκτώνται μέσω ή λόγω του προϋπολογισμού της Ένωσης και των προϋπολογισμών των θεσμικών οργάνων, φορέων, υπηρεσιών και οργανισμών που ιδρύθηκαν βάσει των Συνθηκών και οι προϋπολογισμοί που διαχειρίζονται και ελέγχονται από αυτούς.

δ) «διοικητικά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα» νοούνται όλα τα προσωπικά δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία από το Γραφείο του Ευρωπαίου Εισαγγελέα εκτός από τα επιχειρησιακά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα.

ε) «επιχειρησιακά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα» νοούνται όλες οι περιπτώσεις που σχετίζονται με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από το Γραφείο του Ευρωπαϊού Εισαγγελέα για την εκπλήρωση των σκοπών που προβλέπονται στο άρθρο 37.

Επίσης, το κεφάλαιο II (άρθρα 3 έως 6) του ως άνω σχεδίου αναφέρεται στη συγκρότηση, τα καθήκοντα και τις βασικές αρχές της ΕΕΑ και στο κεφάλαιο III στο οποίο περιλαμβάνονται τα άρθρα 7 έως 12 ορίζεται το καθεστώς και η δομή του γραφείου του Ευρωπαϊού Εισαγγελέα. Τα άρθρα 13 έως 15 του ίδιου κεφαλαίου αναφέρονται στο διορισμό και την παύση των μελών του γραφείου του Ευρωπαϊού Εισαγγελέα, το άρθρο 16 περιλαμβάνει τον Εσωτερικό Κανονισμό του οργάνου αυτού και τέλος τα άρθρα 17 έως 19 ορίζουν τις αρμοδιότητες του Ευρωπαϊού Εισαγγελέα.

Στις 6 Ιουνίου 2014, το Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ εξέφρασε την ικανοποίησή του στο ανωτέρω αναθεωρημένο σχέδιο των πρώτων 19 άρθρων του Κανονισμού ως βάση για περαιτέρω εργασίες. Το νέο σχέδιο, ιδίως ενσωμάτωσε τις έννοιες της συλλογικής δομής της ΕΕΑ και της συντρέχουσας αρμοδιότητάς της με τις εθνικές υπηρεσίες δίωξης για τη διερεύνηση αδικημάτων σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης²⁰².

Ο προτεινόμενος Κανονισμός για τη σύσταση και λειτουργία της ΕΕΑ απαντά στα ερωτήματα ποια ΕΕΑ ιδρύεται και με βάση ποιούς ουσιαστικούς και δικονομικούς κανόνες και αντίστοιχες διατάξεις του ποινικού δικαίου θα

²⁰² Council of the European Union, *Proposal for a Regulation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office*, 3-10-2014, 13509/1/14 REV 1, <http://db.euocrim.org/db/en/doc/2226.pdf>, 15-9-2014.

ασκεί τις λειτουργικές της αρμοδιότητες, δηλαδή πώς θα αντιμετωπιστεί η διαφορετικότητα των εθνικών ποινικών συστημάτων των κρατών-μελών. Το οργανωτικό μοντέλο που φαίνεται να επικρατεί υιοθετεί τη λογική των ενδιάμεσων λύσεων, καθώς η ΕΕΑ έχει ταυτόχρονα κεντρικά και αποκεντρωτικά χαρακτηριστικά. Περαιτέρω, σύμφωνα και με τις τροποποιήσεις του Συμβουλίου σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής για τη λειτουργία της ΕΕΑ, αυτό εμμένει στον οργανωτικό τύπου του «δικτύου», αφού προτείνεται η θεσμοθέτηση τόσο των «Μόνιμων Συμβουλίων» όσο και του αποκαλούμενου «Κολλεγίου», γνωστού ως τύπου οργάνωσης από την Eurojust. Επομένως, παρατηρούμε ότι η δομή της ΕΕΑ γίνεται περίπλοκη, καθώς οι σχέσεις μεταξύ του επικεφαλής της, του «Κολλεγίου» της, των «Μόνιμων Συμβουλίων» της, των μεμονωμένων Ευρωπαίων Εισαγγελέων και των Εντεταλμένων Ευρωπαίων Εισαγγελέων διέπονται από μία ιδιότυπη αντίληψη περί ιεραρχίας, η οποία έχει ως βασικό χαρακτηριστικό ένα σύνθετο και περίπλοκο μηχανισμό ελέγχου και εποπτείας. Αποτέλεσμα της πολυπλοκότητας αυτής και ταυτόχρονα «πρόβλημα» του προτεινόμενου Κανονισμού είναι το ότι δεν καθίσταται σαφές υπό ποιές προϋποθέσεις ο επικεφαλής ή ο Εντεταλμένος Ευρωπαίος Εισαγγελέας θα λαμβάνουν την απόφαση να κινήσουν την έρευνα και αν ισχύει εν τέλει η αρχή της νομιμότητας ή της σκοπιμότητας²⁰³.

Επίσης, στον οργανωτικό αυτό τύπο του «δικτύου» που προτείνεται από το Σχέδιο του Κανονισμού για τη λειτουργία της ΕΕΑ, παρατηρείται,

²⁰³ Τσόλκα Ο., *Καταπολεμώντας τη διαφθορά στην Ευρώπη: Ευρωπαϊκή Εισαγγελική Αρχή*, εισήγηση στη δεύτερη ενότητα της εκδήλωσης της Διεθνούς Διαφάνειας-Ελλάδος με θέμα: «Η Ελληνική Προεδρία της ΕΕ στον αγώνα κατά της διαφθοράς» που πραγματοποιήθηκε στις 23 Σεπτεμβρίου 2014 στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (αδήμ.).

όπως ήδη εκτέθηκε, το φαινόμενο των αποκαλούμενων «δύο καπέλων» (two hats)²⁰⁴ και συγκεκριμένα του ευρωενωσιακού και του εθνικού. Οι Εντεταλμένοι Ευρωπαίοι Εισαγγελείς αφενός μεν αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ΕΕΑ, αφετέρου δε ασκούν ταυτόχρονα και καθήκοντα εθνικού εισαγγελέα. Επομένως, οι τυχόν συγκρούσεις που μπορεί να δημιουργηθούν από τη διαφορετικότητα των δύο αυτών θέσεων των «Εντεταλμένων Ευρωπαίων Εισαγγελέων» αίρονται όχι βάσει σαφών και συγκεκριμένων κανόνων, αλλά έπειτα από μια άτυπη «διαβούλευση» μεταξύ του Ευρωπαίου Εισαγγελέα και των εθνικών αρμοδίων αρχών των κρατών-μελών. Το φαινόμενο αυτό συναντάμε και στην ίδια την ΕΕΑ, η οποία ενώ αποτελεί οργανισμό της ΕΕ, εν τούτοις για το σκοπό του δικαστικού ελέγχου των διαδικαστικών της πράξεων θεωρείται ως «εθνική αρχή»²⁰⁵.

Περαιτέρω, το εν λόγω Σχέδιο του Κανονισμού δεν ρυθμίζει το σύνολο της ευρωενωσιακής ποινικής προδικασίας, αλλά παραπέμπει ως προς το εφαρμοστέο κάθε φορά δίκαιο, είτε ουσιαστικό είτε δικονομικό, στις εθνικές έννομες τάξεις ανεξάρτητα από το βαθμό προσέγγισης των σχετικών εθνικών κανόνων. Σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρ. 86 ΣΛΕΕ οι αποδείξεις που συλλέγονται στα κράτη-μέλη γίνονται αμοιβαίως αποδεκτές στην κύρια διαδικασία που διεξάγεται από τις εθνικές αρχές, δηλαδή προβλέπεται μια σχεδόν αυτόματη αμοιβαία αναγνώριση άλλως αμοιβαία διαθεσιμότητα, με

²⁰⁴ Meijers Committee Standing committee of experts on international immigration, refugee and criminal law, *Note Meijers Committee on the proposed Council Regulation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office (COM(2013) 534 final, 25-9-2013, <http://www.commissie-meijers.nl/assets/commissiemeijers/CM1315%20Note%20Meijers%20Committee%20on%20EPPO.pdf> 3-9-2014.*

²⁰⁵ Τσόλκα Ο., *Καταπολεμώντας τη διαφθορά στην Ευρώπη: Ευρωπαϊκή Εισαγγελική Αρχή*, εισήγηση στη δεύτερη ενότητα της εκδήλωσης της Διεθνούς Διαφάνειας-Ελλάδος με θέμα: «Η Ελληνική Προεδρία της ΕΕ στον αγώνα κατά της διαφθοράς» που πραγματοποιήθηκε στις 23 Σεπτεμβρίου 2014 στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (αδήμ.).

μοναδικό περιορισμό την τήρηση των αρχών της δίκαιης δίκης και των δικαιωμάτων υπεράσπισης, υπό την έννοια της επιφύλαξης της ευρωενωσιακής και όχι της εθνικής δημόσιας τάξης. Πιο συγκεκριμένα, τα εθνικά αρμόδια όργανα των κρατών-μελών θα πρέπει να κρίνουν για το παραδεκτό ή μη των αποδείξεων με βάση τους κανόνες της ΕΕ και όχι τη δική τους συνταγματική τάξη. Επομένως, αυτή η περιπλοκότητα της οργανωτικής δομής της ΕΕΑ, η αλληλοδιαπλοκή των επιμέρους εθνικών συστημάτων απονομής ποινικής δικαιοσύνης και η εν γένει αλληλόδραση εθνικού και υπερεθνικού επιπέδου εξουσίας, έχουν ως αποτέλεσμα την έλλειψη συνοχής του προτεινόμενου κανονιστικού συστήματος και ως εκ τούτου τη μειωμένη ασφάλεια δικαίου. Άλλωστε δεν είναι τυχαίο που μέχρι σήμερα 13 κράτη-μέλη αντιδρούν στη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, θέλοντας να διαφυλάξουν την εθνική τους κυριαρχία, τηρώντας το αποκλειστικό τους προνόμιο που είναι η άσκηση της ποινικής εξουσίας²⁰⁶.

6) Επιχειρήματα υπέρ της δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής

Η Ένωση και τα κράτη-μέλη βαρύνονται αμφότερα με την υποχρέωση να προστατεύουν τον προϋπολογισμό της. Στην πράξη, όμως, η ΕΕ έχει ελάχιστο έλεγχο επί των δαπανών των κρατών-μελών και σχεδόν καμία αρμοδιότητα παρέμβασης σε περιπτώσεις αξιόποινης κατάχρησης των

²⁰⁶ Μπακούρης Κ., *Ποιό είναι το οπλοστάσιο της Ευρώπης για την αποτελεσματική καταπολέμηση της διαφθοράς;*, <http://greeklish.info/gr/guestroom/336>, 15-10-2014.

κονδυλίων της ΕΕ. Η συντριπτική πλειονότητα των δημοσιονομικών κονδυλίων της ΕΕ τελεί υπό τη διαχείριση των εθνικών αρχών (π.χ. ανάθεση δημόσιων συμβάσεων ή παροχή επιχορηγήσεων χρηματοδοτούμενων από τον προϋπολογισμό της ΕΕ), η δε διεξαγωγή ποινικών ερευνών ή η άσκηση διώξεων για αδικήματα που θίγουν τον προϋπολογισμό της Ένωσης εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κρατών-μελών. Οι αποκλίνουσες εθνικές νομοθεσίες και οι ανομοιογενείς προσπάθειες επιβολής του νόμου των κρατών-μελών παρεμποδίζουν την ποινική διερεύνηση υποθέσεων απάτης και λοιπών αδικημάτων εις βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ. Οι εθνικές αρχές επιβολής του νόμου, και οι εισαγγελικές και δικαστικές αρχές των κρατών-μελών, αποφασίζουν σύμφωνα με τις προτεραιότητες που καθορίζονται στην εθνική ποινική πολιτική και βάσει των αρμοδιοτήτων που απορρέουν από το εθνικό ποινικό δίκαιο και τους δικονομικούς κανόνες εάν θα αναλάβουν ή όχι δράση και, εφόσον ναι, με ποιον τρόπο, για την προστασία του προϋπολογισμού της ΕΕ. Ως εκ τούτου, το επίπεδο προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης διαφέρει σημαντικά από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Το ποσοστό επιτυχών διώξεων αδικημάτων σε βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ το οποίο ποικίλλει σημαντικά σε ολόκληρη την ΕΕ από το ένα κράτος-μέλος στο άλλο (από 19% έως 91%²⁰⁷) καταδεικνύει ακριβώς τις αδυναμίες των υφιστάμενων

²⁰⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ετήσια έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Καταπολέμηση της απάτης*, COM(2012) 408, http://ec.europa.eu/anti_fraud/documents/reports-commission/2011/report_en.pdf, 12-9-2014.

μηχανισμών προστασίας και καθιστά αναγκαία τη λήψη διορθωτικών μέτρων²⁰⁸.

Ένα από τα επιχειρήματα της Επιτροπής υπέρ της δημιουργίας της ΕΕΑ είναι η αποτελεσματικότητα της δίωξης των πράξεων προσβολής των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ σε διακρατικό επίπεδο, η οποία δεν διασφαλίζεται μέχρι σήμερα λόγω των διαφορών του ποινικού δικαίου των εθνικών αρχών των κρατών-μελών. Όμως, τα μέτρα καταστολής θα πρέπει να οριοθετούνται και να υπάρχει σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των εγγυητικών αρχών του ποινικού δικαίου²⁰⁹. Η Επιτροπή σχετικά με το ζήτημα αυτό αναφέρει στην Πράσινη Βίβλο ότι ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας θα υπόκειται κατά την άσκηση των καθηκόντων του στο σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ιδίως όπως αυτά διασφαλίζονται από το άρθρο 6 ΣΕΕ, τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και της ΕΣΔΑ, που όμως δεν έχουν νομική δεσμευτικότητα για τα κράτη-μέλη, ώστε να επιτευχθεί η κατοχύρωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η ΕΕΑ ως υπερκρατικό όργανο θα πρέπει να δεσμεύεται σε σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων με νομικά ισχυρά τρόπο και να είναι δυνατόν να ελεγχθεί από τους πολίτες στα πλαίσια της ΕΕ²¹⁰. Το πρόβλημα αυτό λύνει η Συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία προβλέπει την προσχώρηση της ΕΕ, ως Ένωσης, στην ΕΣΔΑ (αρθρ. 6 παρ.

²⁰⁸ European Commission, *Proposal for a COUNCIL REGULATION on the establishment of the European Public Prosecutor's Office (COM (2013) 534 final 2013/0255 (APP)*, Brussels, 17-7-2013, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0534:FIN:EN:PDF>, 23-9-2014.

²⁰⁹ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., *Η πρόταση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής και το σχεδιασμό των εγκλημάτων κατά των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας στα πλαίσια του Α' Πυλώνα – Διάλογος με την Πράσινη Βίβλο*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 5, 2002, σελ. 563-571.

²¹⁰ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., *Το ποινικό Δίκαιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Σημαντικές όψεις και προοπτικές εξέλιξης*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2003, σελ. 110-112.

2 και 3 ΣΕΕ). Πιο συγκεκριμένα, η Συνθήκη αυτή προσφέρει τη νομική βάση για μια τέτοια προσχώρηση, η οποία εφεξής διευκολύνεται χάρη στη νέα, ενιαία νομική προσωπικότητα της ΕΕ. Η προσχώρηση αυτή θα επιτρέψει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Στρασβούργου να ελέγχει τη συμμόρφωση των πράξεων της Ένωσης και των οργάνων της, μεταξύ των οποίων και ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας, με την ΕΣΔΑ. Αυτό θα συμβάλει στην ενίσχυση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο εσωτερικό της Ένωσης.

Επίσης, η δημιουργία της ΕΕΑ, εκτός από το ότι θα συμβάλλει στην αποτελεσματικότητα της δίωξης των πράξεων προσβολής των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ σε διακρατικό επίπεδο, θα συμβάλλει σημαντικά στην οργάνωση του συντονισμού των ευρωπαϊκών και εθνικών οργάνων που είναι αρμόδια για την έρευνα και δίωξη των κοινοτικών απατών. Από τις εκθέσεις του 2001 και 2002 της επιτροπής εποπτείας της OLAF προκύπτει η αναγκαιότητα της συμβολής της ΕΕΑ στη νομιμότητα των ερευνών της OLAF, στην αποτελεσματικότητα των ερευνών και στη συνεργασία μεταξύ OLAF και των εθνικών αρχών των κρατών-μελών. Περαιτέρω, στις ανωτέρω εκθέσεις σημειώνεται ότι με τη δημιουργία της ΕΕΑ θα αναβαθμιστεί η OLAF και θα καταστεί αποτελεσματικότερη, αφού δεν θα διεξάγει μόνο διοικητικές έρευνες αλλά και ποινικές και θα συμμετέχει στις Κοινές Ομάδες έρευνας²¹¹.

Ειδικότερα, τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ δεν προστατεύονται επαρκώς εξαιτίας τριών παραγόντων και συγκεκριμένα: Πρώτον, τα ήδη υφιστάμενα όργανα της ΕΕ (OLAF, Eurojust, Europol) δεν έχουν καμία

²¹¹ Παπαθανασόπουλος Ευστρ., *Πρωτοβουλίες υπό εξέλιξη στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικά θέματα- Ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 10, 2003, σελ. 1131-1134.

αρμοδιότητα όσον αφορά ποινικές έρευνες ή διώξεις για υποθέσεις απάτης. Η OLAF, όπως εκτέθηκε, μπορεί να ενημερώνει τις αρμόδιες εθνικές αρχές μόνο για τα αποτελέσματα των διοικητικών της ερευνών. Στη συνέχεια οι εθνικές αρχές αποφασίζουν ανεξάρτητα για την άσκηση ή μη ποινικής δίωξης με βάση τις διαπιστώσεις της OLAF. Δεύτερον, οι προσπάθειες επιβολής της εθνικής νομοθεσίας είναι κατακερματισμένες στα κράτη-μέλη, καθώς τα τελευταία δεν λαμβάνουν πάντα τα μέτρα που απαιτούνται για την αντιμετώπιση των εγκλημάτων κατά των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Ενδεικτικά, επισημαίνεται ότι σήμερα μόνο 1 στις 5 υποθέσεις που διαβιβάζονται από την OLAF στις εθνικές εισαγγελικές αρχές καταλήγει στην έκδοση καταδικαστικής απόφασης, τα ποσοστά δε των καταδικαστικών αποφάσεων ποικίλλουν σημαντικά μεταξύ των κρατών-μελών. Τρίτον, λόγω του μικρού αριθμού επιτυχών διώξεων, οι δράστες των εγκλημάτων που στρέφονται κατά του προϋπολογισμού της ΕΕ γνωρίζουν ότι υπάρχουν πολλές πιθανότητες να οικειοποιηθούν τα προϊόντα των εγκληματικών τους πράξεων ατιμώρητοι, βασιζόμενοι στην έλλειψη συνεκτικής επιβολής του νόμου στην ΕΕ. Αξίζει να σημειωθεί ότι για κάθε ένα από τα τρία τελευταία έτη, υπολογίζεται ότι διαπράχθηκαν στα κράτη-μέλη απάτες σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ ύψους 500 εκατ. ευρώ κατά μέσο όρο, αλλά το πραγματικό ποσό της απάτης πιστεύεται ότι είναι σημαντικά υψηλότερο²¹².

Περαιτέρω, σύμφωνα με την από 17-7-2013 ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την «Καλύτερη προστασία των οικονομικών

²¹² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Κάθε ευρώ μετράει - Συχνές ερωτήσεις για την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία*, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-693_el.htm, 24-8-2014.

συμφερόντων της Ένωσης: Σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και μεταρρύθμιση της Eurojust» προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών²¹³, η ΕΕΑ είναι απαραίτητη διότι σε περίοδο δημοσιονομικής εξυγίανσης η καταπολέμηση της απάτης αποτελεί προτεραιότητα. Πιο συγκεκριμένα, είναι πολύ σημαντικό, τη δεδομένη περίοδο, που τα κράτη-μέλη εφαρμόζουν δημοσιονομικές πρακτικές, οι οποίες επιβαρύνουν σε μεγάλο βαθμό τους πολίτες, να προστατευθούν αποτελεσματικά τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ, που συνδέονται με χρήματα των πολιτών των κρατών-μελών. Ένα από τα πλεονεκτήματα της σύστασης της ΕΕΑ είναι ότι θα αποτελεί έναν οργανισμό με εξουσίες και πόρους που απαιτούνται για τη διερεύνηση, τη δίωξη και την παραπομπή υποθέσεων απάτης και άλλων παράνομων δραστηριοτήτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, είτε εθνικών είτε διασυνοριακών, ενώπιον των δικαστηρίων. Η ΕΕΑ θα αποτελεί οργανισμό που θα ενεργεί σε όλη την ΕΕ με ομοιόμορφο τρόπο.

Επίσης, σύμφωνα με την ανωτέρω προταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με τη δημιουργία του οργανισμού αυτού θα επιτευχθεί η ενίσχυση της λογοδοσίας της δίωξης στο επίπεδο της ΕΕ. Ειδικότερα, η ΕΕΑ, αν και θα είναι απολύτως ανεξάρτητη, εν τούτοις θα πρέπει να λογοδοτεί στα θεσμικά όργανα της Ένωσης και να υποβάλλει ετησίως έκθεση σχετικά με τις δραστηριότητές της στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια, καθώς και στο Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ακόμη, σύμφωνα με

²¹³ European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions *“Better protection of the Union’s financial interests: Setting up the European Public Prosecutor’s Office and reforming Eurojust”*, 17-7-2013, (COM (2013) 532 final), http://ec.europa.eu/justice/criminal/files/communication_eppo_en.pdf, 14-9-2014.

τη Συνθήκη της Λισαβόνας, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια θα συμμετέχουν στο μέλλον στην αξιολόγηση των δραστηριοτήτων της Eurojust.

Τέλος, με την ΕΕΑ, σύμφωνα με την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, θα αυξηθεί το επίπεδο προστασίας των εμπλεκόμενων σε έρευνες και ως εκ τούτου θα διαφυλάσσονται οι αρχές του κράτους δικαίου σε όλα τα στάδια των ερευνών και των διώξεων. Πιο συγκεκριμένα, θα τηρούνται οι αρχές που αναγνωρίζονται ιδίως από τον Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ και θα παρέχεται υψηλό επίπεδο προστασίας των δικαιωμάτων των ιδιωτών και των επιχειρήσεων που επηρεάζονται από έρευνες ή διώξεις για υποθέσεις απάτης. Επίσης, παράλληλα με τη σύσταση της ΕΕΑ θεσπίζεται και μια σειρά δικονομικών εγγυήσεων σε επίπεδο Ένωσης, όπως η πρόσβαση σε δικηγόρο, καθώς και η έκδοση δικαστικής έγκρισης σε περίπτωση ιδιαίτερα παρεμβατικών μέτρων έρευνας²¹⁴.

7) Επιχειρήματα κατά της δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής

Ωστόσο, η δημιουργία του θεσμού της ΕΕΑ λόγω της εκχώρησης αρμοδιοτήτων από τους εθνικούς εισαγγελείς στον Ευρωπαϊό Εισαγγελέα

²¹⁴ European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions *"Better protection of the Union's financial interests: Setting up the European Public Prosecutor's Office and reforming Eurojust"*, 17-7-2013, (COM (2013) 532 final), http://ec.europa.eu/justice/criminal/files/communication_eppo_en.pdf, 14-9-2014.

προκαλεί αντιδράσεις από τα κράτη-μέλη της ΕΕ, καθώς πρόκειται για χώρες με διαφορετικά πολιτιστικά χαρακτηριστικά και διαφορετικό τρόπο απονομής της δικαιοσύνης. Ειδικότερα, ορισμένοι προβληματισμοί των κρατών-μελών σχετικά με το θεσμό της ΕΕΑ είναι ότι παραβιάζεται η αρχή της εδαφικότητας, ότι υπάρχει κίνδυνος να καταπατηθούν τα εθνικά δίκαια και ότι με την αφαίρεση ύλης από τους εθνικούς εισαγγελείς αυτομάτως καταλύεται η εθνική κυριαρχία²¹⁵. Με τη σύσταση της ΕΕΑ δεν θα αποφασίζουν και θα ασκούν διώξεις οι εθνικοί εισαγγελείς, αλλά ευρωπαϊκά όργανα και ως εκ τούτου πλήττεται ο θεσμός αυτός που άπτεται άμεσα με τον ευαίσθητο τομέα κυριαρχικών δικαιωμάτων των κρατών-μελών.

Άλλο επιχείρημα κατά της δημιουργίας της ΕΕΑ, το οποίο προέβαλε η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εξωτερικών και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, είναι ότι η σχετική πρόταση δεν συνάδει με την αρχή της επικουρικότητας, καθώς και ότι δεν υπάρχει επαρκής αιτιολόγηση της αναγκαιότητας δράσης σε επίπεδο ΕΕ, καθώς η έκταση της νομοθετικής δράσης της ΕΕ έχει υπερβεί το απολύτως αναγκαίο για την επίτευξη των στόχων που επιδιώκονται κατά παράβαση και της αρχής της αναλογικότητας, σύμφωνα με την οποία πρέπει να προτιμάται η ρύθμιση με οδηγία αντί με κανονισμό, όπου αυτό είναι εφικτό. Αντιθέτως, στη συγκεκριμένη περίπτωση, χωρίς να υπάρχει εμπεριστατωμένη αιτιολόγηση, προτείνεται ένας Κανονισμός, δυνάμει του οποίου η ΕΕΑ θα έχει αποκλειστική αρμοδιότητα για τη διερεύνηση και τη δίωξη των συγκεκριμένων ποινικών αδικημάτων, παρεμβαίνοντας, με μια σειρά από διατάξεις, σε πολύ

²¹⁵ Κουσουλός Π., «Έρχεται ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας», Νοέμβριος 2012, <http://www.zougla.gr/greece/article/erxete-o-evropeos-isageleas>, 14-9-2014.

σοβαρό βαθμό στα νομικά συστήματα των κρατών-μελών και περιορίζοντας, με τον τρόπο αυτό, τη ρυθμιστική τους δράση. Επομένως, κατά την άποψη αυτή η δημιουργία της ΕΕΑ δεν συνάδει με τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας και δεν πληρούνται επαρκώς τα κριτήρια, ώστε να δικαιολογούνται, αφενός η αναγκαιότητα της συγκεκριμένης ρυθμιστικής δράσης εκ μέρους της Ένωσης και αφετέρου η ρύθμιση του ζητήματος σε τέτοια έκταση, προκειμένου να επιτευχθούν οι επιδιωκόμενοι στόχοι²¹⁶.

Ένα ακόμη πρόβλημα που ανακύπτει στο θεσμό της ΕΕΑ είναι η αποτελεσματικότητά της στη διερεύνηση και δίωξη παραβατικών συμπεριφορών σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, καθώς θα πρέπει να συνεργάζονται ο επικεφαλής της ΕΕΑ του Κολλεγίου (Γενικός Ευρωπαίος Εισαγγελέας), ο οποίος είναι αρμόδιος για την κατανομή των υποθέσεων στα τμήματα, οι Μόνιμοι Σύμβουλοι, οι Ευρωπαίοι Εισαγγελείς και οι Εντεταλμένοι Ευρωπαίοι Εισαγγελείς, προκειται δηλαδή για μια σύνθετη και περίπλοκη οργάνωση. Μεταξύ άλλων τα ερωτήματα που τίθενται για το εν λόγω ζήτημα είναι τα εξής: Θα μπορεί να συνεργάζεται ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας αποτελεσματικά με τις εθνικές αρχές και υπηρεσίες των κρατών-μελών; Ή θα προκληθούν τριγμοί όπως συμβαίνει με τα διεθνή δικαστικά όργανα, όπως είναι το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο της Χάγης;²¹⁷

²¹⁶ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, *Αιτιολογημένη Γνώμη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εξωτερικών και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας* (16047/13-11-13), http://www.parlament.gv.at/PAKT/EU/XXV/EU/00/18/EU_01845/imfname_10422602.pdf, 17-10-2014.

²¹⁷ Αναστασοπούλου Ε., «Ευρωπαϊκή Εισαγγελία: Θα είναι αποτελεσματική;», Ιούλιος 2013, http://lornion.blogspot.gr/2013/07/blog-post_19.html, 14-9-2014.

Ένα ακόμα επιχείρημα κατά της δημιουργίας της ΕΕΑ αποτελεί το ότι στην από 17-7-2013 πρόταση Κανονισμού για τη σύστασή της²¹⁸ δεν αναφέρεται ποιες ουσιαστικές ποινικές διατάξεις και ποιοι δικονομικοί κανόνες θα ισχύουν για τη λειτουργία της ΕΕΑ, καθώς εμπλέκονται τα εθνικά ποινικά συστήματα των κρατών-μελών, τα οποία έχουν διαφορετικές ποινικές διατάξεις και κανόνες. Ενδεικτικά, στα μέτρα έρευνας που περιέχονται στο άρθρο 26 του προτεινόμενου Κανονισμού περιλαμβάνονται και μέτρα που δεν προβλέπονται σε όλα τα κράτη-μέλη, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ζήτημα περαιτέρω περιορισμού των δικαιωμάτων των υπόπτων σε ορισμένες περιπτώσεις, παρά τις υφιστάμενες εγγυήσεις που περιέχονται στην εν λόγω πρόταση. Από τις διατάξεις του προτεινόμενου Κανονισμού προκύπτει ότι δεν ρυθμίζεται η ευρωενωσιακή ποινική προδικασία, αλλά παραπέμπουν ως προς το εφαρμοστέο κάθε φορά δίκαιο ως προς το ουσιαστικό και ως προς το δικονομικό μέρος στις εθνικές έννομες τάξεις²¹⁹.

²¹⁸ European Commission, *Proposal for a COUNCIL REGULATION on the establishment of the European Public Prosecutor's Office (COM (2013) 534 final 2013/0255 (APP)*, Brussels, 17-7-2013, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0534:FIN:EN:PDF>, 23-9-2014.

²¹⁹ Τσόλκα Ο., *Καταπολεμώντας τη διαφθορά στην Ευρώπη: Ευρωπαϊκή Εισαγγελική Αρχή*, εισήγηση στη δεύτερη ενότητα της εκδήλωσης της Διεθνούς Διαφάνειας-Ελλάδος με θέμα: «Η Ελληνική Προεδρία της ΕΕ στον αγώνα κατά της διαφθοράς» που πραγματοποιήθηκε στις 23 Σεπτεμβρίου 2014 στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (αδήμ.).

ΣΤ. ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις στην ΕΕ έχει πλέον - έπειτα και από τη Συνθήκη της Λισαβόνας - ως βασικό χαρακτηριστικό την απόκρουση του διακυβερνητικού προτύπου και την ενδυνάμωση του μεταεθνικού στοιχείου, το οποίο αφορά το ρόλο των «υπερεθνικών» οργάνων της Ένωσης και τη συνήθη νομοπαραγωγική διαδικασία, καθώς και του στοιχείου της δημοκρατικής νομιμοποίησης με τη συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων στη λειτουργία της ΕΕ. Τα στοιχεία αυτά αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάληψη δράσης στον ποινικό τομέα, ο οποίος αποτελεί ευαίσθητο τομέα, τόσο για τα κράτη-μέλη, που διαχειρίζονται την ποινική καταστολή και την πρόληψη της εγκληματικότητας ως εργαλείο κοινωνικής πολιτικής και εκδήλωση κυριαρχίας τους, όσο και για τους πολίτες που υφίστανται τις συνέπειες των ποινικών μηχανισμών²²⁰.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας αποτελεί σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της συνεργασίας των κρατών-μελών της ΕΕ στον τομέα του ποινικού δικαίου. Η μετάβαση από το διακυβερνητικό στο υπερεθνικό μοντέλο ανάπτυξης της ΕΕ στο πλαίσιο του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης δημιουργεί νέες προοπτικές, αλλά ταυτόχρονα συνεπάγεται νέες προκλήσεις. Η ανωτέρω Συνθήκη αφενός μεν απαντά σε αρκετά θεσμικά προβλήματα του παλαιού «τρίτου πυλώνα», αφετέρου δε ευνοεί μια πολυδιάσπαση του «ενιαίου» χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και

²²⁰ Παπαδοπούλου Ρ.-Ε., *Το Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 71-72.

δικαιοσύνης της ΕΕ, λόγω της πρόβλεψης εξαιρέσεων για ορισμένα κράτη-μέλη, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία και η Δανία, αλλά και της δυνατότητας ενισχυμένης συνεργασίας ορισμένων κρατών-μελών, με αποτέλεσμα να ελλοχεύει ο κίνδυνος δημιουργίας μιας ΕΕ πολλών ταχυτήτων²²¹.

Επίσης, παρατηρούμε ότι με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, ως προς τις ρυθμίσεις της που αφορούν τα ευρωπαϊκά όργανα που μετέχουν στην καταστολή και πρόληψη του εγκλήματος, επιτυγχάνεται πρόοδος μόνο στον τομέα της ποινικής καταστολής. Από την άλλη πλευρά, οι σχετικές προβλέψεις που θα μπορούσαν να προστατέψουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των ευρωπαίων πολιτών εμφανίζονται ιδιαίτερα ελλειμματικές. Για τους λόγους αυτούς θα πρέπει να καθιερωθεί αποτελεσματικός δικαστικός έλεγχος των ευρωπαϊκών οργάνων καταστολής και να δημιουργηθεί ένας μηχανισμός στήριξης της υπεράσπισης των προσώπων στην ΕΕ²²².

Το ποινικό δίκαιο είτε σε διεθνή είτε σε υπερκρατικά περιβάλλοντα, όπως είναι η ΕΕ, θα διατηρεί πάντα την ιδιαιτερότητά του, διότι αποτελεί τον πλέον επώδυνο μηχανισμό κοινωνικού ελέγχου, ο οποίος θίγει τα θεμελιώδη ατομικά δικαιώματα των πολιτών. Όμως, δεν επιδιώκεται η περιχαράκωση του ποινικού δικαίου των κρατών-μελών έναντι του ευρωπαϊκού, αλλά αντίθετα η ανάδειξη της σημασίας των θεμελιωδών αρχών του ποινικού δικαίου, οι οποίες αποτελούν τα όρια μιας αντεγκληματικής πολιτικής που πρέπει να ασκείται από κάθε εξουσία με μέτρο το σεβασμό των ελευθεριών

²²¹ Μουζάκης Δ., *Το Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 145-146.

²²² Καϊάφα-Γμπάντι Μ., *Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο και Συνθήκη της Λισσαβώνας*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2011, σελ. 51.

του πολίτη και προς όφελός του. Οι αρχές αυτές πρέπει να ισχύουν και στα πλαίσια της ΕΕ, καθώς απορρέουν από τις ίδιες αξίες και αρχές του δικαίου της. Περαιτέρω δε οι ανωτέρω αρχές θα πρέπει να κατοχυρωθούν στο μέλλον εξειδικευμένα και ρητά και στο πρωτογενές δίκαιο της ΕΕ, διότι η Ευρώπη λόγω της ιστορικής και πολιτιστικής της παράδοσης του Διαφωτισμού μπορεί να αντιτάξει στη «μηδενική ανοχή απέναντι στο έγκλημα», τη «μηδενική ανοχή απέναντι στις παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων», ώστε να επιτύχει καλύτερα αποτελέσματα²²³.

Αναφορικά με τη σύσταση της ΕΕΑ, αυτή αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς τη δημιουργία νέων νομικών μηχανισμών για την προστασία τόσο των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ όσο και των οικονομικών συνεισφορών των Ευρωπαίων πολιτών στον προϋπολογισμό της τελευταίας. Οι βασικοί στόχοι της πρότασης του Κανονισμού για τη σύσταση ΕΕΑ²²⁴, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είναι οι ακόλουθοι:

- Να συμβάλει στην ενίσχυση της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης και στην περαιτέρω ανάπτυξη του χώρου δικαιοσύνης, καθώς και να τονώσει την εμπιστοσύνη των επιχειρήσεων και των πολιτών στα θεσμικά όργανα της Ένωσης, μεριμνώντας ταυτόχρονα για τον σεβασμό όλων των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

²²³ Καϊάφα-Γμπάντι Μ., *Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο και Συνθήκη της Λισσαβώνας*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2011, σελ. 109-111.

²²⁴ European Commission, *Proposal for a COUNCIL REGULATION on the establishment of the European Public Prosecutor's Office (COM (2013) 534 final 2013/0255 (APP)*, Brussels, 17-7-2013, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0534:FIN:EN:PDF>, 23-9-2014.

- Να θεσπίσει ένα συνεκτικό ευρωπαϊκό σύστημα διερεύνησης και δίωξης των αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ.
- Να διασφαλίσει την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη διερεύνηση και δίωξη των αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ.
- Να αυξήσει τον αριθμό των διώξεων, οδηγώντας έτσι σε αύξηση του αριθμού των καταδικαστικών αποφάσεων και των επιπέδων ανάκτησης δολίως αποκτηθέντων κονδυλίων της Ένωσης.
- Να διασφαλίσει τη στενή συνεργασία και την αποτελεσματική ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των ευρωπαϊκών και εθνικών αρμόδιων αρχών.
- Να ενισχύσει το αποτρεπτικό αποτέλεσμα όσον αφορά τη διάπραξη αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης.

Τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ πρέπει να προστατευτούν, ωστόσο, η συνοχή του συστήματος ποινικού δικαίου της ΕΕ θα μπορούσε να εξασφαλιστεί αποτελεσματικότερα εάν ο προτεινόμενος από την Επιτροπή Κανονισμός όριζε²²⁵ με ορθότητα και ακρίβεια όχι μόνον τη χρησιμοποιούμενη ορολογία, αλλά κυρίως τις αξιόποινες πράξεις που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ και οι οποίες, κατά συνέπεια, θα πρέπει να διώκονται στα κράτη-μέλη. Αυτοί οι ορισμοί θα πρέπει να ενσωματωθούν στο κείμενο του Κανονισμού ή να συμπεριληφθούν σε αυτόν με παραπομπή σε παράρτημα που θα καταρτιστεί κατά το πρότυπο του Κανονισμού για την Eurojust²²⁶ και,

²²⁵ Βλ. τα άρθρα 2 στοιχείο β), 4 παράγραφος 1 και 12 της πρότασης (COM(2013) 534 final).

²²⁶ Βλ. το άρθρο 3 παράγραφος 1 (COM(2013) 535 final): «Το πεδίο αρμοδιότητας της Eurojust καλύπτει τις μορφές αδικημάτων που παρατίθενται στο παράρτημα 1».

ενδεχομένως, θα συμπληρωθεί με μία οδηγία. Η θέσπιση αυτών των ορισμών μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη ενός πρόσθετου ρυθμιστικού πλαισίου για τα αδικήματα που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ, καθώς και στην εξασφάλιση της συμμόρφωσης με την αρχή *nullum crimen sine lege* (κανένα έγκλημα χωρίς νόμο). Ειδικότερα, είναι αναγκαίο να οριστούν νομικώς οι αξιόποινες πράξεις με ρητό και σαφή τρόπο, συμπεριλαμβάνοντας μια πρόσθετη παράγραφο στην οποία θα προσδιορίζονται σαφώς τα αδικήματα που θα διερευνά η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Επιπλέον, υποθέσεις ήσσονος σημασίας (που αφορούν ζημίες αξίας μικρότερης από π.χ. 10.000,00 €) θα πρέπει να εξαιρούνται από τις αρμοδιότητες της ΕΕΑ. Επίσης, όλοι οι ορισμοί που περιέχονται στον προτεινόμενο από την Επιτροπή Κανονισμό θα πρέπει να προσδιοριστούν με σαφήνεια, να αναλυθούν, να εναρμονιστούν και να ενοποιηθούν. Ακόμη, θα πρέπει να καθοριστούν σαφώς οι προϋποθέσεις για τη διεξαγωγή των μέτρων έρευνας από τον Ευρωπαϊκό Εισαγγελέα καθώς και η σχετική διαδικασία που θα ακολουθείται. Σημαντικό δηλαδή είναι να προσδιοριστούν με ακρίβεια οι ουσιαστικοί και δικονομικοί ποινικοί κανόνες βάσει των οποίων θα λειτουργεί η ΕΕΑ.

Επιπρόσθετα, στις διαδικασίες και διαφορές στις οποίες εμπλέκεται η ΕΕΑ, συνίσταται η εφαρμογή διαδικαστικών εγγυήσεων για τους υπόπτους, σύμφωνα με τα συναφή πρότυπα της ΕΕ, ιδίως τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ειδικά το δικαίωμα αμερόληπτου δικαστηρίου και τα δικαιώματα της υπεράσπισης, στοιχεία με τα οποία εξασφαλίζεται ένα υψηλότερο επίπεδο προστασίας σε σύγκριση με την εθνική νομοθεσία. Με την έννοια «δικαιώματα της υπεράσπισης» εξασφαλίζεται η

τήρηση της αρχής «ισότητα των μέσων» μεταξύ της κατηγορούσας αρχής και της υπεράσπισης. Περαιτέρω, κρίνεται σκόπιμο να θεσπιστούν με τον κανονισμό του Συμβουλίου πρόσθετες εγγυήσεις σχετικά με την άσκηση των δικαιωμάτων και την εκπλήρωση των υποχρεώσεων των Ευρωπαίων εισαγγελέων, καθώς και αναφορικά με την ευθύνη τους σε περιπτώσεις κατάχρησης και διάπραξης σοβαρού επαγγελματικού παραπτώματος. Τέλος, η συλλογή και η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να περιορίζονται σε πρόσωπα για τα οποία υφίστανται σοβαρές υπόνοιες ότι διέπραξαν ποινικό αδίκημα σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Σε αντίθετη περίπτωση, αυτό θα συνιστούσε σοβαρή και δυσανάλογα επαχθή παρέμβαση στην ιδιωτική ζωή των εμπλεκόμενων²²⁷.

Ανεξάρτητα από τα όποια τυχόν προβλήματα ανακύπτουν από τη σύσταση του νέου θεσμού της ΕΕΑ και τις σχετικές αντιδράσεις των κρατών-μελών, μέσω επικοδομητικού διαλόγου των εκπροσώπων τους στα πλαίσια της ΕΕ μπορεί να επιτευχθεί από τον Ευρωπαϊό Εισαγγελέα η αποτελεσματικότητα της αντιμετώπισης των αδικημάτων σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και εντεύθεν των Ευρωπαίων πολιτών, η οποία κατά κοινή σχεδόν παραδοχή δεν έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα από τις εθνικές αρχές των κρατών-μελών που δρουν μεμονωμένα.

²²⁷ Βλ. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 170/85, Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας» COM(2013) 534 final (2014/C 170/14).

Z. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ- ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλεξιάδης Στ., «Η αντεγκληματική πολιτική, προσεγγίσεις και προβληματισμοί», στο: Κουράκης Ν. (επιμ.), *Αντεγκληματική πολιτική*, Αθήνα – Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1994, σελ. 22-23.
- Αλεξιάδης Στ., *Κείμενα Αντεγκληματικής Πολιτικής, Ευρωπαϊκή Αντεγκληματική Πολιτική*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2006.
- Ανάγνου Μ., *Ο Ευρωπαϊκός χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (1999-2013), Αποτιμώντας τα προγράμματα δράσης του : Τάμπερε – Χάγη – Στοκχόλμη*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2014.
- Ανδρουλάκης Ν., *Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης*, Αθήνα– Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1994.
- Ανδρουλάκης Ν., *Ποινικό Δίκαιο – Γενικό μέρος – Θεωρία για το έγκλημα*, Αθήνα, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, 2000.
- Δασκαλάκης Η., *Μεταχείριση του εγκληματία*, Αθήνα- Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1985.
- Δημόπουλος Π., *Η ανεξαρτησία των Εισαγγελέων σε σχέση με την εκτελεστική εξουσία, τα Δικαστήρια και την Αστυνομία*, Ποινικά Χρονικά, ΜΘ', σελ. 91.

- Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 170/85, Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας» COM(2013) 534 final (2014/C 170/14).
- Ζαχαριάδη-Σούρα Δ., *Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί*, Αθήνα, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, 2004.
- Ήφαιστος Π., *Θεωρία Διεθνούς και Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης*, 8η έκδοση, Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα, 2009.
- Καϊάφα-Γμπάντι Μ., *Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο και Συνθήκη της Λισσαβώνας*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2011.
- Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., *Η πρόταση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής και το σχεδιασμό των εγκλημάτων κατά των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας στα πλαίσια του Α΄ Πυλώνα – Διάλογος με την Πράσινη Βίβλο*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 5, 2002, σελ. 563-571.
- Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., *Προβληματικές της σύγχρονης νομολογίας του Αρείου Πάγου στον χώρο του ουσιαστικού ποινικού δικαίου*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 11, 2003, σελ. 1255-1276.
- Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., *Συντονιστικά όργανα για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος στην ΕΕ: Από τον αστυνομικό (Europol) στον δικαστικό (Eurojust) συντονισμό – Η προοπτική της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 2, 2003, σελ. 165-177.

- Καϊάφα-Γμπάντι Μ., *Το ποινικό Δίκαιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Σημαντικές όψεις και προοπτικές εξέλιξης*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2003.
- Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., *Corpus Juris και τυποποίηση του ποινικού φαινομένου στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Υπεράσπιση, τευχ. 3, 1999, σελ. 621.
- Καρανικόλας Σπ., *Η επίδραση του ευρωπαϊκού ποινικού δικαίου στην ελληνική ποινική έννομη τάξη*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012.
- Καρράς Αρ., *Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2006.
- Κατράνης Α., *Η διεθνής Οικονομική Κρίση και το χρέος του τρίτου κόσμου*, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 1993.
- Κουράκης, Ν., *Εγκληματολογικοί Ορίζοντες, Β': Πραγματολογική προσέγγιση και επιμέρους ζητήματα*, Β' έκδοση, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2005.
- Μουζάκης Δ., *Το Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011.
- Μπρακουμάτσος Π., *Σχέση Εισαγγελίας – Αστυνομίας*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 1, 2014, σελ. 54-58.
- Μυλωνόπουλος Χ., *Το Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας, Η ουσιαστική νομιμοποίηση του Ευρωπαϊκού Ποινικού Δικαίου και η σημασία της ποινικής δογματικής για τη διαμόρφωσή του*, Ποινικά Χρονικά, τευχ. ΞΑ, 2011, σελ. 81-92.

- Νικολόπουλος Γ., *Διακρατικές μετακινήσεις κρατουμένων και κοινωνική επανένταξη*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014.
- Νικολόπουλος Γ., *Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής – Το «πρόγραμμα της Χάγης» και η εφαρμογή του*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2008.
- Νικολόπουλος Γ., *Κατασκευάζοντας έναν ευρωπαϊκό χώρο «ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης»: το «Πρόγραμμα της Χάγης» και τα διακυβεύματα μιας υπερκρατικής βαθμίδας κοινωνικού ελέγχου*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 3, 2005, σελ. 323-332.
- Νικολόπουλος Γ., *Κράτος, Ποινική εξουσία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Μία Εγκληματολογική προσέγγιση*, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική, 2002.
- Παπαδοπούλου Ρ.-Ε., *Το Ποινικό Δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011.
- Παπαθανασόπουλος Ευστρ., *Νέες προοπτικές δικαστικής συνεργασίας στην ΕΕ για την καταπολέμηση του σοβαρού εγκλήματος*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 6, 2001, σελ. 670-672.
- Παπαθανασόπουλος Ευστρ., *Πρωτοβουλίες υπό εξέλιξη στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικά θέματα- Ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 10, 2003, σελ. 1131-1134.
- Παπαθεοδώρου Θ., *Δημόσια ασφάλεια & αντεγκληματική πολιτική-Συγκριτική προσέγγιση*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002.

- Παρασκευόπουλος Ν., *Η επίδραση της σύγχρονης αντεγκληματικής πολιτικής στο ποινικό δίκονομικό δίκαιο*, Ποινικά Χρονικά, τευχ. 7, 2002, σελ. 587.
- Σκανδάμης Ν., *Ευρωπαϊκό δίκαιο- Θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Ιστορική μορφολογία της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα - Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2003.
- Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., *Οι πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος*, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 2, 2004, σελ. 191-192.
- Τσήτσουρα Α., «Σχέσεις μεταξύ αντεγκληματικής πολιτικής και εγκληματολογικής έρευνας», στο: Κουράκης Ν. (επιμ.), *Αντεγκληματική πολιτική*, Αθήνα-Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1994.
- Τσόλκα Ο., *Απάτη σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: Άρθρο τέταρτο του νόμου 2803/2000*, Ποινικά Χρονικά, τευχ. ΝΑ, 2001, σελ. 750-758.
- Τσόλκα Ο., *Καταπολεμώντας τη διαφθορά στην Ευρώπη: Ευρωπαϊκή Εισαγγελική Αρχή*, εισήγηση στη δεύτερη ενότητα της εκδήλωσης της Διεθνούς Διαφάνειας-Ελλάδος με θέμα: «Η Ελληνική Προεδρία της ΕΕ στον αγώνα κατά της διαφθοράς» που πραγματοποιήθηκε στις 23 Σεπτεμβρίου 2014 στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (αδήμ.).
- Φαρσεδάκης Ι., *Η εφαρμογή στην Ευρωπαϊκή Ένωση των Αρχών και Κανόνων του ΟΗΕ για την Πρόληψη του Εγκλήματος και την Ποινική*

Δικαιοσύνη κατά την εκπαίδευση των δικαστών, Ποινική Δικαιοσύνη, τευχ. 8-9, 2003, σελ. 990-994.

- Χατζηπαζαρλής Κ., «Διοικητική και δικαστική συνεργασία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας καταπολέμησης της απάτης (OLAF) και των εθνικών αρχών», στο Φουντεδάκη Π., Τσόλκα Ο. και Χάνος Α. (επιμ.), *Ελευθερίες – Δικαιώματα & Ασφάλεια στην ΕΕ*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 149-155.

- Delmas-Marty M., *Πρότυπα και τάσεις αντεγκληματικής πολιτικής*, μτφρ. Χ. Ζαραφωνίτου, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2005.

- Delmas-Marty M., *Προς ένα ευρωπαϊκό δικαστικό χώρο: corpus juris ποινικών διατάξεων για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, επιμ.- εισαγ.- μτφρ. από τα γαλλικά Συκιώτου-Ανδρουλάκη Αθ., Αθήνα, 1999.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Baker E., “Governing through crime – the case of the European Union”, *European Journal of Criminology*, vol. 7, no. 4, May 2010, pp. 187-213.

- Craig P. & De Búrca Gr., *Eu Law, Text, cases, and materials*, New York - United States, Oxford University Press Inc., 2008.

- Delmas-Marty M., *The European Union and Penal Law*, European Law Journal, United Kingdom, Blackwell Publishers Ltd, Volume 4, Issue 1, March 1998.
- Delmas-Marty M. & Vervaele J.A.E., *The implementation of the Corpus Juris in the Member States vol. 1, Guest Editorial: Combating Fraud – Necessity, Legitimacy, and Feasibility of the Corpus Juris*, Oxford, Antwerp, 2000.
- Hartley Tr., *European Union Law in a global context, Text, Cases and Materials*, Cambridge, United Kingdom, Cambridge University Press, 2004.
- House of Lords European Union Committee, *Judicial Co-operation in the EU: The Role of Eurojust HL 138, 23rd Report of Session 2003-04*, Great Britain, TSO (The Stationery Office), 2004.
- House of Lords European Union Committee, *Strengthening OLAF: The European Anti-Fraud Office HL 139, 24th Report of Session 2003-04*, Great Britain, TSO (The Stationery Office), 2004.
- Husabø E. & Strandbakken A., *Harmonization of Criminal Law in Europe*, Oxford, Intersentia Antwerpen, 2005.
- Kuijper P., *The evolution of the third pillar from Maastricht to the European constitution: Institutional aspects*, Common Market Law Review, 2004, vol. 41, Issue 2, p. 609-626.
- Megie A., “Mapping the Actors of European Judicial Cooperation”, Collection Cultures & Conflits, *The field of the EU Internal Security Agencies*, L’Harmattan / Centre d’ Etudes sur les Conflits, 2007, p. 67-96.

- Shaw J., *Law of the European Union*, 2nd edition, London, Macmillan Press LTD, 1996.
- Snell J., *European Constitutional Settlement: an ever closer Union, and the Treaty of Lisbon: Democracy or relevance*, European Law Review 33(5), p. 619-642.
- Spencer J. R., *The Corpus Juris project and the fight against budgetary fraud*, Cambridge yearbook of European legal studies, Vol. 1, 1998, p. 77-106.
- Stefanou C., White S., Xanthaki H., *OLAF at the Crossroads: Action against EU Fraud*, Oxford, Hart Publishing, 2011.
- Weatherill St., *Cases & Materials on EU Law*, New York-United States, Oxford University Press Inc., 2007, p. 4-11.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΟΙ

- Αγγελιοφόρος (Ηλεκτρ. Εφημερίδα), *Διεθνής Διάσκεψη για τη διασυνοριακή εγκληματικότητα*,
<http://www.agelioforos.gr/default.asp?pid=7&ct=1&artid=11603>, 4-8-2014.
- Αναστασοπούλου Ε., «Ευρωπαϊκή Εισαγγελία: Θα είναι αποτελεσματική;», Ιούλιος 2013, http://lornion.blogspot.gr/2013/07/blog-post_19.html, 14-9-2014.

- Ανδρουλάκης Ι., *Το παγκόσμιο νομικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση της διαφθοράς*,

<https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=21&cad=rja&uact=8&ved=0CB4QFjAAOBQ&url=http%3A%2F%2Fwww.hcba.gr%2Fattachments%2Farticle%2F160%2F%25CE%2591%25CE%259D%25CE%2594%25CE%25A1%25CE%259F%25CE%25A5%25CE%259B%25CE%2591%25CE%259A%25CE%2597%25CE%25A3%2520%25CE%2595%25CE%2599%25CE%25A3%25CE%2597%25CE%2593%25CE%2597%25CE%25A3%25CE%2597.doc&ei=sdvHVM21D4LWOrODgNgJ&usq=AFQjCNGc5UmG1QoKuvLWFb-XmQ0Dsehauw&sig2=mnB1L2roQ0N1eVZEJxkdQQ&bvm=bv.84607526,d.ZWU>, 17-10-2014.

- ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 28ης Φεβρουαρίου 2002 σχετικά με τη σύσταση της Eurojust προκειμένου να ενισχυθεί η καταπολέμηση των σοβαρών μορφών εγκλήματος,

[http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/ejdecision/Eurojust%20Decision%20\(Council%20Decision%202002-187-JHA\)/Eurojust-Council-Decision-2002-187-JHA-EL.pdf](http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/ejdecision/Eurojust%20Decision%20(Council%20Decision%202002-187-JHA)/Eurojust-Council-Decision-2002-187-JHA-EL.pdf), 5-8-2014.

- Διεθνής Διαφάνεια Ελλάς, *Η Ελληνική Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ - Υπόμνημα θέσεων*, http://www.transparency.gr/wp-content/uploads/2014/01/PR_PP-GreekPres_GR_05_FINAL.pdf, 14-9-2014.

- Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, *απόφαση 21-9-1989, Υπόθεση 68/1988 Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας*, <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30dd60c622654e>

d84e3dae54a20978723cd8.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuPaxv0?text=&docid=95954&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=24541, 10-10-2014.

- Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Νομολογία του Δικαστηρίου, υπόθεση
68/1988, Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας,
[http://curia.europa.eu/juris/fiche.jsf?id=C%3B68%3B88%3BRD%3B1%3BP%3B1%3BC1988%2F0068%2FJ&pro=&lgrc=el&nat=EL%252Cor&oqp=&lg=&dates=%2524type%253Dpro%2524mode%253DfromTo%2524from%253D1989.09.20%2524to%253D1989.09.21&language=el&jur=C%2CT%2CF&cit=no ne%252CC%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Cfalse%252Cfalse&num=68%252F88&td=%3BALL&pcc=Oor&avg=&mat=or&etat=clot&jge=&for=&cid=38648](http://curia.europa.eu/juris/fiche.jsf?id=C%3B68%3B88%3BRD%3B1%3BP%3B1%3BC1988%2F0068%2FJ&pro=&lgrc=el&nat=EL%252Cor&oqp=&lg=&dates=%2524type%253Dpro%2524mode%253DfromTo%2524from%253D1989.09.20%2524to%253D1989.09.21&language=el&jur=C%2CT%2CF&cit=no ne%252CC%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Cfalse%252Cfalse&num=68%252F88&td=%3BALL&pcc=Oor&avg=&mat=or&etat=clot&jge=&for=&cid=38648), 10-10-2014.

- Ευρωπαϊδεία, Αστυνομική και Δικαστική Συνεργασία σε Ποινικές Υποθέσεις στην ΕΕ,
http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/8/1/2/?lang=gr&all=1&s=1&e=10, 4-8-2014.

- Ευρωπαϊκή Ένωση, *Απόφαση για τη σύσταση της Eurojust*,
http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_criminal_matters/l33188_el.htm, 12-8-2014.

- Ευρωπαϊκή Ένωση, *Δικαστική Συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις*, http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_criminal_matters/index_el.htm, 12-8-2014.

- Ευρωπαϊκή Ένωση, *Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο για ποινικές υποθέσεις*,
http://europa.eu/legislation_summaries/other/l33055_el.htm, 4-8-2014.

- Ευρωπαϊκή Ένωση, *Οι δημόσιες διαβουλεύσεις επιβεβαιώνουν την ανάγκη δημιουργίας ευρωπαϊκής εισαγγελικής αρχής στο πλαίσιο της συντακτικής συνέλευσης*,
https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&uact=8&ved=0CCoQFjAC&url=http%3A%2F%2Feuropa.eu%2Frapid%2Fpress-release_IP-03-412_el.doc&ei=-N_9U6D2MaWhyAO7qILQDQ&usq=AFQjCNEHIQGmluxYPwyKySvIIWZZCYa_Bw&bvm=bv.74035653,d.bGQ, 27-8-2014.

- Ευρωπαϊκή Ένωση - Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, *Οι συνθήκες του Μάαστριχτ και του Άμστερνταμ*,
http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/el/displayFtu.html?ftuld=FTU_1.1.3.html, 28-7-2014.

- Ευρωπαϊκή Ένωση, *Πρόγραμμα της Στοκχόλμης*,
http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/fundamental_rights_within_european_union/jl0034_el.htm, 1-8-2014.

- Ευρωπαϊκή Ένωση, *Σύμβαση για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΚ*,
http://europa.eu/legislation_summaries/fight_against_fraud/protecting_european_communitys_financial_interests/l33019_el.htm, 15-10-2014.

- Ευρωπαϊκή Ένωση, *Συνθήκη της Λισαβόνας*,
http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_el.htm, 23-8-2014.

- Ευρωπαϊκή Ένωση, *Συνθήκη του Άμστερνταμ*, http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/pdf/treaty_of_amsterdam/treaty_of_amsterdam_el.pdf, 28-7-2014.
- Ευρωπαϊκή Ένωση, *Συνθήκη του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση*, http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_maastricht_el.htm, 28-7-2014.
- Ευρωπαϊκή Ένωση, *Τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/index_el.htm, 10-6-2014.
- Ευρωπαϊκή Ένωση, *Europol: Ευρωπαϊκή αστυνομική υπηρεσία*, http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/police_customs_cooperation/l14005b_el.htm, 24-8-2014.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ανακοίνωση της 17ης Ιουλίου 2013 για τη «Βελτίωση της διακυβέρνησης της OLAF και την ενίσχυση των διαδικαστικών εγγυήσεων στις έρευνες: Μία σταδιακή προσέγγιση που θα συνοδεύει τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας»* (COM (2013) 533 final), http://ec.europa.eu/justice/criminal/files/com_2013_533_el.pdf, 3-9-2014.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ανακοίνωση της 27ης Νοεμβρίου 2013 «για την αναθεώρηση της πρότασης κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας σε ό,τι αφορά την αρχή της επικουρικότητας, σύμφωνα με το πρωτόκολλο αριθ. 2»* (COM (2013) 851 final), [154](http://eur-

</div>
<div data-bbox=)

lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0851:FIN:EL:PDF,
17-10-2014.

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ετήσια έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Καταπολέμηση της απάτης*, COM(2012) 408,

http://ec.europa.eu/anti_fraud/documents/reports-commission/2011/report_en.pdf, 12-9-2014.

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης*,

http://ec.europa.eu/anti_fraud/about-us/legal-framework/index_el.htm, 5-8-2014.

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης, Τι κάνουμε*, http://ec.europa.eu/anti_fraud/about-us/mission/index_el.htm, 5-8-2014.

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *η από 17 Ιουλίου 2013 Πρόταση της Επιτροπής Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τον οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη συνεργασία στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης* (COM(2013) 535 final),

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com%282013%290535/com_com%282013%290535_el.pdf, 23-9-2014.

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Κάθε ευρώ μετράει - Συχνές ερωτήσεις για την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία*, [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-13-693_el.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-693_el.htm), 24-8-2014.

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την καταπολέμηση, μέσω του ποινικού δικαίου, της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης*, 11 Ιουλίου 2012, (COM (2012) 363 final), http://ec.europa.eu/anti_fraud/documents/pif-report/pif_proposal_el.pdf, 23-9-2014.
- Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο, *Σχετικά με το ΕΔΔ*, http://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/EJN_StaticPage.aspx?Bread=2, 4-8-2014.
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, *Αστυνομική Συνεργασία*, http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/el/displayFtu.html?ftuid=FTU_5.12.7.html, 23-8-2014.
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, *Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις*, http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/el/displayFtu.html?ftuid=FTU_5.12.6.html, 12-8-2014.
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, *το από 14-3-2014 έγγραφο εργασίας της Επιτροπής Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων σχετικά με τον οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη συνεργασία στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης (Eurojust)*, http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/libe/dt/1023/1023273/1023273el.pdf, 3-9-2014.
- Κουσουλός Π., «*Έρχεται ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας*», Νοέμβριος 2012, <http://www.zougla.gr/greece/article/erxete-o-evropeos-isageleas>, 14-9-2014.

- Μπακούρης Κ., *Ποιό είναι το οπλοστάσιο της Ευρώπης για την αποτελεσματική καταπολέμηση της διαφθοράς;*, <http://greeklish.info/gr/guestroom/336>, 15-10-2014.
- Ναυτεμπορική, *ΕΕ: Πράσινη Βίβλος για την αντιμετώπιση του διασυνοριακού εγκλήματος*, <http://www.naftemporiki.gr/story/226323/ee-prasini-biblos-gia-tin-antimetopisi-tou-diasunoriakou-egklimatos>, 11-8-2014.
- Νόμος 2803/2000, <http://old.law.uoa.gr/crime-research/koinotikiapati.pdf>, 17-10-2014.
- *Πράξη του Συμβουλίου της 26^{ης} Ιουλίου 1995 για την κατάρτιση της σύμβασης σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αρ. C 316/48, [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995F1127\(03\)&from=EL](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995F1127(03)&from=EL), 28-7-2014.
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Αιτιολογημένη Γνώμη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εξωτερικών και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας (16047/13-11-13), http://www.parlament.gv.at/PAKT/EU/XXV/EU/00/18/EU_01845/imfname_10422602.pdf, 17-10-2014.
- Συνθήκη περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας άρθρο 194 (1), https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0CB8QFjAB&url=https%3A%2F%2Fwww.consilium.europa.eu%2Fuedocs%2FcmsUpload%2Fst12251.el09.doc&ei=L_jTU4z8Gsj-

[ygORsoDIAw&usq=AFQjCNF5U2rloRABzQmkMmcEwXI484Y30Q](http://www.ministryofjustice.gr/site/el/%CE%95%CE%A5%CE%A1%CE%A9%CE%A0%CE%91%CE%99%CE%9A%CE%97%CE%94%CE%99%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%97%CE%A3%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91/%CE%95%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE%CE%88%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%B7%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%A5%CF%80%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%BF%CE%94%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CF%83%CF%8D%CE%BD%CE%B7%CF%82%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%AC%CE%BD%CE%B5/%CE%95%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CF%8C%CE%94%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%94%CE%AF%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%BF%CE%95%CE%94%CE%94%CF%83%CE%B5%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82%CF%85%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%AD.aspx), 26-7-

2014.

- Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο (ΕΔΔ) σε ποινικές υποθέσεις,

<http://www.ministryofjustice.gr/site/el/%CE%95%CE%A5%CE%A1%CE%A9%CE%A0%CE%91%CE%99%CE%9A%CE%97%CE%94%CE%99%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%97%CE%A3%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91/%CE%95%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE%CE%88%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%B7%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%A5%CF%80%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%BF%CE%94%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CF%83%CF%8D%CE%BD%CE%B7%CF%82%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%AC%CE%BD%CE%B5/%CE%95%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CF%8C%CE%94%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%94%CE%AF%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%BF%CE%95%CE%94%CE%94%CF%83%CE%B5%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82%CF%85%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%AD.aspx>, 4-8-

2014.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΟΙ

- Commission of the European Communities, *GREEN PAPER on criminal-law protection of the financial interests of the Community and the establishment of a European Prosecutor*, COM (2001) 715 final, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0715:FIN:EN:PDF>, 26-8-2014.
- Council of Europe, <http://www.coe.int/en/web/about-us/who-we-are>, 10-6-2014.
- Council of the European Union, *Proposal for a Regulation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office*, 3-10-2014, 13509/1/14 REV 1, <http://db.eurocrim.org/db/en/doc/2226.pdf>, 15-9-2014.
- Council of the European Union, *Proposal for a Regulation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office*, 21st May 2014, from Presidency to Council, <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%209834%202014%20REV%201>, 23-9-2014.
- Eurojust, <http://www.eurojust.europa.eu/Pages/languages/el.aspx>, 12-8-2014.
- Euromove (European Movement), *Corpus Juris – A Criminal Law System for the EU?*, <http://www.euromove.org.uk/index.php?id=13934>, 26-8-2014.

- Europa-Summaries of EU legislation, *European Anti-Fraud Office (OLAF)*,
http://europa.eu/legislation_summaries/fight_against_fraud/antifraud_offices/34008_en.htm, 5-8-2014.
- European Commission, European Anti-Fraud Office, *Fraud in figures*,
http://ec.europa.eu/anti_fraud/investigations/fraud-in-figures/index_en.htm, 5-8-2014.
- European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions “*Better protection of the Union’s financial interests: Setting up the European Public Prosecutor’s Office and reforming Eurojust*”, 17-7-2013, (COM(2013)532final),
http://ec.europa.eu/justice/criminal/files/communication_eppo_en.pdf, 14-9-2014.
- European Commission, *Proposal for a COUNCIL REGULATION on the establishment of the European Public Prosecutor’s Office (COM (2013) 534 final 2013/0255 (APP)*, Brussels, 17-7-2013, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0534:FIN:EN:PDF>, 23-9-2014.
- Europol – *EU Agencies*, <https://www.europol.europa.eu/content/page/eu-agencies-135>, 24-8-2014.
- Europol – *Europol Information System (EIS)*,
<https://www.europol.europa.eu/content/page/europol-information-system-eis-1850>, 24-8-2014.

- Meijers Committee Standing committee of experts on international immigration, refugee and criminal law, *Fundamental Rights Aspects of certain outstanding Justice and Home Affairs Files*, 29-8-2014, <http://www.statewatch.org/news/2014/aug/eu-meijers-cttee-fundamental-rights-aspects-of-certain-outstanding-JHA-files.pdf>, 10-9-2014.
- Meijers Committee Standing committee of experts on international immigration, refugee and criminal law, *Note Meijers Committee on the proposed Council Regulation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office (COM(2013) 534 final*, 25-9-2013, <http://www.commissie-meijers.nl/assets/commissiemeijers/CM1315%20Note%20Meijers%20Committee%20on%20EPPO.pdf>, 3-9-2014.
- Wikipedia, *Europeanisation*, <http://en.wikipedia.org/wiki/Europeanisation>, 4-8-2014.
- Wikipedia, *European Anti-Fraud Office*, http://en.wikipedia.org/wiki/European_Anti-fraud_Office, 5-8-2014.

«Η παρούσα εργασία δεν αποτελεί –εν όλω ή εν μέρει- προϊόν κλοπής πνευματικής ιδιοκτησίας και κανένα τμήμα της ούτε στο σύνολό της έχει υποβληθεί προς απόκτηση άλλου πτυχίου ή τίτλου σ' αυτό ή οποιοδήποτε άλλο πανεπιστήμιο ή εκπαιδευτικό ίδρυμα της ημεδαπής ή αλλοδαπής».